GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Vitt.
Sv.

CARL WARDER

Slättens Barn

FEM BERÄTTELSER

WAHLSTRÖM & WIDSTRAND
STOCKHOLM

CARL WARDER

✣

SLÄTTENS BARN

Norman, Carl Adolph

SLÄTTENS BARN

5 BERÄTTELSER

AF

CARL WARDER [pseud.]

STOCKHOLM
WAHLSTRÖM & WIDSTRAND.

STOCKHOLM
Isaac Marcus' Boktr.-Aktiebolag
1899.

INNEHÅLL.

	Sid.
KAZAKENS HUSTRU	1.
IKONEN	55.
FRÅN FLODENS KÄLLOR	95.
DEN VISE IVAN	149.
OFFRET	195.

KAZAKENS HUSTRU.

KAZAKENS HUSTRU.

Jag hade gjort en utflykt på slätterna vid Dnjäpr och återvände nu i sakta mak till den stora byn Ribolovskoje, där jag tänkte hvila ut någon dag hos den förmögne bonden Kuzjma * Kirilovits ** Sjänin, som jag gästat hos några gånger förut vid liknande ströftåg. Byn var en af dessa stora sjëla *** med egen kyrka och betydande folkmängd, hvilka äro vanliga inom svarta jordens fruktbara bälte. Den låg på stranden af Dnjäpr, som bevattnade dess ängar och åkrar, hvilka kanske den förutan skulle ha varit vida mindre bördiga, ty så pass sydligt som vid Ribolovskoje började redan den odlingsbara slätten öfvergå i steppens torra, om sommaren förbrända vidder.

Just som jag svängde in på Kuzjmas gård, kommo därifrån utridande tvänne män, hvilkas hela yttre ådagalade, att de tillhörde dessa steppens djärfva söner, som kallas kazaker. Bådas

---

* z = lent s.

** s = sch.

*** sjëla (ë = å) = kyrkoby.

ansikten omramades af helskägg, men detta var gråsprängdt hos den ena, ramsvart hos den andra; bådas ansikten voro solbrända och väderbitna, men den enes drag tydde på en man af 50 års ålder, den andres voro stämplade af ungdom och röjde, att deras ägare ännu knappt lämnat första hälften af 20-talet bakom sig. Männens dräkter voro kazakernas vanliga: kaftaner, svitki, räckande till knäna och åtdragna medels gördlar kring lifvet, vida byxor, sarovari, höga stöflar på fötterna och spetsiga skinnmössor på hufvudet. Hvardera bar sin pik i en ögla kring armen och hade sin rännsnara öfver axeln samt bössan i rem på ryggen. — Utkomna genom porten läto de sina hästar fatta galopp, deras vanliga takt, och försvunno snart vid slutet af byn, undanskymda af husen.

När jag tog blicken från kazakerna, hvilkas uppträdande något förvånat mig, träffade mina ögon en grupp af gårdsfolket, som tydligen varit samladt för att bevittna de båda ryttarnes affärd. Nu framträdde den gamle Kuzjma själf ur gruppen och sade, hälsande med blottadt hufvud:

»Goddag, herre, en lycklig dag är det som åter för dig till mitt hus. Stig af hästen och träd in i min boning! Sätt genast på te, Dunja», tillade han, vänd mot en ung flicka, som vid hans ord lämnade folket på gården och skyndade in i stugan.

Jag besvarade Kuzjmas hälsning och sade:

»Äfven är det för mig angenämt att återse dig, Kuzjma Kirilovits. Hos den gästfrie stannar man alltid gärna.»

»Intet att tala om, herre», återtog Kuzjma, »den Gud sänder tar man gärna emot och förplägar honom så godt man förmår. Hur skulle man kunna göra annorlunda?»

Sedan jag sett till att hästen fick hvad den behöfde, följde jag värden in i »stugan», där »samovaren» * redan puttrade. Vi slogo oss ner vid ett bord, på hvilket framsattes salt och bröd jämte glas och socker. Snart var tet färdigt, ihälldes, och hvar och en fick sig ett glas af den läskande drycken, jämte en skifva bröd, beströdd med salt.

»Tag salt och bröd, herre», sade Kuzjma, »visa att du ej föraktar den ringes kost!»

Jag åt salt och bröd under tystnad. Detta är ett slags hälsningsceremoni, som man alltid med en viss högtidlighet fullgör, då man kommer in i den ryske bondens hem.

Snart kom samtalet dock i gång, och nu passade jag på och frågade, hvilka de två kazakerna voro, som nyss lämnade gården.

Gubben blickade hastigt upp. »Frågar du, herre, hvilka kazakerna voro,» sade han med låg röst. »Bör jag väl säga det? Nå ja, hvarför skulle jag också inte säga det?»

Han sänkte hufvudet och såg med ett

* Teköket.

frånvarande uttryck bort i ett hörn af rummet. Så höjde han det åter och yttrade vänd till mig:

»Hvem känner Guds vägar? Herre, underliga ting lät Han ske, då kazaken första gången kom till min boning. Jag skall säga dig hvilka kazakerna voro, och säkert skall du förvånas, när du får höra det. Den äldre är min måg, den yngre är min dotterson.»

»Måg, dotterson», ropade jag och kastade verkligen min undransfyllda blick på Kuzjmas blomstrande, unga dotter, Dunja, hon som tillredde te åt oss.

»Ack, det är inte hon det är fråga om», anmärkte gubben, följande min blick. »Tre söner, duktiga söner, gaf mig min hustru, och så två döttrar, men den äldre hon är död, herre, hon dog till och med före sin mor. Ack, en vacker flicka var det, en riktig skönhet och god och arbetsam tillika. Hon var min skatt, herre, och hon älskade sin far — men så kom kazaken. Ja så kom Ostap», upprepade han och skakade långsamt sitt gråa hufvud.

Jag blef nyfiken.

»Vill du icke förtälja litet närmare om de där händelserna, Kuzjma Kirilovits», sporde jag.

»Skulle du känna deltagande för den ringes sorger, herre», genmälde Kuzjma med en viss tvekan i rösten.

»Visserligen, Kuzjma Kirilovits», försäkrade jag, »om händelsen är sorglig, skall jag lyssna

till din berättelse med allt det deltagande jag kan skänka en medmänniska och än mer en som jag hyser vänskapliga känslor för.»

Han betraktade mig en stund under tystnad, så sade han:

»Nå ja, herre, kanske du som är främling i vårt land hyser önskan att höra något ur vårt lif. Jag skall därför förtälja dig om det som har skett. Måhända vaknar under berättelsen ditt deltagande. — Dunja, häll i te!»

Och så började Kuzjma förtälja en saga från tider, som icke voro mera, en saga, som ju mer jag lyssnade till den, dess mer ryckte mig med. Det var stora känslor som rörde sig i den enkla sägnen, det var en bit människolif som framställdes för mig, som väckte många tankar. I hvad fall som hälst målade förtäljningen en så klar och träffande bild ur lifvet därute på den stora slätten, att jag vågar återgifva densamma äfven utom dess gränser. Skulle jag kunna låta den ryske bondens ord orubbade framträda, så skulle dessa helt visst i all sin enkelhet verka kraftigare än mina. Jag vill försöka, om ock försöket kan misslyckas.

»Herre, vet du hvad för slags folk kazakerna äro? De äro icke som vi. Hemma gå de och långledas, vredgas på hustru och barn för skräpsaker, dröna för öfrigt dagen i ände. Men ute på steppen, herre, äro de ett annat folk. Har kazaken en gång satt sig i sadeln,

kan han bli sittande i dagar, äter på hästen, dricker på hästen, om han har något att dricka, annars törstar han. Så kan han jaga vargar och hästar många hundra verst. Kommer han till en flod, låter han hästen simma, är stranden brant, får den hoppa och klättra. Och så kommer snöstormen, buranen; tror du kazaken flyr för den? Aldrig. Så länge djuret är i lif, håller han ut och drifver hästhjorden framför sig eller jagar vargen öfver slätten, då vi icke skulle kunna stå en gång. — Men blir det krig, ja, då, herre, då fröjdar sig kazaken. Då går hvar man från hem och hustru, och ju längre han är borta, dess bättre tycker han det är. Har du hört talas om de gamle kazakerna som krigade hela lifvet igenom på Zaporoże.* Ett sådant lif som deras tror jag deras afkomlingar äfven nu skulle älska högst af allt. Om det bara ständigt funnes krig. Men nu är det också fred ibland långa tider, herre, och därför är kazaken hemma, och då är honom lifvet ej trefligt — då gör han saker herre, ja saker sådana som Ostap gjorde, Gud förlåte honom.

Ostap, herre, Ostap Tserevitsenko hette han som tog min dotter, det var han som red ut från min gård, då du kom, han och hans son, Stepan. Stark ser han ut, Ostap, och stark som stormen är han också, men äfven den starke kan böjas, om Gud vill, och nära

* ż = lent sch = franskt j.

döden var han, då han först kom öfver min tröskel. Men jag skall berätta dig allt i sin tid, herre, jag skall förtälja dig hvad som hände för 30 år sedan. Då lefde ännu min hustru, min goda hustru, Agafja, och min dotter Marja, men Dunja, hon lefde ej då, herre, hon föddes 10 år senare.

Det var en afton på vintern, vi sutto i stugan och drucko vårt te. Ute var vädret förfärligt. Stormen bullrade och ryckte och slet i knutarne, så att jag ibland trodde, att hela stugan skulle blåsas i bitar, snön yrde, så att den som försökte att gå ut och vände ansiktet mot vinden var nästan blind en lång stund efter. Men vi aktade oss också att gå ut; göromålen voro slutade, och skulle de icke ha varit slutade, så skulle vi inte ha gått ut ändå. Stormen är Guds ande, den må man ej trotsa.

Ren började sömnen breda ut sig ibland oss, barnen, de små, sofvo redan, och äfven vuxet folk redde sig att somna, då jag plötsligt hörde, att någon liksom sakta stampade på trappan.

»Hvad är det för slag», tänkte jag. »Inte är det väl vargarne som ha kommit till byn heller.» Men jag sade ingenting högt åt de andra. Dock, Marja hade också hört ljuden och frågade: »Hvad bullrar därute, far lille, inte kan väl någon människa vara där?»

»Somna du, flicka», svarade jag, »där är

ingen», och i själfva verket var allt tyst igen en stund. Jag trodde jag hade misstagit mig, att det alls ej bullrat därute, och tänkte just somna, äfven jag, då jag förnam skrapningar på dörren.

Herre, det finnes väl knappt någon större synd, än att icke ta emot en människa, som Gud sänder till ens hus. Därför reste jag mig och gick till dörren, för att se om det verkligen var någon själ därutanför. Försiktigt öppnade jag, korsade mig, och tittade ut. Och på trappan såg jag något mörkt som rörde sig.

»Hvem där?» ropade jag, »är du människa så svara!»

Och till svar hörde jag en trött och matt stämma som sade:

»Om du är kristen, så öppna din dörr för mig! — Öppna för Frälsarens skull! Jag är nära döden.»

Då bidade jag inte herre, ropade på min hustru och min dotter och min äldste son, och med deras hjälp släpade jag in människan som låg på trappan. Vi friskade på elden i härden, drogo honom fram till den, och då sågo vi, att det var en kazak. Ja, en kazak var det, herre. — Så kom han till oss, Ostap Tserevitsenko.

Nära döden var han, som han själf hade sagt: armarna kunde han knappt lyfta, och senorna i benen gåfvo efter, då han ville resa

sig, så att han blef halfliggande på golfvet. Till och med kunde han ej tala mycket, men i ögonen sågo vi att han led af smärtor, och jag tror tror äfven — af blygsel öfver att han var så svag.

Jag sade åt min hustru: »Sätt genast på te, så att den arme kan få värma sig äfven invärtes.»

Hon gjorde så, och om en stund försökte vi bjuda honom en kopp af drycken. Men så svag var han, att han ej ens kunde dricka den, utan vi hällde in den i hans mun. Och strax som han hade fått tet i sig, föll han fullkomligt omkull på golfvet och somnade.

Jag sade:

»Låt honom sofva, det är inte illa. Lägg något öfver honom, Mascha!»

Jag såg på flickan, då jag sade detta, och då märkte jag, att hon stod och grät, ja, grät så som vi alla borde gråta öfver våra synder.

»Gråt icke Mascha», sade jag, »icke blir det bättre däraf, och han blir nog bra ändå. Lägg nu något öfver honom, och lägg dig sedan själf att sofva!»

Men hon ville icke.

»Nej», sade hon, »jag vill vaka öfver den arme och ge honom te, om han vaknar. Lägg dig du far!»

Jag blickade på mannens ansikte. Han var ung och vacker, fast han nu såg så matt ut. Skägget var ej riktigt utvuxet, men färgen var

svart som natten och glänsande, och det långa håret var lika svart och vackert. Så blickade jag åter på Mascha, och såg hur kärleksfulla hennes ögon voro under tårarna, då hon fäste dem på den sofvande. Jag tänkte en tanke, herre, men sade endast:

»Bättre att icke sitta uppe, flicka, det båtar till intet. Men om du nu så vill, så gör som du önskar!»

Jag älskade barnet, herre, och då jag såg att det gladde henne att få vaka öfver den sofvande, så ville jag icke taga ifrån henne den glädjen.

Så gick jag och lade mig, men på en lång stund kunde jag ej somna.

»Hvad kärleken är för en underlig sak», tänkte jag. »Se, där träffas ynglingen och flickan första gången i lifvet — förut anade den ene ej ens, att den andre fanns på jorden. Och så, inom ett ögonblick, äro de färdiga att öfverge far och mor och gå till lycka eller olycka, sak samma, blott de få följas. Sannerligen ligga vi mera viljelösa i Guds hand, då vi börja älska, än någonsin annars under hela lifvet.»

Så tänkte jag, och ofta blickade jag på Mascha, som allt jämt satt vid den sofvande.

»Skall det bli något mellan dessa båda», undrade jag, »skall han där, den döende, hjälplöse främlingen, en dag taga ifrån mig mitt mest älskade barn?»

Slutligen somnade jag dock, och sof hela natten utan att vakna, men då jag åter öppnade ögonen följande morgon, vände jag dem genast åt det ställe, där Marja hade suttit aftonen förut. Och se, där satt hon ännu, men vaka gjorde hon ej; hon hade nog blifvit trött till sist och hade somnat. Hennes ena hand höll den unge kazakens fast sluten.

Samtidigt med mig började äfven mitt husfolk resa sig, det blef buller i stugan, och så såg jag att Marja rörde på sig, fastän hennes ögon ännu voro slutna. Men snart öppnade hon dem och kastade först en blick omkring sig, som om hon förvånades öfver hvar hon satt. Strax såg hon dock kazaken, och liksom förr stannade blicken vid hans ansikte. Dock, snart tycktes hon förstå, att hennes beteende måste förvåna oss, och hon reste sig upp och släppte ynglingens hand. Då vaknade äfven han.

Ack, sådana ögon; jag glömmer aldrig, hur de blixtrade, när han upptäckte det främmande folket. Kanske trodde han sig vara i fiendehand. Dock var han så svag, att då han försökte springa upp, kom han blott på knä till en början och kunde sen blott med möda resa sig. Och så fick han syn på Marja.

Ja, herre, i det ögonblicket såg jag med samma, att det skulle ske som jag tänkt. Elden i hans öga blef mildare, då han upptäckte flickan, som med ett ifrigt uttryck i ansiktet betraktade

hans rörelser, ett leende spreds på hans läppar, och så måtte han ha återkommit till minnet af det som händt honom, ty han sade:

»Flicka, var det du, som drog mig från stormen och kölden därute, var det du som frälsade mig från döden?»

Marja svarade intet, och han brydde sig ej heller om svar, utan började tacka henne för hennes välgärning. »Må Herren välsigna dig», ropade han, »må all hans gifmildhet gjutas öfver dig och — må han snart skänka dig kärlekens lycka!»

Litet trött måtte väl hans själ ännu ha varit, då han talade sådana ord, de första han talade i mitt hus, fastän vi alla stodo omkring honom. Nu sade Marja:

»Icke jag, utan far var det som tog dig in: Tacka honom, om du skall tacka någon annan än Gud!»

»Nej, nej», ropade han, »kanske var det han, men jag vill dock tacka dig, dig först. Du var med. Ja, jag minns, du gaf mig te.»

»Säkert är han sjuk», tänkte jag. »Han måste lugna sig.» Och för att lugna honom, gick jag fram, tog hans hand, och sade:

»Broder, hvarför talar du så mycket om hvem som tog emot dig? Är det icke hvarje kristens skyldighet att hjälpa en lidande? Stanna i mitt hus så länge du vill, hvila dig och återhämta de krafter, som stormen och kölden tog ifrån dig!»

Han tycktes bli nästan vred öfver mina ord, men sade ingenting, utan satte sig blott långsamt ned på en bänk. Jag tror ej, att han orkade stå längre. Så stödde han hufvudet i handen och satt där tigande en lång stund. Under tiden måtte det ha blifvit klarare i hans hufvud, ty när han åter lät höra sin röst, var hans tal lugnare och redigare.

»Jag är Ostap», började han, »Ostap Tserevitsenko. Min faders hem, som nu är mitt, är därborta på steppen, där i söder. Jag var ute på slätten för att söka hästar och förföljde en liten hjord, då snöstormen kom. Icke ville jag lämna bytet, jag red efter dem hela dagen. Men min häst höll icke ut, ett dåligt djur. Han orkade ej springa längre; jag slog honom; då stöp han och dog med samma. Hvad skulle jag då göra? Att er by icke var så långt borta, visste jag, knappt mer än 40 verst. Men att gå är icke bra, det är aldrig bra, och rasar stormen, ja, då tror jag, att bäst vore att ej försöka en gång. Nå väl, du såg hur den for med mig. Den skulle ej ha varit mildare mot andra.»

»Svåra ha dina mödor varit, Ostap», sade jag, »mycket svåra. Men tacka Gud, som lät dig komma ifrån dem med lifvet! Dock blif nu här i ro, håll mitt hus för ditt! Ät och drick och sof, tills du åter är i stånd att gå och komma hur du vill!»

»I stånd», ropade han, »i stånd är jag nu när som helst. Tror du kazaken stryker med för så litet? Men jag vill ej gå än. Om några dagar komma nog kazakerna, mina bröder, hit med hästar.»

»Komma hit», sporde jag, »hur veta de att du är här?»

»Tror du icke de mina kunna söka upp mig? Du känner ej mitt folk, du. Kanske räcker det en vecka innan de komma, men att de komma, det är säkert.»

Under hela tiden han talade flögo ögonen jämt mot Marja, som stod och lyssnade till honom, som man lyssnar till evangelium. Ack, hvarför var Marja så vacker, och hvarför var Ostap så ståtlig, och hvarför var det just till mitt hus han skulle komma?

Herre, jag vill icke tala mycket om de dagarne Ostap var hos oss. Det ödet, som jag anade och förnam första aftonen han kom öfver min tröskel, det uppfylldes starkare dag för dag. Med sorg i mitt hjärta, såg jag hur Marja, när hon kunde, lämnade sitt arbete, för att få sitta vid Ostaps sida och tala med honom. Ack, ofta kom den syndiga tanken i min själ, att jag borde jaga främlingen bort från mitt hem, innan det var för sent. Men samvetet hindrade mig från gärningen, och för öfrigt — hvem kan trotsa Guds vilja?

Sju dagar var kazaken under mitt tak utan

att hans stamfränder kommo. Men på den åttonde kommo de, kommo som han hade sagt, för att söka honom. På sina hästar redo de, 4 stycken, in på min gård och frågade, om Ostap hade varit hos mig. »Han är hos mig», svarade jag. Då gladdes de mycket, och när Ostap själf kom ut till dem, kysste de och omfamnade honom hjärtligt.

En stund gladdes äfven jag. »Kanske», tänkte jag, »far han dock utan min dufva, kanske låter Gud mig behålla henne nu för att ge henne åt en fredligare make än den vilde kazaken.

Men mitt hopp slog fel.

Ostap kom fram till mig och sade utan vidare:

»Kuzjma Kirilovits, mina bröder ha kommit, som du ser, och nu vill jag ej längre dröja i ditt hus. Jag rider bort i dag, men då vill jag föra med mig din dotter, Marja.»

Ack, hur hans ord sargade mitt hjärta, fastän jag nästan hade väntat dem. Men jag ville icke ge med mig utan vidare.

»Ostap», ropade jag, »Ostap Tserevitsenko, hvad talar du för dumheter. Aldrig ger jag min dotter åt dig, en främling, som jag känt blott 8 dagar.»

»Må vara, att du inte har känt mig mer än 8 dagar, Kuzjma», svarade han ganska lugnt, »det betyder intet. Min far dog för några måna-

der sedan, jag äger nu hans gård och alla hans hjordar af hästar, får och svin: Din dotter skall må bättre hos mig än hos dig. Nå, du ger med dig nu?»

»Nej, Ostap», återtog jag, »aldrig. Hvad verkar det, att du äger gård och hjordar, du är dock främling för mig och mina barn. Och ni kazaker äro därtill vilda till lynnet. Kanske skall du bli vresig och hård mot min dotter, kanske skall du slå henne allt jämt, henne, min dufva, min ängel.»

Men då kom Marja framspringande till mig.

»Far», ropade hon, »far lille, du misstar dig, så skall det aldrig bli. Han älskar mig, far lille, och jag — ja, jag älskar honom.»

»Mascha», försökte jag invända, »Mascha, icke jag misstar mig, nej, du är det, som är på villovägar. Aldrig kan det vara möjligt, att du älskar denne man. Du förstår det ej själf barn, tro mig, det kan ej vara så.»

Hvad båtade dock mina ord; flickan brast i gråt, och försäkrade mig, att hon älskade honom för evigt. Så kastade hon sig i ynglingens armar och frågade honom, om det ej var sannt, att han älskade henne och skulle älska henne alltid, frågade om han kunde fara bort utan henne, och om han någonsin kunde bli hård mot henne. Och han, han smekte och kysste henne och sade, att hon skulle följa honom, äfven om jag försökte hålla henne kvar med våld.

Till slut förstod jag, herre, att ingenting här hjälpte annat än att låta ödet fullbordas.

»I Guds och Frälsarens namn då, Ostap», sade jag, fastän tårarne nära nog kväfde min röst, då jag ändtligen gaf med mig, »tag henne då; men lofva mig vid Kristus och alla helgonen att blifva henne en god man! Och så må du vänta med affärden, tills popen vigt er och vi hållit ert bröllop!»

Så kom min hustru, Agafja, ut, och jag sade henne hur det var, och hon började genast gråta och klaga och till och med förbanna Ostap. Äfven jag grät och sörjde — ja herre, sannerligen var det oss en sorgens dag, då min dotter fick sin man — och sorg blef däraf äfven sedan.

Men hvad skulle jag göra. Svårt var att på det sättet ge bort flickan, men Gud allena visste, om ej olyckan skulle ha kommit än svårare, om jag hade hållit henne tillbaka med kraft. Att böja Ostap tror jag vore omöjligt för en människa, och Marja älskade honom.

Kazakerna stannade alltså i mitt hus några dagar, och därunder blefvo de unga vigda samt hade sitt bröllop, och så kom den dag då min dotter skulle lämna mig. Svårt ref det mitt hjärta, då hon tog farväl, och hästarne leddes fram för henne och männen. Jag kunde icke annat än gråta, gråta allt jämt. Marja såg hur jag sörjde, och då blef äfven hennes hjärta sorgset.

»Gråt ej, far lille», sade hon tröstande. »Där borta blir det så bra för mig, och icke är det längre bort, än att du kan komma dit och jag hit någon gång. Vi ha ju hästar, och du har både hästar och telägor.»

»Ack, barn», svarade jag, »aldrig kommer jag den långa vägen, aldrig får jag se dig därute på steppen. Blir din man god mot dig, ja, då glömmer du kanske bort din far, och då kommer du ej heller hit.»

»Nej, nej, far lille», ropade hon, »du skall nog få se mig här igen någon gång.»

»Om så är Guds vilja, ja, kanhända», sade jag men den tanken for i mig: »När jag åter ser henne här, då är nog hennes lyckas dag förgången.»

Så satte de sig upp. Jag kysste Marja ännu en gång, och sen redo de ut genom porten. Länge stod jag och såg efter dem äfven sedan de försvunnit, men så gick jag in i stugan. »När sorgen kommer är det ej bra för människan att vara sysslolös», tänkte jag; »bättre är att arbeta och därunder glömma, hvad som trycker en.

Men när jag kom in och såg mot härden, där jag förr så ofta sett Mascha stå och koka och skura, ja, då kändes det så tomt och ovant i hemmet, att jag rakt af ej kunde gripa i med mitt dagliga arbete, utan satte mig på en bänk och bara sörjde och tänkte. Agafja grät och

klagade äfven hon en stund, men hon lugnade sig förr än jag. Så underliga äro kvinnorna, herre. Mycket lättare bli de sorgsna än vi män, mycket högre ropa de och snyfta, och så djup synes ibland deras förtviflan, att man tror, att de aldrig åter skola bli lugna och återkomma i sin vanliga stämning. Men se där, när vi själfva äro förtviflade och tycka, att allting går omkull och svallar omkring oss, då stå de med ens styrkande och fasta vid vår sida.

»Man», sade Agafja, »Kuzjma, sitt icke så där och gråt! Nog är det ju sorgligt, att Marja har gått ifrån oss, men icke är hon ditt enda barn. Jag gaf dig äfven söner, duktiga söner. De äro yngre än hon, men arbeta redan och hjälpa dig kraftigt i arbete. Orätt handlar du, Kuzjma, då du glömmer dessa tre för henne, den ena».

Midt i min sorg insåg jag dock att min hustru hade rätt, och att det ej dög för mig att sitta i en vrå på det där viset. Jag gick ut till mitt arbete och försökte komma i den vanliga farten, fastän det var svårt.

Herre, icke ens den strängaste vinter är evig, äfven den starkaste storm stillas till slut. Så är det ock med oss människor. Vi kunna icke vara utom oss så länge. Småningom kommer ron åter i vår själ, och allt börjar gå sin jämna gång. Äfven jag lugnade mig och vande mig småningom vid att ej se Marja i min närhet.

De dagliga göromålen sköttes som förr, och ingenting störde dem på länge. Ja, herre, allt var stilla under hela år — ända tills Marja återkom.

Ty hon kom tillbaka, herre, kom tillbaka, då sommar och vinter skiftat 5 gånger sedan hon for. Under de 5 åren hörde jag ej mycket från min dotter. Blott en och annan gång kom till min gård någon som varit därute på steppen i söder och sett henne eller hört talas om Ostap och hans hustru. Jag visste att hon lefde, och äfven att hon hade födt två söner, men mera visste jag ej. Sedan efteråt, herre, efter det hon hade återvändt till mig, fick jag veta mera, och därför kan jag förtälja dig hur hennes lif förflöt där borta, om du önskar höra det.

Allt såg först så gladt ut, när hon kom till sin mans boning. Tre dagar hade de färdats innan de kommo fram, allt längre och längre mot söder. Första natten lågo de ännu i en by, men den andra togo de in hos en stamfrände till Ostap, den där bodde ute på steppen. Så redo de hela dagen och hela natten, men på den fjärde dagens morgon redo de in på Ostaps gård. Hur fröjdade sig icke Marja, då hon såg, att huset var stort och välbyggdt, och att bodarna och uthusen voro många. Hur gladdes hon ej vid tanken på att få vara husmor där som den älskade ynglingens hustru. Hur stolt kände hon sig ej, då hennes mans husfolk

kom ut och med vördnad hälsade henne, då de hörde, att hon skulle bli deras matmor!

Och gladt var hennes lif i början. Ostap älskade henne, älskade henne verkligen i hjärtat, och på ett par månader tror jag han knappast var borta en enda gång.

Men kazaken är kazak herre. Skulle han i längden trifvas med att sitta hemma och smekas med kvinnor, då vore han ej längre kazak, och Ostap Tserevitsenko han var en äkta son af sitt folk. Ingen kunde rida bättre än han, ingen slungade säkrare sitt spjut eller sin rännsnara, ingens kula träffade bättre målet. Och ingen älskade i själfva verket mer än han att vildt och fritt jaga omkring på steppen. När han ännu var helt ung, hade han varit ute i krig, som tsarens krigare, herre, borta i öster mot tatarer eller kirgiser, jag vet ej så noga. Sedan han kommit tillbaka från striden, var hans lust att lefva på hästryggen starkare än någonsin. Underligt var, att han hölls hemma hos sin unga hustru så länge han gjorde. Kanske ville den gode Guden dock gifva min dotter någon liten tid af lycka, innan olyckan kom öfver henne.

Ja, som jag sade, herre, kazaken förblir alltid kazak. Ostap började minnas, att han ej på ovanligt lång tid hade varit ute och jagat hästar och vargar. »Att sitta hemma och dröna vid så unga år, det duger ej», sade han en dag till Marja.

Och så red han bort med några andra kazaker. Marja blef ledsen men sade till sig själf.

»Må han fara bort på några dagar. Sen sitter han dess hällre åter hos mig.»

Men hon misstog sig. Då Ostap en gång återfallit i det gamla lifvet blef han kvar i det. Allt oftare och oftare var han ute och jagade eller borta på gästabud hos vänner, och när han någon gång var hemma, ställde han i sin ordning till dryckeslag.

Så började Marjas sorger, herre. Men ännu tröstade hon sig, när hon tänkte:

»Då jag skänker Ostap en son, skall han åter bli mot mig som den första tiden. Och om han är borta, skall jag sedan ej känna mig så ensam.»

Och hon bad Gud, att han skulle skänka henne en son. Gud uppfyllde hennes önskan sedan hon varit gift i ett och ett halft år. Då födde hon en son, som sen döptes Demid.

Ostap var borta, då Demid kom till världen. Detta gjorde Marja litet sorgsen, men hon gladde sig i alla fall åt hvilken fröjd Ostap skulle få, då han kom hem. Hur han då skulle tala till henne kärlekens ljufva ord!

Men hon fick ej så många ord, då han kom och fick höra att honom födts en son. Han sade endast:

»Bra Mascha att du gaf mig en son. Jag skall försöka göra en duktig kazak af honom.»

Men sedan gossen var döpt och gästabuden,

som Ostap därvid ställde till, voro förbi, brydde han sig ej mycket om barnet, utan var lika mycket borta som förr.

Visst var det tungt för Marja att se detta, men i en sak hade hon fått tröst, som hon hoppats: Hon kände sig ej så ensam nu, då hon hade barnet att sköta om.

Herre, du är främling, och jag har hört sägas, att främlingarne förakta oss ryssar. Hvarför göra ni det? Äro vi ej människor och kristna som ni, och älska vi ej lika varmt som ni, stänga vi till vår dörr för den som vill in, och herre, vårda vi ej våra barn lika ömt som ni? — Herre, era mödrar äro ej ömmare än våra mot sina barn.

Men Marja, herre, hon älskade sitt barn mer än de flesta andra, ty det var henne allt. När hon längtade efter sin man, utan att han kom, då fick hon söka tröst hos den lille.

Så gick en tid igen. Marja sörjde ofta och kände sig öfvergifven där borta på steppen, men så ibland var det stunder, då hon nästan var lyckligare, än hon någonsin varit hemma hos oss. Det var då hon satt och såg på sin gosse, såg hur han växte och blef starkare och större. Som alla mödrar hoppades och hoppades hon, att sonen skulle bli den vackraste och bästa man i världen, och hon fröjdade sig vid tanken på hur kvinnorna en gång med svallning i hjärtat skulle blicka längtande mot

honom, och huru männens ögon skulle följa honom med afund.

»Ack», sade hon, »när han en gång blir stor och blir sådan som jag tror att han skall bli, då skall äfven hans far känna tacksamhet mot den som gifvit honom hans ålderdoms stolthet.

I den tanken lefde hon sig in, och började t. o. m. öfverge hoppet på, att hennes dagar skulle bli gladare, på att Ostap skulle återvända till henne, förrän denne lille Demid hade vuxit upp.

Därför kändes det ej heller så tungt i hennes själ, att hon fick föda sin andre son utan att hennes man var i närheten, och utan att hennes kamp senare framkallade någon varmare känsla mot henne hos barnets fader.

Denne andre son, herre, kom till världen tre år efter Marjas giftermål och blef kallad Stepàn. Mycket gladde det hans moder, att äfven det andra barnet var en son.

»Döttrar», tänkte hon, »de födas blott för att lämna oss så snart som vi gjort dem till duktiga människor, sorgligt är det för oss, och än sorgligare är, att de så ofta gå till olyckan, när de lämna föräldrarne — ja, hur har det gått med mig!

Men sönerna, de hålla sin gamla mor hos sig, de stå på egna fötter och göra henne stolt genom sin präktighet. Ack, mycket bättre är det, att Gud skänkte mig söner, än om han skulle ha skänkt mig döttrar hur sköna och goda som helst.»

— — — — — — — — — — — —

Ja, herre, nu har jag skildrat dig, hur min dotter lefde där nere på steppen, nu är det tid att färtälja dig om huru hon återkom. Så hör då!

5 gånger hade vinterstormarne täckt slätten med snö, sen hon for med kazaken, och 4 gånger hade våren kommit marken att blomstra på nytt; så var den kommen för femte gången. Ren stekte solen hetare och hetare, ren började det bli torrare i gräset — sommaren började att förbränna hvad våren uppdragit — då det hände, hvarom jag nu skall tala.

Ostap hade varit ute vid floden och jagat fåglar och kom hemridande med några fränder. Lycklig hade jakten varit, mycket hade skjutits och än mera drifvits, så att kazakerna voro synnerligen belåtna. Så redo de in på gården, och där fick Ostap syn på den lille Demid, som sprang omkring och ropade och skrämde hönsen. Gossen var då litet öfver tre år. Ett vackert och duktigt barn var det, och gladt och lifligt

»Hej, pojke», skrek fadern åt honom, »bra karl synes du bli, som ren jagar fågel så ifrigt. Eller hur, bröder? Men vänta! Icke går det an, att kazaken jagar till fots; däraf blir intet.

»Bra, Ostap», sade en af kamraterna, »lär pojken rida i tid! Stadigare blir han på hästen, ju förr han sättes på honom.»

»Rätt talar du, Dmitro», ropade Ostap,

»Mig lyster att försöka, hur han reder sig på hästryggen.»

Ostap steg af och gick fram till den lille, som stannat för att betrakta de anlända och deras hästar.

»Vill du rida, Demid», frågade han.

»Det vill jag, det vill jag», hojtade den lille uppsluppen. »Lyft på ryggen.»

Nu kom hans mor ut.

»Hvad vill du göra, man», frågade hon bestört, då hon såg att hennes make satte gossen upp på hästens rygg och så ledde djuret mot porten. »Icke kan det vara din mening att låta pilten rida ensam på det vilda djurets rygg.»

»Tig du kvinna», ropade Ostap till svar, »icke begriper du männens göra. Det är jag som skall uppfostra pojken. Aldrig blir han kazak genom käringpjoller.

Marja sprang fram och fattade sin man i armen.

»Jag ber dig», skrek hon, »tag ned honom igen! Du vet ej hvad du gör. Betänk, han är blott tre år! Han kommer att falla af. Kanske skall han slå ihjäl sig. Ostap lille, du kan ej vara så hård mot hustru och barn. — Demid min lilla dufva, du vill komma ned, är det icke så?»

Men den lille svängde med armarne, där han satt på hästens rygg, och stojade:

»Nej, nej, jag vill rida.»

»Där ser du», sade Ostap till Marja, »gå undan nu! Gossen där har mera förstånd än du, gamla människan. Men hvad skall man också begära förstånd af kvinnor!»

Marja märkte att böner ej hjälpte. Därför släppte hon Ostaps arm, sprang fram och fattade tag i gossen för att lyfta ned honom.

Men då blef mannen rasande. »Gå för djäfvulen i våld, kvinna», röt han, »vågar du sätta dig upp emot din man och herre! Gå in till spiseln och koka mat, det är din syssla!»

Han sköt henne våldsamt åt sidan, drog hästen ut genom porten, och lade tygeln i den lilles hand.

»Så, nu skall du rida, sitt som en karl», ropade han och släppte hästen, som genast satte af i sakta språng. Men då blef barnet förskräckt och började gråta och ropade på sin moder. Denna skyndade efter hästen med ångest i hjärtat.

»Tag fast hästen, Ostap», skrek hon, »innan olyckan sker! Skynda, skynda!»

Men Ostap var i sitt vilda lynne. Då han hörde gossen gråta, blef han arg. Han hade velat visa sina stallbröder hur duktig son han hade, och nu skulle lymmeln skrika så där, fast hästen bara lunkade. Och för resten, pojken skulle lära sig rida, det var ej mer om det.

Han sprang hastigt fatt hästen. Marja fattade åter hopp.

»Nå Gud ske lof», utropade hon, »att han veknade» — Men med ens blef hon blek som en död: Ostap hejdadè icke hästen, nej, han lyfte sin pik och gaf den ett slag, så att den hoppade till och satte af i hvinande fart utåt steppen. Förtviflan fattade Marja. Hon gaf sig till att springa efter djuret det fortaste hon kunde, hon ropade och hvisslade — men nej, det var för sent.

Några ögonblick såg man barnet kastas upp och ned i sadeln — och så slungades det handlöst till marken. Marja skrek till, som om hon skulle ha känt en knif i bröstet, stannade vacklande några ögonblick och störtade sen som vinden fram till det ställe där Demid fallit; och där, ja, där föll äfven hon omkull, som träffad af himmelens blixt.

På marken låg hennes lille son död med nacken bruten.

Nu rusade äfven kazakerna fram, främst Ostap. Han stannade med ett rop vid sin sons döda kropp, såg sig vildt omkring åt alla håll, såg på sina vänner, som begärde han hjälp af dem. Men så knöt han händerna i fruktansvärd vrede, ja, herre, Gud i himmelen förlåte honom, vrede, rasande vrede var det, och skrek:

»Mascha, slyna, hvad är du för en hustru, som ger kazaken en slik stackare till son!»

Men Marja hörde knappt hvad han sade. Hon var nog ej död och ej svimmad, men hon

låg som en död orörlig öfver barnets lik och stirrade med en sorg, som förintade hela hennes själ, ja, slukade alla tankar in i dess stela ögon.

Ack, herre, sorgen är en svår sak, alltid svår, men värre än vanligt blir den, då man står alldeles ensam med den. Min stackars dotter hade ingen mor eller far, ja, ingen god vän där nere på steppen. Hon fick sitta allena vid sin sons lik, fick ensam gråta öfver att han var borta. Ofta önskade hon, att hästen skulle ha stampat ihjäl henne med sina hofvar, på samma gång den afkastade hennes älskling, och hon förebrådde Gud, att han i sin hårdhet tvang henne att lefva. Då slutligen lille Demid skulle begrafvas, visste hon icke hvad hon skulle taga sig till; hon ref af sig håret och klagade, klagade för jorden, luften och vindarne, då ingen människa deltog i hennes smärta. Ostap hade ridit ut på slätten strax efter olyckan. Hvart han skulle rida tänkte han ej på; han ville blott komma bort från all den där eländiga svagheten, som kvinnorna visade. Hans son hade varit en stackare, som ej kunde hålla sig kvar på hästen. Det märktes granneligen att modern ej var af kazakernas stam. Det upprörde honom, att hans barn hade varit så dåligt och att det nu aldrig mera kunde visa, att det dock dugde till något. Men det var nu detsamma för öfrigt; bättre att den stackarn gick

till Gud genast. På steppen skulle det nog alltid ha blifvit skräp med honom. Så tänkte Ostap, allt under det stormen rådde i hans själ med all sin kraft. Icke brydde han sig om att fara hem och trösta hustrun. Hon kunde sitta hemma och gråta. Han ville flyga omkring på slätten och känna att han dock var en riktig kazak. — Till begrafningen kom han dock hem, men gick och teg och sade intet under hela tiden som hans son fördes bort och sänktes i jorden, borta vid den aflägsna kyrkan. —

Ja, så var då begrafningen öfver. Lille Demid fanns ej mera på jorden annanstädes än i sin moders själ, men den ville han ej lämna. Dagen i ända satt Mascha och tänkte på honom och glömde därunder ibland nästan bort, att hon ännu hade ett barn i lifvet.

Men Stepan måste dock ha sin skötsel, och en mor kan ej länge glömma sitt barn. Så började Mascha småningom få klart för sig, att nu, då hon blott hade en att sörja för, skulle hon också vårda honom med en kärlek, som kunde räcka för två. Sedan den känslan kommit i hennes själ, ville hon aldrig lämna den lille. Alltid var hon vid hans sida, smekte honom, då han var vaken, satt tyst och såg på honom, då han sof. Och som jag redan en gång sagt dig, herre, sorgen kan ej vara evig. Min dotter grät allt emellanåt under första veckan efter begrafningen, så började hon gråta

mera sällan, och om en månad grät hon ej mera alls. Sorgen bodde nog i hennes hjärta ännu, men den var lugnare, och Marja själf blef nästan som förr, fastän hon inte skrattade längre. Ack, mycket hade hon då icke skrattat förut därute på steppen heller!

När Ostap var hemma, var hon alltid orolig. Mannen lefde nu ett riktigt kazaklif. Allt jämt var det jakter och dryckeslag, och alltid drack han sig drucken, så att han blef sjufaldt vildare än vanligt. Då hände det emellanåt, att han ropade till sina stallbröder: »Om ock min äldre son var en odugling, bröder, så är dock jag kazak, och ännu har jag en gosse i lifvet. Jag skall nog göra en duktig karl af honom. Ni skall få se, hur han skall rida en dag!»

Hvar gång Marja hörde dylika ord, var det som om man skulle ha skurit opp hennes bröst med knif och ryckt ut hjärtat. »Tänk om han gör på samma sätt med Stepan som med Demid», tänkte hon med förskräckelse i själen. Men en tid framåt nöjde sig Ostap med bara orden, gärningen blef inte af — men det kom till den en gång också!

Det var på hösten en dag som Ostap hade stort gästabud hemma hos sig. Det dracks och väsnades, så att underligt var, att ej männen slogo sönder väggarna i stugan. Stolar och bord gingo då i bitar litet emellan, när kazakerna

ville pröfva sin styrka. Ostap var så drucken, att han knappt kunde stå ordentligt, men ögonen blixtrade och brunno värre än vanligt. Så högg han plötsligt tag i bordet, reste sig från sin bänk och skrek:

»Nu bröder lyster det mig att lära min son Stepan rida!» Gossen var då ej två år gammal och kunde knappt gå ordentligt.

Kazakerna tjöto af glädje och förtjusning, då värden sade de orden.

»Se det är en duktig karl», ropade de. Det är kazakseder.»

Ostap raglade in i kammaren, där Stepan låg och sof trots bullret i salen bredvid. Mascha satt vid vaggan och blef alldeles stel, då hon fick se mannen inträda. Det anade henne, att något skulle ske.

»Ostap», stammade hon, »hvad vill du?»

»Lära pojken rida, kvinna, gif hit honom», röt han och stapplade med armen utsträckt fram mot bädden. Stepan vaknade och började gråta. Modren råkade i vild förtviflan.

»Hvad skall jag göra, hvad skall jag göra», ropade hon.

Nu stod Ostap vid vaggan, nära nog hade han fallit omkull öfver densamma, så hade drickandet försvagat hans knän. Han fattade tag i gossen och ville lyfta upp honom. Men då fattades Marja af ett slags ursinne. Hon grep pallen, på hvilken hon suttit, och slog den

så hårdt i hufvudet på sin man, att han ögonblickligen ramlade omkull och blef liggande som död.

Dryckesbröderna hade samlat sig i dörren och uppgåfvo ett högt skri, då de sågo kamraten falla. Men den olyckliga hustruns blod jäste och kokade; hon sprang emot dem och skrek:

»Hvad gör ni här, ni satans män, ni som vill döda allt hvad anda har, icke blott steppens djur, utan äfven era hustrur och barn! Bort med er, eller Gud skall förgöra er allihopa!» Männen rörde sig bestörta ofrivilligt några steg bakåt. Då drog Marja till dörren och sköt för klinkan. Hon var ensam i rummet med sin afsvimmade man, som låg orörlig på golfvet, och sin lille son, som grät ideligen.

»Kanske har jag dödat honom», mumlade hon, »men då var det Guds vilja, att jag skulle göra det. Får ej en mor försvara sitt barn mot hvem som helst, äfven mot dess fader?»

Men så slog det henne plötsligen:

»Gud, hvad har jag gjort, mannen är dock herre öfver sin hustru och sina barn, han får göra med dem hvad han vill — och jag har slagit min herre och man kanske till döds! Om han åter kommer till lif skall han mörda mig — och äfven Stepan. Ack Stepan, min dufva, min älskling, skall du dö, skall du lida?

Nej aldrig! Hvad ha vi här att göra? Jag är ju icke kazakska, och du, du är min son. Det skall gå med dig som med Demid.»

Vid den tanken stack det henne i hjärtat, som om en orm skulle ha stungit henne. — Och så flög tanken än längre tillbaka. Hon såg ett ögonblick i anden sin far och sin mor där långt uppe i norr, och alla dem, som älskade henne, älskade henne på annat sätt än den mannen, som nu låg där på golfvet. En stund såg hon tigande framför sig, så gick hon fram till vaggan, tog upp barnet och lindade in det i hvad plagg hon hade till hands. Så tog hon äfven några plagg på sig, satte barnet på armen, gick fram till dörren, öppnade den och tittade ut. I salen var det nästan tomt. Endast under bänkarne lågo några kazaker och sofvo. Då gick hon vidare ut genom förstugan och ut på gården till visthuset. Där lade hon in litet bröd i ett knyte, och så gick hennes väg vidare ut genom porten. Hon hörde att det gnäggade i fållan. Då smög hon sig dit, öppnade stängslet, hvisslade på en häst, och satte på den ett betsel, som hängde på skranket. Så band hon hästen vid en påle och sprang efter en sadel. Snart var den på sin plats, och Mascha lyfte barnet upp på springarens rygg. Därpå klättrade hon själf efter, fattade Stepan med armen — och manade på hästen, som hastigt började trafva norrut. — — — —

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

Fem år hade gått, herre, sen min dotter for, och åter var det en afton på senhösten, med storm och snöyra. Vi sutto i stugan vid samovaren. Ingen talade mycket, och äfven jag satt länge tyst. Det kändes så underligt i själen, alldeles som om jag skulle ha väntat på någon.

»Hustru», sade jag slutligen, »är det med dig som med mig? Tycker du icke, att det är som om någon skulle komma till oss genom stormen i afton?»

»Ack, Kuzjma», svarade Agafja, »alltid när det stormar och yr därute, tänker jag på min stackars dotter, som for ifrån oss ut till steppen, och då väntar jag liksom, att hon skall komma igen. Men i afton är den känslan verkligen starkare, än den brukar vara.»

Herre, hvarför skulle jag dröja med att förtälja hvad jag dock skall säga dig. Så må du då veta, att våra aningar hade spått sant.

Det bultade på dörren, vi öppnade och — så var Mascha återkommen. Förskräcklig var kölden och vinden därute, och dock hade hon bara sin tunna tröja och kjol på sig. Också såg hon så matt och trött ut, att vi blefvo sorgsna ända in i själen, då vi fingo se henne.

»Ack», tänkte jag, »det har gått som jag

sade, när hon for. Allt för tydligt synes sorgen och olyckan på hennes ansikte.»

Och vi mottogo vår dotter med tårar, tårar af sorg, herre. Äfven hon grät men ej så starkt — hon var för trött för att gråta.

Så sågo vi att hon bar ett tjockt bylte i armarne. Vi togo det varsamt ifrån henne. I det fanns kläder nog, fast Mascha själf var så litet skyddad. Vi undrade hvad det kunde vara insvept i plaggen; då märkte vi att det rörde sig litet i dem, och då förstodo vi — hvad tar ej en moder af sig själf för att ge sitt barn? Så vecklade vi upp plaggen försiktigt, och där låg lille Stepan och sof, herre, sof godt, som i vaggan i den varma stugan. Men hans mor — ja, hon, herre, hon var ej välbehållen som han. När hon sett, att Agafja hade barnet i sitt knä, då lutade hon sig bakåt, slöt ögonen — och så föll hon sakta ihop på bänken.

»Låt henne sofva», sade jag, »det behöfver hon. Vi skola vaka öfver henne som hon vakade öfver Ostap.» Och min hustru och jag sutto vid hennes sida hela natten och skådade på hennes ansikte, som nu ej mera var rödt och rundt som förr. Gossen sof i Agafjas knä, och där fick han ligga hela tiden.

»Om hon vaknar, så vill hon nog se honom, se att han har det bra», sade min hustru.

När morgonen grydde öppnade hon ögonen och låg en stund tyst blickande omkring sig. Ack, hur svag hon såg ut. Icke var den kvinnan, som låg där, lik min dotter, den unga flickan, som for ifrån mig fem år tidigare. Så föll hennes blick på sonen i hennes mors knä. Jag tänkte hon skulle glädjas, när hon fick se honom, men i stället märkte jag, hur hennes ansikte fick sorgens uttryck.

»Mor», sade hon sakta, »jag hade en son till, lille Demid, men han är död.»

Hon darrade då hon sade detta, och Agafja ville lugna henne:

»Sof du min dufva», uppmanade hon, »sof du och glöm steppen! Du är ej där nu.»

Men då blef Mascha upprörd.

»Hur talar du mor», sade hon, »skulle du själf kunna glömma dina barn? Skulle du kunna glömma, att din son dog genom sin fars vildhet? Och skulle du kunna glömma den dag, då du såg honom ligga med nacken bruten på jorden?»

Talet mattade henne så, att hon måste sluta, fastän tydligt syntes, att ville hon säga någonting mer.

Men om en stund hade hon åter kommit sig litet, och så började hon berätta oss ett och annat om sitt lif och sina lidanden nere på steppen, berättade mycket af det som du nu hört, herre. Slutligen bad hon oss aldrig

lämna lille Stepan åt Ostap. Allt emellan måste hon hålla upp, än för att hosta bröt hennes röst, än för att hon ej orkade tala.

Själf grät hon icke, men min hustru och jag, vi gräto i stället nästan hela tiden. Slutligen sade jag:

»Ja, stanna hemma hos far och mor, Mascha! Vi skola vårda dig och sköta om dig och älska dig som förr, och din son skall bli som vore han vår egen. Snart skall du nog åter blifva frisk, och då skall allt bli bra.»

Jag tyckte att hon log vid mina ord, och det tydde jag så, att de gjorde henne glad. Hon sade ingenting, utan lade sig blott sakta ned och slöt åter ögonen.

»Hon somnar igen», sade jag åt Agafja, »och mycket bör hon äfven nu sofva, om hälsan skall komma tillbaka.»

Ack herre, jag hade talat i fåvitsko. Hon behöfde ej sofva mycket för att återkomma till hälsan. Redan på aftonen vaknade hon fri från alla lidanden, all smärta — för evigt — där uppe hos Gud. —

Sådant var min dotters lif herre; mycket glädje finner du ej däri, sen hon blef kvinna. Och hvaraf hade hennes lidanden kommit — jo, af kärlek, herre, af kärleken, som alla lofva och prisa som det lyckligaste i världen. Het som en sommardag är kärlekens lycka, men

Herren förbarme sig öfver oss, om den blott räcker en kort sommar. Då blir vårt lif tusenfaldt tommare och svårare än det skulle ha blifvit, om vi aldrig känt dess låga bränna i vår själ. — — —

Sin lille son lämnade Mascha kvar hos oss, moderlös och hjälplös, och om honom skall jag ännu berätta dig litet, ty underlig var den väg Gud lät honom vandra.

Vi trodde först, att hans far snart nog skulle komma och hämta honom tillbaka, och voro rädda för hur det då skulle gå, eftersom vi hade lofvat Mascha att hålla den lille hos oss. Men på hela vintern sågo vi ingen Ostap, och vi lugnade oss och tänkte, att han skulle lämna sonen åt sitt öde eller rent af tro, att han var död. Dock — en vacker vårdag kom kazaken ridande in på gården.

»Är min hustru här, Kuzjma», ropade han, »tråkigt blir i längden att lefva utan henne.»

»Nu kommer Guds straffdom öfver dig, Ostap», svarade jag. »Mascha var hos mig en dag, men så gick hon bort för alltid, till himmeln. För din hårdhets skull får du nu lefva ensam.»

Jag såg hur blygsel och sorg lyste fram på hans ansikte vid mina ord. Méd tvekan och skälfning i rösten sade han:

»Sorgliga äro dina ord, Kuzjma Kirilovits, sorgliga och oväntade, ty vid Gud, jag ville

icke att hon skulle dö, fast hon var svag. Men min son då, Stepan, han lefver? Gif mig honom!»

»Och om han nu också lefde, hvarför skulle jag gifva dig honom», gaf jag till svar, »du skulle förgöra honom, som du gjorde med Demid.»

En hård man var kazaken, herre. Jag såg hur hos honom vreden började komma i stället för sorgen vid mina ord.

»Säg ingenting, du, om Demid», ropade han. »Kazaken skall uppfostra sin son till kazak. Står barnet ej ut med den uppfostran, så må det dö. Då duger det ej att lefva bland vårt folk. Men nog med tal! Gif hit Stepan!»

Men jag mindes allt tydligare, hvad jag lofvat Mascha, när jag såg hur mannens vildhet åter kom fram, och därför ljög jag och svarade:

»Han är död, Ostap, vid Gud och alla helgonen, han dog af kölden och stormen på steppen. Han är icke hos mig.»

»Du ljuger gubbe», röt Ostap, »han är hos dig, jag vet att han är hos dig, och jag skall taga rätt på honom.»

Han sprang in i stugan, och jag tänkte redan med sorg i hjärtat, att min lögn båtat till intet. Men då jag kom in varsnade jag Ostap stå midt på golfvet och se omkring sig med förvånade blickar. Vaggan och barnet

upptäckte jag ingenstans. Så hörde jag Agafja säga:

»Ja, kazak, Gud har straffat dig tvåfaldt, din hustru tog han, och han tog din son. Bättre ha de det i himmelen än hos dig. Rid tillbaka till steppen och jaga och storma, som du gjorde, då min dotter var hos dig! Nu kan du icke göra henne något ondt.»

Ostap stod med hufvudet djupt nedböjdt. Jag förstod, att han inte hade haft reda på om Stepan lefde eller ej, utan att han hade velat skrämma mig att tala sanning. Lyckligt var, att min listiga hustru tänkt på att gömma undan barnet. Jag säger lyckligt, herre, ty jag trodde så då. Vi människor kunna icke se framåt. Hade jag kunnat det, så skulle jag ha tänkt annorlunda.

Kazaken stannade ej länge hos oss, sedan han fått höra, att ingen af dem han sökte fanns i lifvet mera. Vi ville bjuda honom te och mat, men han ville ingenting ha, utan hoppade snart upp på hästen och red i väg — och långa år dröjde det, innan vi återsågo honom.

— — — — — — — — — — — —

Så växte Stepan upp hos oss och blef stor och stark till växten. Men han var icke någon beskedlig gosse, och bara förargelse hade vi af honom.

När han var mindre slog han sönder allt,

kärl och bord och stolar, och väsnade och bullrade dagen i ända. Ville någon hindra honom i hans skälmstycken, så skrek han och bet och sparkade. Vid 5 och 6 års ålder och tidigare började han fara illa fram med höns och grisar. Fåglarna dref han kring gården, och grisarna slog han med käppar, så att de skreko.

Han kunde väl ha varit så där 9 år, när han en gång fick höra, att kazakerna fånga djur med snara. Då gjorde han sig en snara af ett rep, och så började han fånga allt hvad ande hade. Mig höll han på att strypa flere gånger, och hela mitt husfolk var ofta i fara för honom. Många höns och får dödade han verkligen med sitt otyg. Gaf man honom stryk, så blef han sjufaldt värre. Lyckades han sedan fånga en, så drog han åt allt hvad han krafter hade, och om man icke själf kunde komma lös, så fick man allt stå sig bäst man kunde. Han släppte icke taget. Skulle han ha varit litet större och starkare, så kunde det lätt ha händt någon olycka.

När han var 14—15 år, så ville jag lära honom plöja. Men han gjorde bara förargelse. Plogen dref han härs och tvärs öfver fårorna, och skrattade bara då man bannade honom.

»Så där är det roligare», sade han.

Men värst blef, det när han en gång skulle plöja med häst. Då satte han sig upp på den och började så rida fram och tillbaka öfver fältet

med plogen släpande efter och dref på hästen med rop och slag, så att den sprang, som om den hade skenat. Det var riktigt svårt att skåda. När vi slutligen lyckades stanna honom, var jag förskräckligt ond och förebrådde honom starkt hans tilltag. Men han sprang ifrån mig och ropade:

»Skrik du gubbe, det gör mig inte något ondt! Att rida är dock det roligaste som finns.»

Allt värre blef han med åren. Att arbeta tyckte han icke om, och alltid gjorde han orätt, om man fick honom att försöka. Det enda som roade honom var att rida och kasta rännsnara. Ofta hände att han spände hästarna från telägan och red i väg med dem. En gång lämnade han på det sättet en vagn med gurkor midt på vägen långt ifrån byn, och där fick den stå halfva dagen. När vi kommo och fingo tag på den sent på aftonen, voro gurkorna borta — någon hade stulit dem. Då kom Stepan ridande. Han sjöng och hvisslade och såg mycket glad ut. Vreden kokade i min själ, och jag röt åt honom:

»Odugling! Ser du hvad du gjort! Alla gurkor bortstulna! Hvarifrån skall jag få andra? Och du som har ställt till hela olyckan, du fröjdas och sjunger. Förbannad vare du och din far och din mor och den dag då du föddes!»

Herre, så ond var jag, att jag ej tänkte på att det var min egen dotter som var hans mor och som jag förbannade.

»Gubbe», svarade han, »förbanna gärna min far; jag kände honom aldrig, förbanna min mor, som förde mig bort från min far, förbanna mig själf, det gör mig ingenting, men förbanna ej den dag då jag föddes, utan den dag då jag kom till dig. Den dagen förbannar jag själf.»

Det var hans tacksamhet mot hans mor, som dog för att rädda honom, och mot mig, som födt och uppfostrat honom sen han låg i vaggan. Huru fåvitskt var det ej af mig, att jag ej gaf honom åt hans far, då han ville ha honom! Mycket tänkte jag sedan den dagen på hvad det skulle bli af den vilde Stepan. Jag tyckte ofta, att det skulle vara bäst, att be honom gå sin väg och ströfva omkring i frihet, efter han ej ville trifvas hos mig. Men så mindes jag hans mor, som hade bedt mig taga vård om honom, och då tvekade jag att drifva honom från mitt hus.

Dock, Gud ledde allt till det bästa, fastän hans vägar voro underliga.

Ju äldre Stepan blef, dess mera begifven vardt han på att drifva omkring ute på slätten och vid flodens stränder. Mina hästar tog han utan att be om lof, och for i väg utan att jag visste när.

I ett af mina uthus hade han funnit en gammal bössa, som ingen på länge begagnat. Den putsade han upp, fick litet krut och kulor

af en granne, då han lofvade att hämta fåglar åt honom, om han kunde skjuta några. Ute i byn hade han kommit öfver en sadel. Med en dylik utrustning tyckte han att det rent af var hans skyldighet att fara ut och jaga, och sen var han borta för det mesta. Jag hade börjat bli van vid hans tilltag och brydde mig icke mera så mycket om dem. Emellanåt hämtade han också hem fåglar och andra djur, som han skjutit eller fångat med rännsnara, och det var ju inte så illa. Det syntes mig nästan, att han gjorde mera nytta på det där viset, än han skulle ha gjort hemma.

Så var det en gång, som han hade ridit bort söderut, och flera dagar gingo, utan att vi åter sågo honom. Det var på hösten, och köld och storm gjorde ofta att man helst höll sig inne vid härden.

»Få se, om ej pojken blir förstörd därute», tänkte jag, och jag började redan undra, om det inte i själfva verket redan var slut med honom. Han hade inte synts till på fyra dagar, och inte hördes han af, då vi lade oss på aftonen den fjärde dagen.

Morgonen därpå var vacker. Solen sken återigen för en gång, så att man riktigt kände sig glad till sinnes. Jag hade just gått ut på gården för att titta på en teläga, som var trasig, och borde lappas, då jag med ens får se min dotterson komma inridande, snabbt som vinden.

Det förvånade mig litet att åter få se honom, men hvad som satte mig mera i förundran, var att han drog med sig en vacker häst, som jag aldrig förr sett. Han hade kastat rännsnaran om djurets hals och höll nära nog på att strypa det, då det spjärnade emot. Själf red han på en af mina hästar, den bästa jag hade för resten. Han visste nog att välja, han.

»Stepan», ropade jag, »hvad är det för en fåle du släpar med dig? Du har väl aldrig stulit den heller?»

»Stulit», svarade han skrattande, »aldrig. Jag stjäl ingenting, jag. Jag har fångat den ute på steppen. Där sprang den förut omkring i frihet tillsammans med andra vildhästar.»

»Så», sade jag, »är det verkligen på det viset, så är det ju bra. Vild ser han ut för resten. Se hur han sliter och stampar, och se på öronen, hur de svänga! Det blir inte godt att handtera den där.»

»Skräp», menade han och såg på mig föraktfullt, »tror du jag är rädd för en yster häst? Den där skall nog snart bli tam. Nu kan du få behålla din krake i ro.»

Otacksamt som alltid var hans sätt, herre, men jag var i alla fall rätt nöjd med att få ha mitt arbetsdjur i fred hädanefter. Jag gick fram och beskådade Stepans byte. Vacker var den hästen verkligen, mycket vacker och snabb och härdig såg han ut att vara.

»Till och med en kazak skulle vara glad åt att ha en sådan springare», sade jag.

Knappt hade jag talat ut de orden, förr än jag hörde rop i porten, och in på gården redo tre kazaker. Jag stirrade förvånad på en af dem. Var det väl möjligt? Mannen var Ostap. Fastän han icke var ung som då han sist var hos mig, kände jag strax igen honom.

»Där är han, där är han», ropade en af kazakerna, »jag känner igen honom. Det är din häst, Ostap.»

»Ja, så är det vid Gud», skrek Ostap och red fram mot mig, som stod bredvid Stepan och hans byte; »Kuzjma, du är en bof: du tycks ha hästtjufvar hos dig på gamla dagar, om du ej är tjufven själf. Hvem hämtade hit den hästen?»

Jag visste knappt, hvad jag skulle svara, så förvirrad var jag af allt som skedde. Men nästan mot min vilja pekade jag på Stepan. Ostap vände sig rasande mot honom. »Ah, är det du, usling, som rider ut på steppen och stjäl hästar, hvad? Vänta, jag skall visa dig, jag!»

»Hvad skriker du för, kazak», svarade ynglingen ganska lugnt. »Hästen sprang fri ute på steppen och visste ej af ägare, då jag fångade den. Rid du din väg, här har du ingenting att skrika öfver!»

»Du ljuger, slyngel, bof», röt Ostap. »Djuret är mitt, det sprang ifrån mig för två dagar sedan. Det har mitt märke.»

Jag ville lugna mannen och sade därför:

»Kanhända är hästen din, Ostap, men det kunde ej gossen veta, då han fann den lös på steppen. Ett litet märke ser man ej så lätt. För öfrigt är det onödigt, att du väsnas. Du får den ju tillbaka nu.»

»Nå, så gif hit», sade kozaken litet fredligare, »men akta dig, du pojke, att i framtiden fånga andras hästar!»

Nu trodde jag allt skulle redas ut till det bästa igen, men se det var ett misstag.

Stepan tog tag i snaran om hästens hals och sade:

»Aldrig lämnar jag den ifrån mig åt en som kommer hit och kallar mig bof och tjuf. Skulle han ha bedt lugnt och anständigt, så skulle han kanske ha fått den. Men nu — far du din väg, kazak, och håll bättre reda på dina hästar nästa gång!»

Då blef Ostap vild. Han red rätt på ynglingen och gaf honom ett hvinande slag med sin piska.

»Där har du», ropade han, »försök spjärna emot längre, och jag piskar dig till döds!»

»Ostap», skrek jag förskräckt, då jag såg att kazaken åter lyfte piskan, »Ostap, slå icke, slå icke! Han är din egen son!»

Men jag hann ej tala ut, förr än Stepan hade hjälpt sig själf.

Med ett enda språng hoppade han upp

på sin fars häst bakom sadeln och grep ryttaren i axeln med ena handen. Med den andra gaf han honom ett sådant slag i hufvudet, att den öfverraskade mannen nära nog ramlade ur sadeln.

»Stepan», ropade jag nu, »döda honom inte! Han är din far!»

Men gossen hörde icke. Han slog en gång till, och nu föll Ostap till marken och blef liggande. Sonen satte sig till rätta i sin fars sadel, ryckte bössan från ryggen och siktade på en af de två andra kazakerna.

»Kom, om du vågar, och tag min häst», ropade han.

Men männen rörde sig icke, utan sutto bara och stirrade på den unge mannen, som hade slagit den starkaste af dem till jorden.

Då reste sig Ostap långsamt, och vänd till mig frågade han sakta tvekande:

»Sade du att den där var min son?»

»Ja, Ostap», svarade jag, »din son är han så sant Gud lefver.»

»Hvarför ljög du, då jag sist var här, och sade att han var död», sporde han vidare.

»Jag ville frälsa barnet från att dö som Demid», svarade jag.

»Frälsa honom från att dö!» ropade Ostap. »Frälsa honom, som har slagit mig till jorden! Behöfver en sådan son frälsas af andra?»

Och så ropade han åt Stepan, som förvånad hörde våra ord:

»Min son, min son, kom hit, stig af, låt mig omfamna dig, låt mig kyssa dig! Hvilken glädje, att ha en sådan son!»

»Kuzjma, gubbe», skrek då Stepan, »är den där min far, är jag kazak?»

»Ja, så är det, barn», sade jag.

»Får jag komma ut med dig till steppen, får jag jaga och rida bland er?» ropade ynglingen, sprang af hästen och omfamnade och kysste sin far, som om de alltid skulle ha älskat hvarandra mer än de bästa vänner.

»Ja, du rider med mig genast», sade Ostap slutligen. »Hvad ha vi kazaker här att göra? Följ med mig, så skall du snart vara ataman, och stå i spetsen för stammen.»

»Ja, se han blir nog en duktig kazak», instämde Ostaps kamrater. —

Svårt var att hålla Stepan kvar ett ögonblick. Han ville rida bort med detsamma.

»Redan allt för länge har jag gått här och långledts», sade han. »Nu när jag kan komma bort dit, där jag hör hemma, skall jag väl ej stanna längre.»

»Barn», sade jag, »glömmer du alldeles, hur vi ha födt och uppfostrat dig, glömmer du alldeles mig och min hustru, din mors föräldrar?»

»Hvad ha ni gjort mig för godt», svarade han. »Ni höll mig borta från min far, min far, som ville låta mig blifva en man och en

duktig man. Ni pinade mig här uppe med jordbruk och annat arbete, som är mig till ingen nytta, mig, som är född att lefva på steppen. Och hvarför skulle jag ej glömma min mor, som förde mig bort från min far? Icke har väl hon gjort mig något godt?»

Sådan var han alltid, otacksam och hård. Svårt var att höra hans ord, herre, men jag förstod i den stunden, att Stepan var kazak, född kazak, och att steppen var det som han behöfde för att bli en duktig karl. Därför sade jag:

»Nå, så gå då, Stepan, gå, och må du gå genom lifvet med Guds nåd och hjälp! Icke trodde jag, då din mor bar dig hit i storm och snö, att du skulle fara tillbaka till steppen på detta sätt. Men hvem känner Guds vägar?»

»Ja», sade nu Ostap med en röst som ej var så hård som vanligt, »hans mor, hon visste ej hvad hon gjorde, då hon tog honom från mig. Men en god kvinna var hon och en god hustru — fast hon ej var kazakska; men det var ej hennes fel. Icke kunde hon förlikas med steppens son. Därför gick det som det gick. Hon är nog bland de heliga änglarne, fastän hon öfvergaf sin man. Vacker var hon som de redan här i världen. — — Men nu — farväl Kuzjma Kirilovits; tack för att min son har fått växa upp hos dig till en sådan karl, som han blifvit.»

Så satte de sig upp och redo sin väg, och jag stod kvar och tänkte och tänkte på den dag, då Ostap på samma sätt red i väg med min dotter. Kärleken var det, som förde dem båda bort från min gård, kärleken som fört dem tillsamman, och den drog dem i olyckan. Vrede och våld hade förenat Ostap och hans son — och nu red ynglingen bort till sin rätta hemvist, sin rätta stam.

* * *

Den gamla Kuzjma satt och stirrade en stund tyst framför sig, sedan han slutat sin berättelse. Äfven jag teg och tänkte, tänkte på de underliga vägar, som människorna ofta vandra; skenbart utan syfte och mål äro stigarna och dock i själfva verket alltid stakade med outgrundlig vishet. En vemodig och på samma gång undergifven stämning fick makt med mig. Och underligt väl smälte det enkla ryska ordstäf, som jag om en stund hörde Kuzjma sakta uttala, in i denna stämning:

Kto znajet tsto Bog polagajet?
»Hvem vet Guds rådslut?»

IKONEN.

IKONEN. *

Berömd vida omkring var den heliga Mariabilden i Tsërnoje** selo, berömd för sin hälsobringande, underbara kraft. Kanske roar det dig att höra, hur den kom till stånd. Nå väl, här har du berättelsen om den Tsërnoselska ikonen:

Snickaren i Tsërnoje selo, Ivan Pjetrovits Brevno, var icke mycket lycklig i sitt yrke. Snickra kunde han nog hjälpligen, och snida i trä gjorde han också bra, och inte tyckte han så illa om det arbetet heller. Men se det fanns en sak som Ivan tyckte än mer om, och det var just olyckan. Ingenstädes trifdes han så bra som på traktiren, och ljufvare än någonsin kändes honom lifvet, då han fick låta den ena läskande supen efter den andra skölja den törstande strupen. Och på traktiren satt han så ofta han hade pengar och däremellan med, ty ibland fick han betala med ett eller annat arbete. På det sättet råkade han i god bekantskap med traktirstsiken, som var jevrej*** och hette Isak

* helgonbild.

** ë = å.

*** jude.

Abramovits Slejer, en slug karl för resten, som nog förstod sig på att samla penningar på kistbottnen och äfven att låta dem förökas ute på lån.

Men hur det nu var, så gaf icke bekantskapen med Isak den värde handtverkaren utan vidare något att lefva på, och som han med tiden blef allt fastare i den grundsatsen, att lifvet egentligen ej är till för att fördystras med arbete, så fick han ut sin beskärda del af jordevandringens vedermödor under form af brist på mat och kläder. Sitt mått af sorg måste ju hvar och en ha. Lycka var att han åtminstone hade tak öfver hufvudet i sitt gamla ruckel till stuga, hans enda fädernearf, som han märkvärdigt nog än ej kommit på att förvandla i flytande varor, kanske därför att ingen ville ha skräpet.

Nå, hur det nu var så såg det till slut rätt dystert ut för den stackars Ivan. Ingen lämnade honom något att göra, emedan man visste att det skulle dröja en evighet, innan man fick beställningen utförd. Så tvangs den vanlottade mannen att hålla sig i ett ovanligt otrefligt nyktert tillstånd en för honom märkvärdigt lång tid. Hans föda bestod därunder af rofvor och gurkor, som han lånade i bybornas länder, då ingen vore i närheten. För resten kan man vara god kristen fastän man hugger några stycken af de ofvannämnda frukterna, ty icke är *det* ju snatteri eller stöld, och ett ryskt samvete är

ytterst lugnt, under det dess ägare gör en liten beskattning af grannens rofland.

Några långsamma dagar eller veckor gingo på det viset. Så hände sig att en bondes vagn gick sönder, och mannen hade icke tid att själf upphjälpa skadan, utan var tvungen att tillkalla Ivan. Denne kände sig mycket belåten, ja, belåtnare än han någonsin förr varit öfver ett arbete, gjorde vagnen hasteligen i ordning och fick sig 50 kopek för besväret. Med dem i fickan tågade han lusteligen i väg till traktiren. Där fick han först två långa supar och så en kort. När han fått den, var han vemodigt stämd och började klaga öfver sina bekymmer för Isak.

»Isak Abramovits, min gode vän», sade han, »Gud är dock bra hård mot mig, hårdare än han är mot många andra människor. Och dock har Kristus och Guds moder och alla de heliga lidit för mina synder som för alla andras. Hvarför skall då Herren straffa mig strängare än han straffar andra? Icke är väl mitt lefverne så dåligt? Icke är det väl något ondt uti att jag släcker min törst emellanåt?»

»Alls icke, Ivan Pjetrovits», skyndade jevrejen att försäkra. »Jag är icke kristian och känner ej era helgon (Ivan korsade sig andäktigt och tömde sitt glas), men fadern Noak, den store patriarken, som är ett helgon för dig som mig, läskade sin strupe med vin — Tänk då aldrig att däri ligger något ondt!»

»Ack, Isak Abramovits, du kan inte ha annat än rätt i hvad du säger», återtog snickaren, »men hvad skall jag väl då företaga mig för att mildra Guds stränghet, när jag inte vet, hvarför han är sträng emot mig?»

Traktirstsiken tänkte ett ögonblick och fick så ett utmärkt infall.

»Ivan», sade han, »gå du hem och grip till dina verktyg — dock — skaffa dig först det vackraste trä du kan få tag i, och sätt dig så ned och skär ut en bild af Guds moder, som ni kalla kvinnan Marija från Nazareth. Gå ofta i kyrkan och se på andra ikoner, så kan du få din så välgjord som möjligt. Därförutom skola kyrkobesöken helga din själ under arbetet. Så skall du helt visst återvinna dig Jehovas nåd, och du skall åter få sorgfria dagar.»

Men Ivan blef bestört vid detta förslag.

»Isak», ropade han, »hur skall jag våga gripa mig an med ett sådant verk! Den som gör dylikt måste länge ha renat sig med bön och fasta och försakelser. — Nej, nej, jag vågar ej — jag är ingen helig man.»

»Skräp», sade jevrejen, »är du icke, så blir du nog för ikonens skull. Mig synes för resten att du försakat och hungrat länge nog nu en tid. Om det också har skett mot din vilja, så gör detta ingenting. Är det icke just Guds underbara styrelse som skönjes däri — mot din

önskan har han gjort dig värdig det heliga värfvet, — Nå, gå och börja med samma!»

Hur de nu talade, så lyckades Isak få snickaren att ta förslaget på allvar. Sist återstod för den senare blott ett hinder — han hade inga pengar att skaffa sig trä för, och det virke han hade var ej vackert nog. Men se då hände något underligt jevrejen sade:

»Jag skall låna dig pengar att köpa trä för, ty vi böra ju hjälpa våra medmänniskor. Kanske skall Guds moder en dag ge dig medel att återbetala mig lånet.»

Snickaren hade nu fått i sig åtskilliga långa efter den korta, och råkade vid traktirstsikens ord i hänförd tacksamhet, som han gaf uttryck åt i en oändlig mängd ord och handkyssar. Ja, till och med föll han på knä för den otrogne och försäkrade, att Gud helt visst på hans bön skulle frälsa dennes själ, som ännu befann sig i mörkret.

Vidare bedyrade han, att han skulle lämna välgöraren igen minst tre gånger så mycket som han fick till låns, och alla hans pengar skulle för resten endast förtjänas för att rikta den man, som »genom Guds barmhärtighet», hade hjälpt honom — Mycket sannolikt för öfrigt — — Slutligen förmodade han att fastän hans pengar för tillfället voro slut, så kunde han dock få

några »rjumki vo*d*ki»* — af gunst och nåd förstås — och den gåfvan skulle nog bli gifvaren rikligen vedergälld.

Och den blifvande helige ikontillverkaren fick tre »rjumki vo*d*ki», och så blef han sömnig och föll af stolen ned på golfvet. Isak släpade honom till dörren och sparkade ut honom genom denna. Väl utkommen på detta lätta och behändiga vis kände sig Ivan litet vaknare, och vinglade i ett dimdunkelt lycksalighetstillstånd hem till sin stuga —, på hvars golf han efter en stunds besvär med att öppna dörren välbehållen ramlade och insomnade och sof hvad vi måste kalla oskuldens sömn, tills solen stod högt på himmelen följande dag.

När han vaknade hade han några obestämda förnimmelser af att han aftonen förut i samråd med Isak bestämt sig för att blifva nykter och helig. Detta föreföll honom nu vara ett ytterst dumt påhitt, och han förstod rakt af icke, hur han hade kunnat komma på något sådant. Emellertid tyckte han det vara bäst att söka upp rådgifvaren med detsamma, och länge räckte det ej, innan han befann sig inom krogdörren.

Krögaren hade fullt klart för sig, hvad som varit å bane aftonen förut, och sporde:

»Nå, Ivan — har du redan skaffat dig trä.»

---

* glas brännvin. *d* uttalas hårdt (= t).

»Trä?» sade Ivan, »trä — — — — ja trä har jag nog men ingenting att använda det till. Jag kom just hit för att få råd af dig, min vän Isak Abramovits.

»Hvad står du nu där och pratar», ropade traktirstsiken. »Minns du ej, oxe, att du skulle göra en ikon af Guds moder — så skynda nu och skaffa trä, pengar får du af mig!»

Men det gick ej så lätt, att åter få den ännu sömnige snickaren på tråden; jevrejen fick göra om gårdagens hela verk från början. Till sist var dock saken åter klar, och som den denna gång hade klarats utan allt för många långa och korta, hade Ivan krafter och jämvikt nog att gå ut och göra sitt träköp.

Länge sökte han hos bönderna i byn efter en lämplig bit. Svårt var att få tag på en som var fullkomligt felfri. Icke hade de goda människorna tänkt på att skaffa sig virke till helgonbilder, de ville blott ha råämne till sitt husgeråd. Men slutligen fann spanaren ett kvistfritt stycke af ett fast och hvitt träslag, hos en af de förmögnare i det vördiga samhället. Med mycken hemlighetsfullhet och list köpslog han sedan några timmar om biten, och slutligen vardt den då hans ägendom tack vare traktirstsikens pengar.

Med stor vördnad i själen, lade Ivan så beslag på detta trästycke, som var bestämdt till så heliga ändamål, och bar det hem till sig.

Så kom han ihåg, att han blifvit tillrådd, att gå i kyrkan för att stadga sin ande, och därför förfogade han sig dit. Med stor andakt knäföll och korsade han sig 12 gånger framför hvarje ikon, noggrant iakttagande att för hvar tredje gång beröra golfvet med sin panna.

Nu kände han sig styrkt och i stånd till att gripa verket an, och han gick hem och började slipa sina verktyg. Därunder såg han allt emellanåt på träbiten, som låg på golfvet oformlig och grof — och ju mer han såg, dess mera vaknade åter hans tvehågsenhet. Han tänkte:

»Hur skall af den där stocken, som jag har köpt för Isaks penningar af Dmitrij Pavlovits, kunna blifva någonting mäktigt och heligt? Icke är jag väl Gud heller? Han gjorde människorna af lera, säger svjastsenniken; jag tycker att det vore nästan svårare att göra ett helgon af trä. — Månne jag vara tillräckligt ren för det verket? Månne jag ha fastat och försakat tillräckligt?»

Hur det var så kände han sig till sist så vacklande i anden, att han måste bege sig till Isak för att bli stärkt i sin föresats. Många ord och icke så få rjumki kräfdes det nu åter för att lugna snickarens oro, och jevrejen började till och med redan misströsta litet och tänkte be den vankelmodige handtverkaren draga för hin i våld med sina ikoner och sina klagovisor —

men så mindes han att han lånat mannen pengar — visserligen bara 2 rubel — men ändå, och så fann han för godt att försöka litet till. Nå, Ivan blef strax därpå af en eller annan orsak åter stark i själen och bedyrade, att verket skulle utföras till fröjd och glädje, icke blott för honom själf och Isak, utan för hela Tsërnoje selo — och mera därtill. Så gick han hem, fattade yxan, korsade sig ett antal gånger, spottade på eggen och satt verktyget till stocken . . . Skapelsen af Tsërnoselska Gudsmoderikonen var inledd.

Nu är att förtälja huru som traktirstsiken Isak Abramovits Slejer, jevrejen, lade grunden till snickaren Ivan Pjetrovits Brevnos stora namnkunnighet. Fram på dagen började krogkundernas antal växa allt mera, men störst blef det på aftonsidan. Då strök sig Isak belåten om skägget, när han såg hur traktiren vimlade af folk, hur stora mänger vodka* vandrade ur rjumki ned i de törstande struparna och hur mängden af kopjäjki** i lådan blef allt större och större. Där satt Pjëtr*** Kuzjmits Bogoljubov**** och försäkrade alla om sin vänskap fastän han dock var en rik man, som ägde många gurkland och hästar och båtar. Där söp under

*Brännvin.
**Kopek (1 kopek = ung. 3 öre, myntförsämringen obeaktad).
***Uttalas Pjåtr (jë=jå).
****V uttalas hårdt (= f)

tystnad den åldrige, halfblinde Ilja Timofejits Mudrikov, som aldrig talade mycket, men då han någon gång öppnade sin mun, alltid lät höra vishetens ord. Där skröt och förtalte Sergej Vladimirovits Losnij om sin vidtberömda resa till Petersburg, där han hade sett tsaren själf — den heliga tsaren, alla ryssars fader. — — Och där voro många andra, som gjorde heder åt jevrejens flytande varor, hvilka blefvo mera vattenhaltiga, allt efter som de drickandes lycksalighet ökades. Det pratades och bullrades på alla håll så att man måste skrika bra för att göra sig hörd. Vid några bord slogos kunderna i största gemytlighet och förbannade hvarandra och hvarandras fäder och efterkommande allt intill 7:de led med allsköns allvar och grundlighet — vid andra kysstes de två och två och förläto hvarandra alla förseelser ömsesidigt — vid andra åter höll någon tal, stundom ensam, oftast tillsammans med tre, fyra stycken på en gång.

Då höjde Isak sin röst midt i sorlet och ropade:

»Dyra vänner, bröder, vet ni hvad heligt verk som nu förehafves i eder by, vet ni hvilken helig man ni har ibland er?»

»Hvad då», skreko en mängd röster — »så berätta då Isak, stå inte där och tig, jevrej — du otrogne!»

»Ja, jag skall berätta er om ni bara lugnar

er litet», ropade traktirstsiken. — — — »Vet ni, att Ivan, snickaren, Pjetrovits Brevno, så lång tid har hållit sig ifrån allt denna världens arbete, bara för att han nu med heligt sinne skall skära ur trä en bild af Guds moder.»

»Du pratar, du ljuger», röt Sergej Vladimirovits, »Ivan är en åsna — en hund, han kan ej göra något — bild af Guds moder — dumheter — hvad skall han göra för skräp. Då skulle ni ha sett i Petersburg. Där fanns kyrkor med bilder i, må ni tro, ikoner af bara guld och silfver och ingenting annat — rent af så att det gjorde ondt i ögonen att se på dem. Petersburg det är en stad, det må ni tro. Där såg jag äfven . . .»

»Ja; det vet vi, tig du nu Sergej», afbröt Ilja Timofejits. »Hvad talar du Isak Abramovits. Gör Ivan en helgonbild nu i stället för att dricka dagen i ända? Är det sant?»

»Så sant som att Jehova lefver och styrer mig och alla», bedyrade juden. »Jag har själf gifvit honom pengar till trä. Köpte han icke trä af dig, Dmitrij Pavlovits?»

»Ja, det köpte han», intygade den tillsporde, »det är dagsens sanning. Inte visste jag att träbiten skulle användas till så stora ting.»

»Såå», återtog Mudrikov, »Ivan gör ikoner, och jevrejen skänker pengar — se det är underliga saker! Låt oss gå och se på snickaren!»

»Ja, låt oss gå», ropade andra, och en

hel del af kunderna reste sig, de flesta icke alldeles säkert, och gåfvo sig af för att skåda på ikontillverkaren.

Då gned juden händerna och mumlade:

»Ja, ja, det var inte så illa. Nu är saken i gång. Inte illa, inte illa!»

Och i förnöjelsen hällde han i misstag oblandadt brännvin i glaset åt en supbroder, redan mycket dimmig.

Väl ett dussin af krogkunderna, kanske ändå flere vandrade åstad till Ivans stuga. Många af dem väntade att få se något underbart Herrens tecken redan utomkring densamma, ett klart sken eller hvita dufvor eller något dylikt; ja Kuzjma Kirilovits Bik, som inte var mycket klyftig, trodde att han skulle få se ängelen Gabriel med bart huggande svärd utanför dörren. Därför blefvo de litet besvikna, då där rådde vanlig dunkel skymning kring rucklet, och endast ett svagt sken syntes genom det trasiga fönstret.

»Jevrejen ljög», sade Bik, »det är klart. Där ser ni — rakt ingenting. Stugan är alldeles som vanligt, mörk och dålig.»

Den besvikne mannen tänkte harmsen vända om och genomprygla juden, hvilket icke kunde vara annat än en god gärning, då Ilja sade:

»Bulta på dörren och låt oss se in!»

Så gjorde de. Dörren ramlade nästan i bitar för slagen, flög så upp och — där inne sågo de en syn, som fyllde dem med vördnad.

Midt på golfvet satt ikontillverkaren på en trasig pall och korsade sig gång på gång, under det att han kastade skygga blickar på dörren. Framför honom stod träkubben, som nu antagit formen af en tunna med en knapp ofvanpå.

Ivan trodde att det var djäflarne, som kommo för att fresta och pina honom, då han hörde stojet utanför. Bönderna åter läste förebråelser i den helige mannens blickar och korstecken, förebråelser för det de kommit och stört honom i hans gudliga förehafvande! Därför stannade de tvekande i dörren och korsade sig i sin ordning med största andakt, under det de betraktade träklumpen och snickarn. Slutligen sade Bogoljubov:

»Förlåt oss, Ivan Pjetrovits, att vi komma och störa dig i ditt arbete! Men det är en glädjande och välgörande syn att se det goda verket du utför från begynnelsen — och därför kommo vi. Nådig är dig Gud, som kallat dig till så stora ting, nådig är han mot oss, då han lät dig vara en man af vår by.»

»Ja, ja, ah, ja, ja», stammade snickaren, som ej var riktigt på det klara med hvad han skulle tänka och hvad han skulle säga.

Så stodo bönderna och Ivan tysta några ögonblick, då plötsligen hördes en röst i dörren:

»Hvad sker här, hvarför samlas ni här, barn? Har Ivan, det svinet, supit ihjäl sig — en rättvis Guds straffdom åt honom!»

Männen riktade ögonen på den sist komne och bugade sig djupt och ödmjukt, då de sågo att det var svjastsenniken* i byn, Afanasij Gregorjevits Pravovjärskij.

»Fader», sade Bogoljubov, »Ivan har icke supit ihjäl sig. Ett stort under har i stället skett här. Du vet hurudan snickaren förr var — nu har han helgat sig åt ett Guds verk — han snidar en ikon af Guds moder.

Då gick Afanasij med vördnadsbjudande hållning fram till snidaren, tog hans hand med sin ena hand, lade den andra på hjärtat, blickade uppåt och yttrade så långsamt och högtidligt:

»Gud, Dig tackar jag för att du ändtligen hört min bön, lång och brinnande har den varit — mycket lång. Men du hör till sist alltid dina heliga, och du har låtit det under, hvarom jag bad Dig, ske. Herre, ropade jag, visa din kraft på de svaga i min församling, visa hvilken makt du lagt i dina tjänares böner! Låt den uslaste, den mest förtappade i byn omvända sig och utföra heliga verk, alla till båtnad och glädje! Och så har du gjort: Denne drinkare, denne fattige usling, som alla föraktade, hvars enda vän var en otrogen hund till gudsförnekare, har du ryckt ur förnedringen. Du har satt redskap i hans hand till ett verk, som

*Prästen.

skall ståndа evärdeligen — en bild af Din Sons heliga moder, Marija.»

Så sänkte han blicken till Ivan, som fallit på knä vid hans fötter och låg med pannan mot golfvet.

»Höj ditt anlete min son!» bjöd han.

Snickaren höjde hufvudet och kysste vördnadsfullt svjastsennikens hand, som höll hans.

»Ivan, min son», yttrade prästen i en förmanande ton, »förstod du, att det är kyrkans förbön, min bön, som ledt dig till detta värf, som gjort, att du från denna dag icke mera skall föraktas, utan hedras af alla. Din förtjänst är alltså ingen. Fall neder i stoftet för Herrans smorde tjänare, lyd med ödmjukhet hans bud, ty endast om du det gör, skall du lyckas i ditt arbete. Annars blir det ett helgerån, en förgripelse på heliga ting, och det skall föra dig i den eviga fördömelsen, i helvetets osläckliga lågor, där du aldrig skall finna hvila från den gräsliga pinan. Förstår du hvad jag säger?»

Ivan darrade som aspens löf och fattade ångestfullt tag i prästens hand, som han öfverhöljde med kyssar. Han grät och bedyrade:

»Alltid skall jag minnas dina ord, fader. Bjud och din hund lyder dig. Jag är din tjänare, din hund.»

»Bra, min son», återtog Anfanasij i mildare ton, »då kan du i lugn fullfölja ditt verk. Men

gå ofta i kyrkan och glöm aldrig de heliga tecknen. Jag välsignar dig.»

Han lade båda händerna på den knäböjandes hufvud och mumlade några otydliga ord. Så vände han sig om.

»Farväl, minns hvad jag sagt dig», ropade han än en gång, och gick mot dörren, om möjligt än mera högrest och vördig än då han kom.

Bönderna korsade sig och knäföllo allesamman, då han gick förbi. Ett fruktansvärdt intryck hade hans ord gjort på dem. — —
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

Ivans verk fortskred sedan lugnt. Ingen nöd rådde nu i snickarens koja. Byns samtliga invånare täflade i att gifva allmosor och skänker åt den man, hvars arbete ovillkorligen skulle vara dem alla till största välsignelse. Denne började finna lifvet angenämt och gjorde sig ingen onödig brådska. Det hände en gång att han kom på den tanken:

»När nu ikonen blir färdig, så är det slut med detta trefliga lif. Då blir jag åter bortglömd. Bäst är att hålla på med arbetet så länge som möjligt.»

Denna tanke skulle otvifvelaktigt mycket fördröjt fullbordandet af bilden, om den

blott skulle ha fått innästla sig i snickarens själ i ostörd ro. Men se, det fick den inte.

Afanasij Gregorjevits, svjastsenniken, kom nästan dagligen på besök, helst då många människor voro i kojan, och försummade aldrig att påminna snidaren om att kyrkan ägde rätt att fordra allt af honom, att hvarje tanke på att motsätta sig kyrkans bud skulle föra de förskräckligaste straff med sig. Dessa påminnelser försatte alltid Ivan för någon stund i feberaktig verksamhetslust. Denna varade dock icke allt för länge. När prästen gått, kommo människorna med sina allmosor, ofta nog bestående i smakliga matvaror, kvass och andra drycker. Naturligtvis fick föremålet för dessa välgärningar lof att göra skänkerna heder, ty annars skulle antagligen gifvaren blifvit orolig för sin själs salighet. Så glömde han snart sitt arbete och lät det ligga nere långa stunder.

Dock gick det alltjämt framåt, tack vare Afanasijs pådrifning, fastän icke så fort som det kunnat.

Det fanns en som icke var riktigt belåten med sakernas vändning. Det var jevrejen Isak Abramovits.

Han hade tänkt, att det lån han gifvit Ivan vid träköpet, skulle draga en del af den berömmelse som ikontillverkningen skulle medföra öfver till honom själf. I början såg det ut som om han skulle ha räknat rätt. Många

förundrade sig öfver hvad som förandledt den otrognes ovanliga gifmildhet och sågo ett Guds nådeverk däri. Men snart drogs all uppmärksamhet från Isak därigenom, att svjastsenniken predikade att all förtjänst låg hos kyrkan, eller rättare hos den dess tjänare, som stod för kyrkan i Tsërnoje selo. Juden kände sig synnerligen besviken och började grunda på hur han skulle kunna upphjälpa den dåliga affären. Slutligen trodde han sig ha funnit ett medel.

Något öfver två månader hade snickaren hållit på med ikonarbetet, och detta började ren närma sig fulländningen. Helgonbilden företedde tydliga mänskliga drag, så att man alls ej behöfde begrunda, hvad den egentligen skulle föreställa, och det var mer än man kan säga om alla ikoner. Ögon, mun och näsa voro mycket naturligt skurna, glorian, den oundvikliga glorian befann sig mycket riktigt på sin plats och liknade en upp- och nedvänd tallrik, litet uddad i kanten och refflad. Armarne voro utskurna och höllos i denna ödmjuka, öfver bröstet korslagda ställning, som katoliker och greker alltid föreställa sig att Marias armar intogo. Vecken på dräkten eller kåpan voro visserligen mycket lika träpelare, men man kunde just därför ej ens tänka på att förebrå dem ett oordentligt och lättsinnigt fall. — Ja, allt var således i bästa skick, det var endast små fullkomnande putsningar som ännu bidade utförandet. Emeller-

tid kunde mästaren icke medgifva att detta var något obetydligt arbete; tvärt om försäkrade han att hvad som återstod af verket skulle draga minst lika lång tid, som det som var färdigt. Ehuru sålunda den oinvigde icke kunde begripa, hur snidaren mera kunde få tillfälle att använda sina järn, så voro dessa dock alltid i verksamhet — på den del af dagen, som brukade medföra besök af den vördige Afanasij Gregorjevits.

Denne andans man började blifva litet otålig. Några veckor hade han redan tyckt att Ivan kunde ha fått nog af det eviga petandet. Bilden var bra som den var. Den behöfde ej ens vara något konstverk. Det var kyrkans undergörande kraft som skulle skänka den dess värde, och Afanasij önskade så snart som möjligt få ikonen uppställd i sin kyrka, för att hans namn förenadt med densammas skulle spridas vida omkring. — Att ikonen skulle komma att göra under, det var säkert. Man hade väl aldrig hört, att icke åtminstone någon af de sjuklingar, som sökte helgonbildens hjälp, blefvo friska någon tid efteråt — naturligtvis då genom ett helgonets under.

»Ivan», sade alltså svjastsenniken en dag, »nu må du anse ditt goda verk fullbordadt! Jag, kyrkans man, jag som genom mina böner gifvit upphofvet till alltsamman säger dig: 'Du har gjort nog'. Så skynda på nu med de där

sista putsningarna! Nästa söndag vill jag ha ikonen i kyrkan att invigas.»

»Ack fader», menade Ivan, »icke är bilden ännu färdig. Hur vackert och väl utfördt måste ej det arbete vara, som är helgadt åt frälsarens moder. Jag vågar aldrig säga: 'det är färdigt', ty alltid finner jag något, som kunde göras bättre.»

»Prata icke, karl», ropade prästen barskt. »Lyss när jag talar och följ mina bud! Vågar du sätta dig öfver den heliga kyrkan. Det är i dess namn jag talar. Gå nu i morgon i kyrkan och bed duktigt! Jag skall vara där och gifva dig välsignelsen. Därigenom får du full kraft att på några timmar utföra ditt värf. Har du förstått mig?»

»Ja, vördige fader», svarade Ivan i jämmerlig ton, »jag förstår. Det skall ske som du säger.»

Följande dag på morgonen gick sålunda snickaren till kyrkan. Synd vore att säga att han vandrade med glädtigt hjärta — men hvad var att göra? Icke kunde han handla emot prästens bud — det skulle ha bragt honom i helvetets eld för evigt.

Många människor infunno sig för att åse hur den helige ikontillverkaren erhöll välsignelsen, som skulle iståndsätta honom att slutligen skänka byn denna bild, som skulle blifva för densamma

af så stor betydelse. Kring Ivans koja var det däremot folktomt.

Då kom plötsligen traktirstsiken Isak Abramovits Sleier, jevrejen, vandrande med försiktiga steg och trädde rätt fram till snickarens dörr. Regel eller lås hade där aldrig funnits, blott en halfmurken klinka på insidan. Nu när rucklets ägare var borta, var denna ej ens nedfälld. Dörren gick upp utan vidare.

Isak stack in hufvudet och såg sig om för ett ögonblick — inte en katt i stugan — vägen var fri. Då drog han in hela sin kropp och gick fram till ikonen, som stod i all sin glans på en träkubb midt på golfvet. Juden betraktade den och mumlade:

»Hur skulle den där underbara bilden nu se ut, om icke jag hade varit. Den skulle ligga som en grof träklump i Dmitrij Pavlovits bod, ja kanske skulle af träklumpen blifvit en vagnsaxel, redan smutsig och trasig. Således är det jag som gifvit upphofvet till ikonen, och mig skulle hedern ha tillkommit, om ej den där skurken till präst varit. — Men jag har då fullaste rätt att säga: 'Den där är min andes verk' — den rätten ger mig mitt goda samvete, som alltid hållit jämt med Israels Gud. Min andes verk tillhör mig — alltså tar jag bilden — Intet ondt vederfares den därigenom. Den blir bara än mera helig.»

Ett belåtet småleende krusade jevrejens

läppar. Han fattade ikonen, svepte omkring den ett skynke, som han hade med sig, och slank ut igen. Vägen till traktiren såg folktom ut, och han skyndade den hasteligen framåt. Så kom han till en afväg, som ledde till en brunn, där några af byns innevånare hämtade vatten, och bland dessa Isak Abramovits själf. Helgonbildens »andlige fader» bar sin andes verk skyndsamt fram till brunnen och lutade sig ned öfver densamma. Så hördes ett sakta plaskande, och när han åter rätade på sig, var skynket tomt — dess dyrbara innehåll försvunnet.

— — — Nu halfsprang jevrejen hem igen och stod snart på sin egen gård. Där föllo hans blickar på hans dotter Rachel, en ung, mörk, vacker flicka på 19 år, som just kom ut ur en af bodarne.

»Rachel, mitt barn», ropade flickans far, »kom hit, jag vill tala med dig!»

»Hvad befaller du, fader?» sporde dottern, och närmade sig. »Vill du att jag skall hämta in någonting?»

»Nej, nej — nu är det något annat och viktigare, som det är frågan om», svarade juden brådskande och med lifliga åtbörder med händerna. »Skynda dig flicka, tag ditt ok och dina ämbare och gå till brunnen! Där ställer du dig och väntar tills jag kommer. Om någon annan under tiden skulle visa sig, så ropar du: 'Se, se, hvad jag upptäckt. Kom och skåda

ned i brunnen! Ett under har skett med mig! Gud har fört den heliga ikonen till mig'.»

»Hvad talar du, fader», frågade flickan med ögon vida af förvåning. »Brunnen och ikonen — hvad ha de att göra med hvarandra?»

»Ikonen ligger i brunnen, barn, förstår du. Du måste laga så att du blir den första som får se detta.»

Rachel var sin fars värdiga dotter. Hon förstod att här var något fördelaktigt i görningen, och hon följde sin fars maning utan vidare.

Isak Abramovits begaf sig till Ivans ruckel. — Däromkring var det nu lif — ja, lif var det! En hel mängd män och kvinnor lupo omkring och skreko och ropade. Midt i hopen stod Ivan och jämrade sig:

»Ikonen är borta — förbannad den som tagit den! Hvar är ikonen? Svara, den som vet! Någon måste veta! Ikonen är borta! Har Gud tagit den för att straffa mina synder! Ack, elände, olycka, hvad skall jag göra, hvad skall jag göra?»

Och där sprang den ena efter den andra in i stugan och kom ut med bekräftande åtbörder.

»Ja, sant säger han, borta är bilden. — Månne ett under har skett?»

»Ack, jag lämnade den midt på golfvet, då jag gick till kyrkan; midt på golfvet på

träkubben stod den», ropade den olycklige Ivan. »Men nu är den borta, borta. Hvad skulle jag i kyrkan att göra. — Förbannelse öfver kyrkan!»

»Ivan, är du galen», skreko flera röster, »förbannar du kyrkan!»

»Ja, hvad skall jag göra», gentog snickaren i samma jämmerliga ton, »skulle jag icke ha gått ut, skulle jag veta hvart bilden tagit vägen!»

Och Ivan dolde anletet i händerna och grät.

»Det är icke säkert», yttrade Bogoljubov. »Ikonen kunde nog ha kommit bort ändå, utan att du visste hvart, om Gud så ville.» — —

Nu kom jevrejen Isak löpande.

»Bröder», ropade han på långt håll, »ett under, ett under, ett stort under!»

Bönderna sprungo emot honom: »Berätta jevrej, berätta — hvad är det», skreko de.

»Min dotter har funnit ikonen», ropade Isak, »funnit den i brunnen där borta! Nådig är Gud, som gör så stora ting med henne! Kom, kom! Icke vill hon, som ej är döpt, röra vid bilden.»

Hela skaran stormade åstad till brunnen. Där satt Rachel och såg orörlig ned i vattnet, skenbarligen utan att bekymra sig om de anländande.

Hopen skyndade fram till kanten och lutade sig öfver den. Underligt var att ej en hel massa föllo ned i vattnet och dränkte sig, så häftiga och ifriga som alla voro.

Och se — Isak hade talat sanning. Där nere låg ikonen af Guds moder och flöt, flöt med ansiktet uppåt.

En helig rysning gick genom skaran vid denna syn. Otvifvelaktigt var ju att ett under skett. Gud hade gjutit lif i träbilden. Den hade flugit genom luften, flugit rätt till vattnet, som den främst af allt ville välsigna. Ja, dess undergörande värf var börjadt. Alla stodo tysta. En del korsade sig bäfvande, de flesta voro alldeles förslöade af förundran, de bara sågo och sågo. Och de som icke sluppo fram för att se, trängdes med dem som voro lyckligare, och tyckte att något märkvärdigt töcken sväfvade öfver brunnen.

»Skola vi dricka af det heliga vattnet?» yttrade Bogoljubov, »styrkande för kropp och själ skulle det vara.»

»Nej, det våga vi icke», menade Dmitrij Pavlovits, »icke innan fadern svjastsenniken gifvit lof.»

»Hvar är fadern svjastsenniken», ropade några, »han borde först vara här.»

»Se där kommer han», skrek en, och i själfva verket syntes Afanasij borta på vägen. Lätt kände man igen honom på hans långa kappa.

»Ingen må röra bilden!» ropade han redan på afstånd.

Hopen trädde vördnadsfullt åt sidan och

lät prästen stiga fram till brunnen. Afanasij aftog högtidligt sin hufvudbonad, korsade sig långsamt tre gånger och sträckte händerna liksom besvärjande ut öfver öppningen. Med hög röst uttalade han så några ord på slavonska, som ingen begrep, men att det var mäktiga ord, det var självfallet.

Så vände han sig om och sade:

»Endast den, som Gud först lät skåda ikonen, må taga upp den, dock icke förr än hon fått min välsignelse. Det var du Rachel Isakovna.»

»Ja», svarade hon, »Jehova var mig nådig.»

»Gå!» befallde då Afanasij några af männen, »hämten en stege, aftorken den med edra rockar från smuts och jord och sänken ned den i brunnen, så att flickan kan stiga ned.»

Budet uppfylldes skyndsamt; om några minuter var stegen i ordning.

»Stig fram Rachel», bjöd prästen, »och böj knä!»

Flickan gjorde så.

Han lade sin hand på hennes hufvud och sade:

»Flicka du är dotter af en otrogen, en af det folk, som korsfäste Kristus. Oren är du som hela din stam, orena dina händer. Men Gud låter ibland stora under ske genom ovärdiga — så har nu skett. Därför tag min välsignelse — den heliga kyrkans, den skall rena din hand,

så att du ostraffadt kan beröra bilden. Måtte du snart bli delaktig af det heliga dopet i detta samma vatten, som ikonen helgat. — Res dig och stig ned.»

Fickan gick fram till brunnen, steg med tvekan på spolarna och sänkte sig försiktigt ned till vattenytan. Så grep hon ikonen, som genom sin tyngd höll på att draga henne omkull. Hon fick den dock lyckligt ur vattnet och med den i armarna steg hon åter sakta upp till kanten och upp på den samma.

Afanasij, som hela tiden hållit sina händer välsignande öfver brunnen, tog nu ikonen från henne och sträckte den med storslagen hållning fram mot folket. Då ljöd ett rop.

»Den gråter! Det är tårar i ögonen!»

Och som på kommando störtade hela skaran på knä och korsade sig ett otal gånger.

Hvar och en som varit i Ryssland vet, hvilken ofantlig kraft man tillägger tårar i en ikons ögon. Att en helgonbild gråter inträffar, påstås det, emellanåt. Öfver världens synd och elände gråter helgonet, och då förlåtes genast en stor del af människornas synder, då lindras många krämpor.

Och där — där syntes nu verkligen tårar i ikonens ögon — Ja, ingen kunde förneka det — i hvardera ögat syntes en klar droppe. Klart var för hvar och en, att ikonen grät för den flickas skull, som hade funnit den

— grät emedan hon var otrogen — grät för att frälsa hennes själ och utplåna hennes synd. Men tårarna räckte nog till för alla, som voro närvarande och sågo dem — och plötsligt skyndar en fram för att kyssa bildens fötter. — Hela hopen gripes af svärmisk hänförelse och rusar fram för att tillkämpa sig en undergörande kyss. Och Afanasij, stolt som en konung, står ensam upprätt bland alla dessa krypande, hållande helgonbilden framför sig med båda händerna . . .

Slutligen ropade han:

»Låtom oss gå till kyrkan. Där skall denna Guds-moder-bild hädanefter stå som den förnämsta af alla ikoner. Följen mig alla, du, Rachel, du Isak Abramovits äfven.»

Hela truppen satte sig i rörelse. Strax efter prästen gick Ivan, och vid hans sida juden och hans dotter. Sickarens ögon hängde hela tiden ängsligt vid hans händers värk. Skulle den heliga bilden vara välsignelsebringande äfven för honom? Han var ej riktigt säker på den saken. Innan han hunnit fram att kyssa densamma hade de två tårarne runnit ned för dess kinder. Å andra sidan var han ju dess mästare, och skulle den ej göra mer för honom än för den otrogna jevrejkan och hennes far . . .?

Så kom man till kyrkan, och helgonbilden ställdes högtidligt på en plats nära altaret. Med rökelse och sång och högtidliga ord vardt den

så upptagen bland de öfriga Tsërnoselska ikonerna. Så föll Afanasij på knä och bad med hög stämma en bön till Guds moder — att hon skulle med nåd upptaga det verk, som tillägnats henne, och att hon skulle i detsamma ingjuta en del af sin gudomliga kraft. Därpå vände sig prästen till menigheten och ropade:

»Redan i förväg har Guds moder hört min bön. — Grät icke ikonen, då den kom ur brunnen? Hvad skulle väl skänka mera välsignelse än dessa heliga tårar, dessa tårar, som genom ett under från himmelen framkvällde ur bilden af trä. Så skall ikonen från denna dag ständigt bringa lycka åt byn och åt alla dem som med troende sinne söka dess hjälp. I alle som ären i bedröfvelse och sjukdom, berören i ödmjukhet helgonets fötter med era läppar, och I skolen varda hulpne. Träd fram, du Ivan, du som bevärdigats att gifva former åt trät, träd fram och tacka Guds moder på dina knän!»

Snickaren trädde fram och knäböjde, ett mål för allas vördnadsfulla blickar. Prästen lade sin hand på hans hufvud och gaf honom syndaförlåtelsen och välsignelsen. Hopen kom icke under denna högtidliga ceremoni att fästa sig vid, att Isak och Rachel stannat utanför helgedomen.

»Lämnen nu kyrkan, barn», sade så Afanasij, »alla utom du, Ivan. Jag måste allena stanna här med ikonen. I min vård har Gud

anförtrott den, och jag vill nu i ensamheten mottaga den heliga kraft som jag skall få för att sköta mitt värf . . . I morgon blir stor tacksägelsegudstjänst. Kommen då åter.»

Folket aflägsnade sig sakta. Sist voro prästen och snickaren ensamna kvar i kyrkan.

»Ivan», sade då Afanasij i högtiglig ton, »förstår du att det är min makt, som hulpit dig till den Guds nåd, som nu strömmar öfver dig. Akta dig då, Ivan, för trotsigt sinne och uppstudsighet! Af dem som mycket gifvits, skall mycket varda utkräfdt, heter det i Skriften. Fullkomlig ödmjukhet fordrar kyrkan af dig — lyd, eller annars skola helvetets flammor en gång famna dig för evigt.»

»Fader, jag hör och lyder, var mig nådig», svarade Ivan med bäfvande stämma.

»Så kom hit då, Ivan», återtog svjastsenniken. — Vet, det är något som fattas för att ditt verk skall vara fullkomligt. Hvad detta är och hur det skall utföras, kan blott jag säga, ty Gud har upplyst mig. Du skall därför göra alldeles som jag bjuder. — Gå nu hem efter dina verktyg och kom tillbaka så fort som möjligt!»

Snickaren skyndade bort, och prästen blef allena kvar. Han betraktade ikonen med ett underligt, slugt och på samma gång föraktfullt uttryck i ögonen.

»Hvilket mäktigt intryck gjorde ej de där

dropparna som brunnens vatten kvarlämnat i dina ögon», mumlade han. »Helgonet grät! — Ja, det var klart. I de där tårarna ligger en väldig makt, en välsignelsebringande makt — för mig. Nå, du skall gråta jämt hädanefter.»

Länge dröjde det ej innan snickaren återkom medförande sina redskap.

»Hvad skall jag göra fader?» sporde han.

»Kom skall jag visa dig», sade Afanasij, tog helgonbilden och lade den med ryggsidan uppåt på altarringen. — »Borra ur två hål här bak i hufvudet ända fram till ögonen — hör du, fullkomligt till midten af ögonen! Gör hålen fina så de knappt synas framtill, bakåt få de bli vidare. Borra snedt nedåt litet!»

Handtverkaren var stum af förvåning. Svårt tycktes det honom att göra två hål i hufvudet på den fint snidade bilden — men han lydde. Omsorgsfullt och väl arbetade han och om en stund voro hålen färdiga. Så fick han göra två små pinnar som noggrant fyllde bottnen på hålen samt ett par fina rännor längs ryggen på belätet ända ned till hälarna.

»Det där är bra», sade svjastsenniken, »nu är det snart färdigt Gräf blott ur två små gropar på fötterna här vid tårna, och fäst in vid öfverkanten till groparna de här två små silfverplattorna. Borra så ett par hål, fina, förstår du, från rännorna där i hålen fram till de här

fördjupningarna — och sen kan du gå. Du har gjort din sak bra. Jag är nöjd.»

Ivan följde anvisningarna under ständigt stigande förvåning. Allt med ens såg han med gapande mun och stel blick på prästen och höll inne med verket. Men uttrycket i Afanasijs öga bjöd honom ständigt att fortsätta, och för resten manade svjastsenniken på äfven med ord.

»Nu är det färdigt, fader», sade snickaren slutligen långsamt och spörjande, som väntade han en förklaring.

Men Afanasij sade endast: »Det är bra, gå nu! Men hör på, du säger aldrig åt någon människa, icke åt någon, hör du, ett ord om hvad du gjort här! Minns, att helvetets pina är lönen för olydnad!»

»Jag skall ej tala om det», försäkrade Ivan, men helst skulle han ögonblickligen lupit till byns alla kloke män, för att dryfta det märkvärdiga arbetet. Han gick ut, och under djupa tankar kom han hem till sig. Sedan han ställt verktygen ifrån sig fortsatte han sin vandring, alltjämt grubblande, och stod snart utanför traktirens dörr, som han öppnade med en viss tvekan. De många krogkunderna mottogo honom med stor uppmärksamhet. Han var tvungen att gå omkring och kyssa de flesta af dem. Brännvin blef han frikostigt bjuden på, och snart vardt det ljusare i hans själ. Dock stod prästens förbud klart för honom, och

intet ord om hvad han gjort i kyrkan undföll honom.

Afanasij hade blifvit ensam kvar med Marie-belätet. Detta tycktes ej ens ännu vara riktigt färdigt, utan svjastsenniken började pyssla med det på egen hand. Han fäste två fina trådar vid tapparna i ögonhålen, drog trådarne ut längs rännorna i ryggen, trädde dem genom hålen i fötterna och gjorde slutligen fast ändarne af dem vid silfverblecken. Så hämtade han två smala remsor af silfverplåt, som han täckte öfver rännorna och hålen med och fäste med kitt. Endast vid hålen i hufvudet anbragte han intet bindemedel; där kunde man böja undan blecken något litet. — Nu var allt färdigt.

Afonasij hämtade litet vatten, som han hällde in i hålen i hufvudet. Så tryckte han sakta med fingret på silfverplåtarna på fötterna af bilden — och se — där syntes två klara tårar i ikonens ögon.

Ett belåtet leende spelade på prästens läppar, verket var lyckadt — nu hade han undren i sin hand. Han var redo till morgonens högtidlighet — ty Guds-moder-bilden var det.

— — — — — — — — — — — —

Jag behöfver icke säga att uppståndelsen och hänförelsen efter tacksägelsegudstjänsten blef ofantlig, då man såg, att för hvar och en som tryckte sina läppar mot fötterna på den nya ikonen, gjötos klara tårar ur dennas ögon. En

allmän förvissning om helbrägdagörelse från andliga och lekamliga krämpor, om timlig och evig välfärd, spred sig bland kyrkobesökarne. Hela byn trängdes i kyrkan för att bli delaktig af undrets verkningar. Flera timmar å rad grät Mariabilden oafbrutet; tårarne tillrade ned den ena efter den andra, så snart någon kysste dess fötter — först fram på eftermiddagen utsinade vattenflödena. Den första, för hvars skull ingen tår föll, fattades af stor förtviflan. Helt visst var han värre syndare än alla andra. Helt visst var han föremål för Guds eviga vrede. Den arme mannen kunde blott med möda hindras ifrån att gå och dränka sig i den heliga brunnen. Men så märkte man att tårarne voro slut ej allenast för honom, utan för alla efterföljande och då lugnade han sig. Detta allt såg Afanasij och sade:

»Barn, trötten ej nåden! En oändligt liten del af den är tillräcklig för alla våra synders förlåtelse. Gån nu! Helgonet har gjort nog för er i dag.»

Och sannerligen tycktes hvila vara allt som ikonen behöfde, ty följande dag grät den lika flitigt under några timmars tid igen.

Ryktet om undret spred sig snart. Folk strömmade till, för att komma i åtnjutande af den Tsërnoselska ikonens kraft. Först var det blott människor från närbelägna byar, så från närmaste stad — så från andra städer, slutligen från alla ändar af det väldiga Ryssland.

Juden Isak Abramovits Sleier var utomordentligt belåten. Hans gästrum voro trots all sin uselhet beständigt fyllda, hans varor gingo åt som på heta stenar till omåttliga priser. Skatten på kistbottnen ökades rundligen, och utlånandet upphörde, ty trefligare var ju att jämt ha sina pengar i säkerhet. Rachel betraktades nästan som helgon. Ingen tänkte på, att flickan ej visat ett spår till kallelse att blifva döpt, utan fortfarande var lika god otrogen som förr.

Ivan Petrovits Brevno lefde äfven lyckliga dagar. Alla hedrade honom på det högsta och höllo honom för en helig man. Pilgrimerna öfveröste honom med gåfvor, blott han lofvade bedja för dem. Ivan han lofvade villigt till höger och vänster, men som Gud icke gifvit honom ett minne, som skulle ha motsvarat antalet af dem, som han borde bedja för, så tyckte han, att han icke borde förfördela några, utan lämnade allt bedjande, och lät de goda människorna blifva saliga ändå. Därtill förslogo nog hans ikons tårar.

Men det var sant — tårarne upphörde slutligen — samtidigt med att svjastsenniken Afanasij reste från byn »till ett högt äreställe i öster». Därmed förhöll sig sålunda: Ryktet om undret hade kommit till ärkebiskopens af guvernementet, Antonijs öron. Denne mäktige man fann för godt att själf resa till Tsërnoje selo för att granska saken litet närmare. Un-

der voro nog bra, men man fick vara litet försiktig med dem i alla fall.

Så kom han, beledsagad af ett lysande följe af biskopar och arkimandriter. Medan kyrkofursten var inne hos ikonen hölls kyrkan stängd för alla andra än Afanasij. Denne blef kallad att vara närvarande. »Ack», tänkte mängden, »nu är himmelens glans utbredd inne i kyrkan, när de två helige männen och ikonen äro ensamna därinne.»

Men den som skulle ha kunnat titta in, han skulle ej ha skådat någon fridens syn.

Ärkebiskopen stod där och tryckte på silfverplattorna, och ikonens tårar runno ymnigt, men o ve! de voro ej af välsignelsebringande verkan för svjastsenniken.

»Afanasij, åsna», ropade arkirejen, »hur vågar ni komma fram med ett så klumpigt bedrägeri? Tror ni att ni har gjort kyrkan och prästerskapet någon nytta med det här, hvad? Ja, väl, än är ingen skada skedd, men snart nog skulle fusket ha blifvit allmänt kändt — och då skulle det just ha kastat en skön dager öfver kyrkan och dess män och öfver de heliga undren. Tror ni folket skulle ha trott på den sedan? Man gör ej sådana där förplumpningar så här nära den europeiska civilisationen, far lille — det där kunde på sin höjd duga för tsuktser, jakuter och kamtsadaler. Minsann har jag ej god lust att belöna ert nit med en plats

där ute i öster. Där skulle ni göra er gällande på ett vackert sätt, här är ni i all er obetydlighet farlig för hela kyrkan. Ja, sannerligen fordrar icke er uppfinningsrikhet och er djärfhet — eller dumdristighet — ett vidare fält! Tag nu bort hela maskineriet från bilden och gör den åter så död och tårlös, som den var, innan ni fick hand om den! Jag skall emellertid tänka på er befordran.

— — — — — — — — — — — —

Kort därpå blef Afanasij Gregorjevits Pravovjärskij »kallad till ett högt äreställe i öster», som man allmänt sade. Men jag har hört af en och annan, att hans kyrkoområde visserligen skall omfatta väldiga landssträckor, men om han ej vill mässa för skogarnes mårdar och vargar eller tundrans renar, så lär det vara honom litet svårt att få lefvande varelser till åhörare.

— — — — — — — — — — — —

Från den tiden grät Tsërnoselska Gudsmoder-ikonen ej mera. — Men den hade gråtit och gråtit mycket en tid, och dess namnkunnighet stod fast för all framtid. Pilgrimer i tusental vallfärda årligen till Tsërnoje selo, som har blifvit en helig ort och är bekant för sina välmående invånare. Högst i välmåga stå där dock f. d. snickaren, nu halfhelgonet Ivan Pjetrovits Brevno och traktirstsiken Isak Abramovits Sleier, jevrejen, för hvilkens dotter bildens under först skedde.

Men frågar någon (utländing eller otrogen,

förstås): Har ikonen verkligen hulpit någon? Ja, då få vi svara som Isak svarade en öfverste, den där kom resande till byn med sin sjuka dotter, och misstrogen ställde till juden spörsmålet jag nämnde:

»Ja», sade den värde traktirstsiken, »den har hulpit människor — hulpit dem grundligen — särskildt två stycken — Ivan, snickaren, och mig.»

FRÅN FLODENS KÄLLOR.

Från flodens källor.

Högt uppe i norr breda sig de omätliga skogarna, dunkla och oberörda som i tidernas gryning, då än ej människor vandrade på jorden. Furor och granar, här och hvar de ljusare löfträna växa där och förtorka och falla, endast berörda af mårdens och fåglarnes klor. Vindens sus i trädens kronor tälja sina evighetssagor blott för luftens och källornas andar, vemodiga och drömmande, eller för djuren, som omedvetet följa naturmakternas maningar. Ljuset trifves ej väl mellan stammarne. Blott här och hvar öppna sig gladar, fyllda af vindfällen, kringströdda af stormen.

Men där floderna slingra sig fram, där är det ljusare. Bakom strändernas viden utbreda sig ibland saftiga ängar och odlingsbar jord, där ha människorna vågat slå sig ned, och allt längre och längre uppför floden tränger nu odlaren. Fredens verk öfvar ej människan, då hon underlägger sig skogskungens rike. Först

kommer jägaren och sprider döden bland skogarnas fjäder- och hårklädda invånare, så går timmerhuggaren löst på växtvärldens ståtliga borgare och åldermän med sin skonslösa bila, slutligen kommer odlaren och tager jorden i besittning med eld och stål — svedjebruk och rödjning.

Och dock kunna dessa kämpar mot ödemarkernas högtidliga fred och lugn icke undgå att känna en allvarets och vemodets fläkt i sin själ, skogarnas andar trycka sin stämpel på dem och draga dem in bland sina tjänare — och så blir deras rike befolkadt af människor, som underligt väl gå ihop därmed. Så går det främst med den ensamme nybyggaren, som lefver sitt lif långt borta från städernas, ja, byarnes sorl och buller, så går det med jägaren, trots hans blodiga yrke, så går det äfven med skogshuggaren, om ock han emellanåt, då han flottat sitt timmer till staden, skakar skogsstämningen af sig och blir bullrande och svirande.

Följen mig, om I han lust, på ett kort besök till några af dessa ödemarkens barn!

Högt uppe vid floden Tihajas källa bodde Tihon Vasiljevits Ljäsin med sin unge son, Arjël*, och Sergej Iljits Berjëzin med sin dotter, Vjera.

Tihon och Sergej hade en stuga tillsammans, en helt liten stuga af rundbarkad stock med öppen spis och rökfång i taket. En gryta,

* Arjël = Arjål (ë = å).

några krukor och en tsajnik *) samt några glas utgjorde hela deras husgeråd, och mera behöfdes ej, ty deras mat var icke mycket omväxlande och rik. Bohaget utgjordes förutom af de väggfasta bänkarna, som voro männens sofplatser, och Vjeras bädd, som var litet finare och mera afskild, af ett groft bord och ett par klumpiga stolar. Några björnfällar och räfskinn, som Tihons bössa förhjälpt dem till, tjänade till täcken och bolster. Bröd gaf dem en liten åkertäppa; gurkor fingo de från ett annat litet land; kött fingo skogens fåglar och harar släppa till emellanåt; te hämtade de då och då i byn, dit det var 6 mil längs floden, eller köpte de det nere i staden vid flodmynningen, Tihograd**, då de flottade stockar dit ned. Icke var det ofta som männen voro i staden; vanligen gick det flera år utan att de voro där. De hade ju allt hvad de behöfde hemma hos sig, hvarför då ge sig bort i onödan? Sakta och lugnt höggo de sina stockar och sin ved, flottlade dem omsorgsfullt, och då de slutligen hade ett aktningsvärdt lager, gåfvo de sig kanhända i väg. Då byggde de upp ett litet skjul på flotten, och däri bodde de allihop, Tihon, Sergej, Arjël och Vjera, medan de långsamt fördes af strömmen nedåt eller släpade sig fram. Sedan stockarna voro sålda, sökte de upp någon präm-

* tekanna.
** *d* uttalas hårdt (t).

skeppare eller båtägare, som skulle uppför floden, och med honom följde de tillbaka så långt han for. Så fingo de vandra en bit, tills de träffade på någon annan, som tog dem i sin farkost. Till den sista färden de gjort, hade emellertid Tihon timrat ihop en båt, och litet stolta kände sig ej de fyra människorna, då de i denna sin egendom företogo återresan. Detta hade skett för 5 år sen. De hade då fått bra betaldt för sina stockar, så att de ej på lång tid behöfde bry sig om timmerhandel. Mycket långsamt växte också stockförråden. Men nu på femte året började de åter fundera på att fara ned till Tihograd. —

Så hade Arjël och Vjera vuxit upp nästan oafbrutet i skogen och ödemarkens famn. Så långt de kunde minnas tillbaka, hade endast fäderna, Tihon och Sergej, funnits i stugan och tagit vård om dem. Sina mödrar hade de intet minne af. Dessa hade gått bort, medan barnen ännu voro helt späda, Vjeras genom en svår olycka.

Tihon och Sergej voro hemma från samma by, för öfrigt byn Sjävernoje, som låg 6 mil från deras nuvarande boningsort. Hvarderas föräldrar hade många barn att försörja, många fler än de egentligen hade råd till, och torftigt var det lif de båda vännerna fört i sin ungdom. Mycket brydde de sig dock icke därom. Den

ryske bonden har det i allmänhet ej fett, och är man van vid fattigdom och umbäranden, så får lifvet nog sina ljusa sidor trots brödbekymren, blott man till själsgryt är glad och härdig, och det voro de båda ynglingarna. Men så råkade de på att »falla i kärlek» nästan samtidigt, Tihon i Anna Vladimirovna, Sergej i Elisaveta Nikolajevna. Flickorna voro duktiga och företagsamma liksom sina älskare och som det ej såg mycket lofvande ut för dem i byn, beslöto de att nedsätta sig i skogen en bit norrut och rödja upp en nyodling för att kunna gifta sig. Det skulle nog blifva sträfsamt och tungt till en början, men hvad gjorde det; de skulle hjälpas åt alla fyra, och så skulle det nog gå bra.

Och det gick också. Hvems jorden egentligen är frågar man ej så mycket efter där uppe i obygden. Sergej och Tihon gingo norrut längs floden för att se sig omkring. Efter något sökande träffade de på ett ställe, som behagade dem mycket. En liten äng täckte stranden ett stycke in; där var det lätt att bryta mark, och så reste sig skogen skyddande omkring på något afstånd. Till denna fläck utvandrade nu de unga, sedan de väl blifvit vigda. Mindre besvär och trefligare tyckte de det vara, om de bodde tillsamman, och därför byggde de blott upp en stuga, samma en, som Tihon och Sergej bodde i, då vi kommo på besök till dem.

Ett och ett halft år gick allt bra. De rödde mark, lånade litet utsäde till bohvete, råg och gurkor i byn, sådde och väntade äring. Härunder måste de gå på arbete hos byborna för att kunna lefva. Men de gjorde det med gladt mod i förbidan på att de snart nog skulle kunna bärga säd själfva. Och deras hopp slog ej fel. Deras åker lönade odlarenas möda väl följande år, och alla fyra kände sig lugna och glada för framtiden, då begynnelsen var så god. Männen tänkte dessutom börja med ved- och stockhuggning och flottning för att förtjäna litet.

Det var också tid på att de nu kommit i ro på egen torfva, ty Anna, Tihons hustru, bar redan på ett barn. Hon fröjdade sig som alla unga kvinnor i tanken på den dag, då hon första gången skulle få skåda den lille, som hade henne och den älskade ynglingen att tacka för sin tillvaro. Hur bra skulle det ej gå att arbeta sedan, då det var för barnet de sträfvade.

Ack, Anna anade icke, att den väntade lille skulle kosta henne och Tihon så mycket, mycket. — När Arjël kom till världen slet han af sin unga moders lifstråd — hon hann knappt se sin förstfödde, förrän hennes glada ögon slötos för alltid.

Mycket sörjde Tihon öfver sin hustrus död. Lifvet syntes honom så tomt och meningslöst, då Anna ej längre stod uppmuntrande vid hans sida, då hon ej längre var med för att

dela frukterna af hans möda. Hans glädtiga lynne försvann för alltid. Tyst och sluten vandrade han hädanefter sin ensamma väg.

Lille Arjël som kostat sina föräldrar så mycket, fick alltså aldrig komma i åtnjutande af en moders ömma omvårdnad. Tihon kunde icke ens där uppe i ödemarken nära och sköta den lille. Blott med möda lyckades de tre nybyggarne hålla barnet vid lif så länge, att de fingo det inhyst hos en välvillig bondhustru i byn.

Sergej och hans hustru deltogo lifligt i vännens smärta, men så djup som hans kunde ju deras sorg ej vara. Älskande äro ju alltid litet själfviska och själftillräckliga — tillsammans väl till märkandes. Därtill kom att den unga kvinnan nästan samtidigt med väninnans död började känna de första tecknen till att äfven hon skulle bli mor, och underligt är ju ej, att detta allt jämt var föremål för hennes tankar.

Ett halfår senare föddes också, sin mor till stor glädje, en flicka, som kallades Vjera. Sergej var ej riktigt belåten med att han ej fick en gosse i stället. Döttrar, menade han, de ligga sina föräldrar blott till last ända tills de bli bortgifta, söner har man däremot nytta af vid arbetet. Emellertid tröstade det honom, att Vjera ej blef honom så dyrköpt som Arjël blef Tihon. Hans hustru kom sig snart och

blef om möjligt än mer blomstrande och duktig än förr. Hvilken hjärtegod kvinna var hon också icke! Två veckor efter dotterns födelse sade hon åt Tihon:

»Vän Tihon, icke skall du nu mera låta ditt barn vara i främmande folks händer. Hämta Arjël hit till oss tillbaka, så skall jag uppföda honom tillsammans med Vjera, som om han vore mitt eget barn.»

Tihon antog enkelt och tacksamt hennes anbud. Så kom hans son tillbaka till sin fader uppe i ödemarken och växte där upp tillsammans med Sergejs dotter, som om han skulle ha varit hennes bror. Elisaveta vårdade gossen nästan med samma ömhet som flickan, och aldrig fick han skrika längre efter den moderliga näringen än hon.

Men äfven Sergej skulle drabbas af sorgen, och den kom öfver honom på ett fruktansvärdt sätt.

Där uppe i urskogarne drifva allehanda rofdjur i mängd omkring och föra krig mot hvarandra och än mer mot mindre och svagare djur. Mer än en gång hade det inträffat, att vargens tjut hördes i skogsbrynet alldeles invid stugan under vinterkvällarne, och mycket behöfde Tihon ej söka för att få tillfälle att använda den bössa han skaffat sig i byn. Mer än en björnfäll höljde bänkarna i hans boning, och många räf- och vargskinn hade han på lager för att sälja vid tillfälle.

Den fjärde vintern som nybyggarne tillbragte i ödemarken var mycket kall och sträng. Icke vet jag med säkerhet hvarför, men visst är det, att skogens vilda åbor under dylika vintrar söka sig fram till människornas boningar för att där stilla sin glupska hunger. Kanske smådjuren frysa ihjäl eller i vinterboningar söka skydd mot den isande kölden längre tid än vanligt, då Bore lägger sin hand tyngre på nordens jord än han annars brukar, så att vargar och björnar på den grund få svårt att finna sin näring.

Mången gång sågo äfven nybyggarne dessa djur stryka omkring i skogsbrynet, ja till och med vädrande våga sig fram mot stugan, och ulfvens tjut blef dem till sist en så vanlig musik, att de ej ens fäste sig vid detsamma. Detta fortfor långt in på våren, ännu sedan snömassorna lämnat rum för den spirande grönskan.

En dag var Tihon ute i skogen för att skjuta litet och se efter timmer. Sergej höll på att hugga ved på så där hundra famnars afstånd från stugan. Elisaveta satt ensam inne och pysslade med barnen. Hon hade gifvit dem mat och lagt Vjera att sofva. Arjël, som nu tultade omkring litet, blef sömnig, äfven han, fram på förmiddagen och insomnade slutligen i ett hörn på en björnhud. Då tyckte hans unga fostermor, att hon borde taga tillfället i akt, och gick ut för att gräfva litet i gurklandet. En dylik sysselsättning få alla ryska bondkvinnor

vänja sig vid, och Elisaveta, van vid det sträfsamma lifvet i ödemarken, ansåg det vara ett lätt handarbete. Det var så pass varmt i luften redan, att hon lämnade dörrn till stugan på glänt för att kunna höra, om barnen vaknade och började gråta. Under gräfningen vände hon ryggen åt kojan och skogen, så att hon ej varsnade hvad åt den sidan föregick. Så arbetade hon ifrigt en halftimme eller så, då hon plötsligt blef afbruten af ett häftigt barnskrik. Hon vände sig om, såg stugdörren stå på vid gafvel och inne i boningen något svart som rörde sig — allt under det skriket ljöd utan uppehåll. Skrämd skyndade hon till, och skulle just in genom dörren, då hon nära nog höll på att falla baklänges af förfäran. Den gråtande var lilla Vjera — hon låg i sin vagga och skrek så att lungorna voro nära att sprängas — och det hon skrek för var en stor svart björn, som med ett ilsket brummande vädrade på henne. Modern ropade högt till af fasa vid denna syn, och måste stödja sig mot väggen för att ej segna till marken. Hon stod några ögonblick som förlamad.

Hvad skulle hon göra! Kom då ingen till hjälp! Skulle vilddjuret få döda Vjera, hennes barn, hennes älskling! »Sergej, Sergej», ropade hon ångestfullt, så högt hon förmådde, men förskräckelsen dämpade hennes stämma, och mannen var långt borta.

Björnen brummade till än ilsknare, vred litet på hufvudet och blängde med sina små rödkantade ögon på kvinnan. Men så vände han sig åter mot barnet, och nu — öppnade han det röda, tandkantade gapet.

Då kände Elisaveta ett förtviflans mod i sitt bröst — det mod, som hvarje moder förnimmer vid försvarandet af sitt barn, och störtade mot vildjuret. Hon gaf det ett våldsamt slag i skallen med spaden, som hon ännu höll i handen. Då riktades björnens blodtörst från barnet till den anfallande. Han reste sig på bakbenen, spärrade vidt upp gapet öfver kvinnans hufvud, och med sin ofantliga ram hämnades han det slag han fått. — — — — — —

— — — — — — — — — — — —

Då stod Sergej i dörren. Han hade hört sin hustrus skri och anande oråd öfvergaf han sitt arbete och lopp till så hastigt som möjligt. — Men han kom för sent. Just då han steg öfver sin tröskel, såg han sin arma hustru sjunka till golfvet, medan björnen vräkte sig öfver henne. Med sin yxa i högsta hugg kastade han sig öfver skogens fruktansvärde konung, och för det härdade stålet, fördt af den härdade mannaarmen splittrades dennes skalle och dess blod gjöt sig öfver golfvet. Men det blef ej hjälp — det blef blott hämnd. Då nybyggaren fick det döda djurets kropp vräkt från sin hustru, fann han denna kväfd och nästan

krossad af ramarnas hårda slag och den öfverliggande tunga massan. — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

På ett så fasansfullt sätt förlorade den stackars ödemarksbon sin trogna hustru. Han var nu för framtiden tvungen att vandra samma ensliga bana som Tihon. Men den förlust som drabbat de båda männen efter det korta lyckans solsken, som kommit dem till del, bidrog att närma dem ytterligare. Ordrik var ej deras vänskap — den bar obygdens tysta, lugna prägel. Och denna prägel påtrycktes nu äfven männena själfva för alltid — de blefvo uppfyllda af skogarnas anda och tankar, stora och djupa tankar för öfrigt för den, som fattar dem rätt. Många dogmer har ej ödemarkens troslära, men de få den har stå fasta som berget i sin enkelhet. Lär att känna och följa dem, och du skall i dem finna jämnmodig undergifvenhet, förtröstan på en allvis försyn och evighetskänslan.

Mot de båda barnen visade Tihon och Sergej ständigt stor ömhet och sökte så godt de kunde ersätta dem bristen af en moder. Dock — alltför mycken vekhet duger icke i en nybyggares sträfsamma lif, och gammal var Arjël ej, då han första gången lämnades ensam hemma med sin fostersyster. Det beskyddarekall, som därmed pålades honom, ingaf honom själfförtroende och själfständiga tankar. Hvad åter Vjera beträffar, hyste hon från första stund

den största tillit till fosterbrodern, och med åren tilltog denna känsla i djup och allvar. Så växte barnen ihop på det innerligaste redan från späd ålder. Stora sorger och strider voro visserligen bannlysta däruppe i skogens allvarliga lugn, tycktes det, sedan de olyckslag, som beröfvat dem deras mödrar, drabbat dem och deras fäder. Men alltid spira dock i människans inre tankar och känslor, som kännas gripande och djupa. Hvilken betydelse får ej särskildt för den barnsliga uppfattningen många af lifvets alldagliga småsaker. Och allt som rörde sig i Arjëls hjärta och hjärna meddelade han Vjera, och hon å sin sida talte om för honom sina små bekymmer och följde hans råd i allt.

Vid arbete fick gossen tidigt vänja sig. Han var väl ej stort mer än 9—10 år, då han fick börja deltaga i sådd och skörd och vid fjorton var han med i dikning, rödjning och timmerhuggning. Samtidigt lades en del af hushållsbekymren på Vjeras unga skuldror, och länge dröjde det ej, innan alla en husmoders göromål förrättades af henne.

Mycket omväxlande var ej de fyra ödemarksbornas lif, mycken förströelse och särskilda nöjen visste de ej af. Det som utgjorde större afbrott i det dagliga enahanda var besök hos släktingar i byn eller längre jaktfärder. Under dylika hände det ofta att Vjera fick sitta ensam hemma flera dagar, men hon beklagade sig ej

och kände ingen fruktan. Obygden var henne kär och bekant från så långt hon kunde minnas tillbaka. Dess träd och djur voro henne goda kamrater, och ibland kunde hon sitta i timmar och lyssna till fåglarnas glada eller vemodiga kvitter och locktoner, vindarnas sus och vattnets porlande. Kom sedan Arjël hem med en varg- eller kanske till och med en björnhud som jaktbyte, var hennes stolthet och glädje den högsta, och hur kärt tycktes det ej henne att få tillreda det mindre villebråd han skjutit.

Det som utgjorde de största och märkvärdigaste tilldragelserna i barnens och äfven i männens lif var timmerflottningarna och flodfärderna ned till Tibograd och tillbaka. Som en underbar dröm stod sedan för Arjël och Vjera den människovimlande staden. Hur man kunde lefva i densamma utan åker och äng, utan skog och fåglar, kunde de ej riktigt begripa, och det var ej fritt, att en viss beklämning blandade sig i det nöje de hade af att drifva omkring på gatorna och skåda på alla märkvärdigheter. Vjera hade äfven ett obestämdt minne af att hennes far och farbror Tihon hade varit på något sätt underliga och alldeles sig olika under deras senaste besök i staden. Hvad det egentligen varit med dem, kunde hon ej klargöra för sig, och de fem åren som gått sedan dess hade gjort denna hågkomst än oredigare — men att det var något otrefligt, det låg för henne.

Fem år hade, som sagdt, gått efter den senaste flodfärden. Arjël hade därunder hunnit fylla sitt 17:de år, Vjera var ett halfår yngre. Gossen hade i det sträfsamma lifvet däruppe i obygden hastigt mognat och hade blifvit en mycket manlig yngling; flickan var vorden en blomstrande ungmö. De känslor af barnsligt innerlig tillgifvenhet, som förenat dessa båda unga människovarelser med hvarandra, hade fördjupats och gripit allt längre in i deras väsen — af tillgifvenheten hade blifvit en varm och innerlig kärlek — icke en kärlek af det brusande, heta slaget, som ofta krossar människan i sina hvirflar eller för henne till tomhet och olycka, utan en lugn och styrkande känsla, full af förtröstan och förtroende. Vjera kunde icke tänka sig en bättre man än Arjël var eller i hvarje fall skulle blifva, och skulle någon ha sport honom om han trodde, att i världen fanns en mera hjärtegod, duktig, förståndig och vacker flicka än hon, så skulle hans svar nog ha varit ett bestämdt nej. »När jag blir 19 år», sade Arjël till Vjera, »skola vi gå till popen och få hans välsignelse och vigsel, och så skola vi vara säkra om att alltid under detta lifvet få behålla hvarandra.» Flickans hjärta slog högt af drömmande fröjd vid de orden, och det vardt beslutet, att ynglingen skulle få sin vilja fram. Tihon och Sergej ansogo bägge detta för en så naturlig sak, att de ej ens spillde ord på den.

Så började Arjël en gång fundera på om han icke skulle bygga upp en ny stuga, större och rymligare än den gamla, åt sig och sin hustru. Han talte vid sin käresta om saken, men hon sade:

»Hvarför skulle du göra det, min älskling, ha vi icke alltid känt oss lyckliga i den gamla stugan, har den ej alltid varit oss stor och varm nog? Icke vill jag lämna den, om det icke behöfs.»

Och byggnadsförslaget förföll. Äfven husgerådet var bra som det var — dock nej, en sak önskade sig Vjera mycket, och det var en samovar.*) Finge hon en sådan, så vore hon lika vällottad som de förnämsta i byn. Hur vackert och trefligt var det ej att ha den skinande, blankskurade tingesten puttrande på bordet. Hur väl skulle ej tet smaka, om det tillreddes i densamma. Arjël kände till sin flickas önskningsmål, och han beslöt i sitt stilla sinne att skjuta så många räfvar och ekorrar att deras skinn kunde betala den efterlängtade samovaren. Denna tänkte han köpa då de nästa gång skulle ned till staden med stockar. Också nyttjade han flitigt Tihons gamla bössa, då han tillsammans med dess ägare och Sergej var ute på timmerhuggning i skogen. Mycken hjälp hade han vid sin jakt af den trogne Bulka, hans

*) tekök.

hund, som frivilligt slutit sig till honom i byn en gång. — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — —

Slutligen hade stockförrådet vuxit så mycket, att Tihon och Sergej började fundera på säljarfärd. Mycket var ej att tveka därvidlag, och flottläggningen vidtog med samma. Arjël var mycket trägen i att hjälpa de två äldre i detta deras arbete, ty han emotsåg stadsresan med glada förväntningar. Först och främst var det alltid roligt att få komma ut och se sig omkring litet, och för det andra, föreställde han sig alltjämt, hur fägnesamt det skulle blifva att en vacker dag komma till Vjera med den efterlängtade, blänkande samovaren, som hans skjutskicklighet och arbetsduglighet förskaffat henne. Äfven Vjera väntade sig mycket nöje af färden, och det hände till och med ibland, att hon hjälpte till vid flottläggningen för att dymedels påskynda förberedelserna. Så kom då ändtligen den dag, då Tihon sade:

»I morgon, vänner, timrar vi opp hyddan på flotten och plockar ihop hvad vi skola ha med oss. I öfvermorgon bittida ger vi oss i väg.» Trots det redan mycket manliga, allvarliga draget i Arjëls själsgry, trots att Vjera redan lämnat barndomen fullkomligt bakom sig, väckte dessa ord stor förtjusning i de båda ungas bröst, ja, jag tror rent af att de icke

kunde somna genast på aftonen för de många glada tankar, som Tihons yttrande väckt.

Följande dag reste sig också det lilla stockskjulet hasteligen på flotten. Några stenar ordnades på dennes ena ände för att tjäna till eldstad, några krukor och kärl nedburos, och bröd, te, något fläsk, gurkor samt mjöl instufvades som matförråd. På aftonen lade de sig tidigare än vanligt, ty en stockflötning måste alltid begynna kl. 2 eller 3 på morgonen, om den skall gå efter alla konstens regler. — — — — —

— — — — — — — — — — — —

Mycket riktigt voro de tre männen och Vjera i rörelse strax i soluppgången, och snart voro de i ordning om bord på flotten. Vidjorna, som fasthöllo denna vid några pålar, nedslagna i flodens botten, afhöggos, och med långa stakar började stockflötarne så drifva massan ut i midten af strömdraget. Detta var icke något lätt arbete. Därtill fordrades så väl kraft i armen som kanske än mer vana och vakenhet. Men Tihon och Sergej voro pröfvade i konsten förut, och Arjël var ej heller fumlig till kynnet, och om någon halftimme började de drifva utför. Männen drogo upp sina stakar och stodo och stödde sig mot dem på kanten af flottan för att vara redo om något hakade, Vjera satt på en stock utanför skjulet och såg mot stugan, som sjönk allt mer och mer tillbaka. Bulka lopp skällande och

vädrande omkring, tydligen ej riktigt belåten med att vara omgifven af vatten på alla sidor.

Huru ofta hade ej de fyra ödemarksborna förut förnummit naturens skönhet tjusa sina sinnen, och dock blef dem aldrig skapelsen i all sin friskhet en tidig morgonstund gammal och enformig. Hur märkvärdigt skönt och klart är ej allt så där arla. Nyss gjöt morgonrodnaden sitt rosiga skimmer öfver de lätta molnen därborta, himmelen glödde i öster; men blef mattare och kallare i väster. Skogen syntes mörk och kylig, dit hade nattens andar flyktat, då de sågo ljusets härar rycka upp på hvalfvet, därifrån sände de en sista kall kåre ut öfver vattenytan, som annars i stum, andlös förbidan väntade på att få spegla solens strålefloder och de otaliga ljusbilder de skulle framkalla. Och så frambryter dagens drottning plötsligen, frambryter i hela sin prakt. Det blir lif och gny, ej blott för ögat, som hardt när bländas af färgspelet, skiftande i ett otal klara dagrar, innan man hinner fånga en, utan äfven för örat. Det prasslar i skogen, löfven tissla och tassla och skaka dufvenheten af sig. Så börjar det lefva i löfverket, och med ens uppstämmer en liten fågel några inledande toner till sin morgonsång. En oändlig mängd röster svara från alla håll, och jublande kvitter och drillar fylla luften med lif, fröjd och välljud. Nu lyser och ljuder det i hvar vrå, i hvart snår. Solstrålarne in-

tränga i skogen och teckna här långa, skarpt belysta stigar, där ett oredigt virrvarr af hvita fläckar. Hvarje gren blir skarp och synlig, hvarje löf blir en spegel, hvarje daggdroppe en diamant af renaste vatten som blixtrar och strålar. Luften är frisk och sval, och vi insupa den med begärlighet i våra vederkvickta lungor. Och genom allt detta nya, glädtiga, brusande lif går en mäktig harmoni, en glädje- och jubelfylld harmoni, som fyller vår själ med onämnbar njutning. Våra bästa känslor vakna till lif; grubbel, hat och beräkning fly. Vi känna kärlekens gudalåga flamma inom oss, och vi skulle vilja sluta hela världen i famn. — — — — — —

Står i en sådan morgonstund vid din sida en älskad varelse, får du linda din arm kring den älskades lif eller hals, och får du ibland i hennes öga skåda återglansen af den yttre skapelsens skönhet, då känner du, att detta jordelif dock ibland bjuder oss den rena lyckan.

Hur mången har ej före mig skildrat morgonens skönhet, hur mången har ej målat den med mycket mera färgmättad penna än jag, och dock är ett visst: Aldrig kan skildringen återgifva det den vill gifva en bild af. Naturens skönhet vill ej verka i sin fulla styrka genom pennan, ja, ej ens genom penseln, den vill tala omedelbart till ögat, örat — och hjärtat. — — —

Vjera satt där och såg och såg och kunde

aldrig se sig mätt. Stugan försvann småningom i en krök, men hon kände sig ej bara mot främmande nöjd ändå, ty skogen, den väldiga skogen, som hon älskade så innerligt, den följde henne där på stränderna och var alltid densamma. Om någon stund flöt flotten fram så lugnt och säkert, att Arjël kunde lämna sin post, och då kom han fram och satte sig vid sin flickas sida. Många ord växlade de unga ej, men den tjusningsfulla, lyckomättade känsla, som jag talat om, fyllde fullkomligt deras sinnen, och de kände sig så oändligt sälla. — — —

Tihon och Sergej, redan trögare af åren, njöto äfven på sitt sätt. De ansågo dock, att en stadig pipa var oumbärlig, om man skulle kunna känna sig belåten, och där sutto de båda männen tysta och tankfulla och bolmade och bolmade, och kände sig nöjda med lifvet.

Särdeles hastigt går det ej, då man låter strömmen forsla sig fram, och det drog om nästan hela dagen, innan flotten nådde byn Sjävernoje. Där gjordes ett litet uppehåll, ty Tihon och Sergej ville taga tillfället i akt för att hälsa på sina fränder och skaffa sig några lifsförnödenheter.

Sedan gick färden åter likformigt vidare. Likt ett långsamt och majestätiskt fortskridande skådespel ändrades landskapet småningom. Hur underhållande att skåda byarne de foro förbi, att iakttaga huru tillflöden alltjämt gjorde floden

bredare och ståtligare, att se skogen rycka allt mer och mer i fjärran och lämna rum för den gröna, gräsbevuxna slätten, att betrakta mötande eller förbifarande farkoster och tillropa dem ett goddag! Mycket njöto också våra fyra vänner, fastän kanske på något olika sätt. I grunden tilltalades väl de äldre mest af att för en sällsynt gång få hvila ut från arbete och släp, medan de ungas största nöje låg i iakttagande af allt det nya de mötte. Den ende, som ej fann det ovanliga lefnadssättet öfverensstämmande med sin uppfattning af lifvets behag, var hunden Bulka. Han tyckte långt mer om kringströfvandet i skog och mark. Också hälsade han hvarje by man stannade vid med största fägnad. Fanns där också ej villebråd att drifva, så kunde han åtminstone få sig ett redigt slagsmål med några stamfränder.

Emellertid började flodens lopp till sist bli väl långsamt, färden vardt mer snigelartad än någonsin. Därtill kom att skogen drog sig allt längre bort från flodbräddarne. Länge syntes den som ett smalt band på afstånd, men bandet smalnade till allt mer och till slut försvann det alldeles. Slättens gröna vidder sträckte sig nu så långt ögat nådde, oföränderligen enahanda. Nu smög sig småningom en viss längtan efter slutet på färden in i de ungas sinnen. Hvad skogen dock var mycket för mer än slätten! På den senare kunde man ju rent af tappa bort

sig, så flack och vid som den var, i den förra kände man sig alltid hemma.

Arjël och Vjera voro därför ej litet förtjusta, när ändtligen efter någon månads förlopp Tihograds tornspiror en vacker morgon döko upp öfver synranden, samtidigt med att floden blef bred som en hafsvik.

Nu vill jag dock lofva att de sista timmarna gingo undan. Hvilket vimmel af farkoster man kom in i — båtar som roddes, båtar som drogos och båtar som rusade fram, Gud vet hur, med ett hiskeligt flåsande och stönande, lämnande långa rökmoln efter sig.

Midt igenom detta virrvarr förde dock strömmen flotten säkert till en lämplig »tilläggsplats» — en bukt strax ofvanför staden. Där fastgjordes den — och så var färden ändad.

De unga voro mycket otåliga att få komma i land, nästan lika otåliga som Bulka, den där ögonblickligen lämnade sin flytande hemvist, så snart denna kom nära stranden, och med långa språng skällande lopp fram och tillbaka, tydligen ytterst tillfredsställd. Men Tihon och Sergej ville att allt skulle gå ordentligt till. Först ordnade de därför allt som ordnas borde på flotten, och så började de snygga upp sig själfva litet. Detta sista funno då Arjël och Vjera ganska förståndigt, då de sågo den glänsande staden med dess gyllene tornspiror och dess hvita hus, och de följde de äldres föredöme.

Männen togo på sig sina renaste och bjärtaste röda skjortor och sina finaste läderbälten, afdammade noggrant stöflarna, som för öfrigt icke varit mycket i bruk under flodfärden, tillsågo att hvarje veck var riktigt fritt från skrynklor och så styft och slätt som möjligt, samt trädde så fötterna med mycken försiktighet i dem, icke förglömmande en liten efterjämkning. Vjera å sin sida anlade sina vackraste strumpor och sina nya skor, en nytvättad röd långtröja och en vid kjortel, aldrig förut begagnad, af en vacker klarblå färg, räckande ett stycke nedanför knäna. En mycket prydligt knuten grön hufvudduk med röda fransar fulländade hennes utstyrsel.

Nu ansågo sig de fyra ödemarksborna värdiga att inträda i Tihograd, och således vandrade de åstad, Tihon och Sergej först, Arjël och Vjera några steg efter.

Hur underbart syntes ej allt dessa två naturbarn i staden! Uppvuxna i den tysta oberörda bygden, endast omgifna af furor och granar, blefvo de till en början nästan virriga af bullret och vimlet på gatorna. Hur alla där skyndade fram! Märkvärdigt, att de utan att stanna kunde gå förbi dessa bodfönster, där så många härligheter skyltade! Och så mycket åkande och körande sedan och hvilka åkdon, — de sågo ju så fina och lätta ut, att man nästan kunde befara att de skulle gå sönder. Märk-

värdiga voro klädedräkterna. Hur kunde män gå med byxor, snäfva, så att de spände kring benen, och hur kom det sig, att männen, som dock måtte vara så rika och förnäma, icke hade bälten och höga stöflar af finaste läder, utan läto rockarna hänga fritt och buro låga skor. Lika sällsamt syntes kvinnornas dräkt — tröjor hårdt åtdragna kring lifvet, kjolar så långa att de skymde fötterna och borde hindra gången — och så det värsta af allt — hvad var det för löjliga tingestar de hade på hufvudet — stora fat eller skopor med allt möjligt krimskrams på och tunna, tunna dukar — icke öfver hjässan utan för ansiktet. Skulle ej Vjera ha varit så uppfylld af vördnadsfull beundran för mycket annat i staden, skulle hon helt visst ha skrattat sig till döds åt dräkterna.

Efter mycket gående kommo våra färdemän fram till den gård köpmannen där Vladimir Josifovits Torgovin, som var ett slags patronus för Sergej och Tihon i deras stockaffärer, bodde. Torgovin var en rik och mäktig man, som ägde flera hus i staden och därtill mycket pengar, ja, så mycket, att man rakt af ej kunde begripa, hur en människa hade kunnat samla ihop så mycket. Han betalte ju alltjämt ut en hel massa mynt åt bönderna, som sålde sin ved och sin skog åt honom, och ständigt hade han dock lika mycket och mera kvar. Våra stockflötare kände också stor vördnad, då de

redde sig att inträda i denne mäktige mans boning.

»Vjera och du, son, stanna här utanför i porten och vänta medan vi går upp till köpmannen», sade Tihon. »Bäst är att ni inte ensamma går ut på stadsgatorna. Ni kunde så lätt gå vilse och tappa bort er.»

De unga fattade alltså posto i porten, sida vid sida och hand i hand. Arjël kände på sig, att här mer än någonsin var Vjera i behof af hans beskydd, och han såg nästan ängslig ut, blott hon lutade sig något fram och tittade gatan uppför eller utför. Det dröjde ganska länge innan Tihon och Sergej återkommo, men barnen hade icke tid att börja långledas i alla fall, så roande var det att betrakta alla gående och åkande som drogo förbi. Alldeles utom sig af hänförelse blefvo de, då de fingo syn på en kyrkoprocession, som tågade gatan uppför. Något så grant hade de aldrig sett. Prästerna voro ju alldeles öfverhöljda af guld både på kroppen och hufvudet. Och se hur lysande ikonerna (helgonbilderna) voro, som buros fram öfver mängdens hufvuden. Arjël och Vjera förstodo, att det hela var något, som rörde den heliga kyrkan, ty de hade bevistat mässan i en kyrka, som låg jämförelsevis nära Sjävernoje, några gånger. För kyrkan och dess män hade de från tidigaste barndomen fått en ofantlig vördnad, tack vare sina fäders ord. Reli-

gionen är för hvarje rysse en sak af ofantlig betydelse, om han ock uppfattar den mycket ytligt, och de båda ensamma männen där uppe i skogen hade icke försummat att skaffa sig en liten »husikon», som satt i ett hörn af stugan och otvifvelaktigt var till mycken välsignelse för dess invånare. Deras barn hade också tidigt fått lära sig det heliga korstecknet, och så lång vägen till kyrkan än var, hade de varit där flera gånger för att bli delaktiga af det heliga brödet och vinet. Då de nu sågo kyrkan utveckla all sin glans inför deras ögon, höllo de på att sjunka till marken af vördnad och bäfvan. Så syntes det dem mycket lockande att få ge sig in i den ofantliga människomassan, som hukade sig ned under helgonbilderna, då dessa buros fram. Men som dem var medfödd känslan af den främsta plikt ryssen känner till, lydnad mot sina föräldrar, vågade de ej bryta mot Tihons bud, utan stannade kvar i portgången.

Vi vilja nu följa Tihon och Sergej upp till en af denna världens store, köpmannen Vladimir Josifovits Torgovin. De båda männen mottogos af ett slags bokhållare, en något försupen medelålders man, som blifvit sin herres allt i allom på grund af att han ägde den ovanliga förmågan att läsa, skrifva och räkna litet. Den ädle Vladimir själf hade aldrig inhämtat dylika saker; han besatt krämaresnillets gudagåfva, och den hjälpte honom mer än väl.

Af allt förstod han att slå mynt, men helst gjorde han dock i böndernas enfald och oerfarenhet. Af *de* två egenskaperna kunde man verkligen erhålla ofantligt mycket pengar.

De två stocksäljarne bugade sig ödmjukt för bokhållaren, som för öfrigt hette Ivan Osipovits Krasnonosov, och sporde, om de möjligen kunde få tala litet med Vladimir Josifovits. Mycket hade de ej att säga, de skulle icke upptaga hans tid för länge.

Ivan hade fått i sig några rjumki* på morgonkvisten (det var nu fram på förmiddagen) och kände sig tämligen självsäker, hvilket han för öfrigt inte så sällan gjorde, om hans herre ej var närvarande.

»Hvad vill ni?» sporde han till svar, »Vladimir Josifovits kan inte träffas nu. Han har annat att göra, eller också sofver han, eller kanhända han äter. Inte vill han befatta sig med er nu. I går hade han stor fest här, mycket mäktigt folk hade han hos sig, begriper ni, så mäktigt, att ni inte skulle våga se på dem ens. Jag var äfven där. Förstår ni, han kan inte taga emot er — hvad är för honom era små saker för resten! Ni gör klokast i att säga åt mig hvad ni vill sälja, — ni har väl något att sälja — jag skall vid tillfälle tala vid honom.»

»Ack, Ivan Osipovits», genmälde Tihon,

* glas (brännvin).

»vi skulle gärna vilja träffa köpmannen i alla fall. Lång väg ha vi farit med våra stockar; man far inte sådana sträckor för roskull.»

»Hvem har bedt er fara», sade Krasnonosov och gjorde en stor rörelse med handen samt körde fram hufvudet. »Bättre skulle ni ha gjort om ni hade stannat hemma där uppe i ödemarken. Hvem tror ni vill köpa era skräpstockar?»

»Ivan Osipovits», invände Sergej, »det är dock inte första gången Vladimir Josifovits köper stock af oss. Så dåliga är väl våra varor då icke.»

»Jag säger er, att de ä' dåliga», ropade bokhållaren, »bara smörja alltihop, bara strunt. Endast om jag fäller ett godt ord för er, tar kanske köpmannen dem. Annars är det bäst ni reser i väg med detsamma.

Tihon och Sergej började känna sig förstämda och visste ej hur de skulle bete sig.

»Ivan Osipovits», tog den förre efter några ögonblicks tystnad till orda, »förlåt mig, men skulle vi inte i alla fall kunna få tala vid Vladimir Josifovits — bara en kort stund?»

»Omöjligt», ropade Krasnonov, högdraget, »jag sade er redan att det är omöjligt. Jag skulle kanske våga tala med honom, och han skulle kanske svara mig, men någon annan — aldrig, omöjligt.»

Sergej drog en suck, och sade sakta:

»Men om nu du, Ivan Osipovits, bad honom tala med oss, så skulle vi kanske få uträtta vårt ärende. Gärna skulle jag till och med ge dig en del af de pengar vi få för stockarne, om du hjälper oss.

Ett belåtet leende gick öfver Krasnonosovs tjocka läppar.

»Hm, ja», började han, »jag vet inte riktigt, nå ja, kanske då. Vill ni ge mig 20 rubel för besväret så. — — — Andra skulle begära mycket mer. Men jag älskar min nästa och vill hjälpa när jag kan. Alltså, ge mig 20 rubel!»

»20 rubel» utbrast Sergej förskräckt, »20 rubel, på det skulle jag kunna lefva ett år — aldrig, det kan du ej mena. 2 rubel högst 3 — hur skall jag kunna ge mer!»

»Nå, fan anamme er, fattiglappar», utropade Ivan föraktfullt. »Tror ni jag är en tiggare som ni själfva? 10 rubel må det gå för — jag vill inte bråka — men aldrig en kopek därunder.»

De båda bönderna sågo rådvilla på hvarandra. 10 rubel, det var ju en förmögenhet, redan det. Gud vet om de dock icke skulle ha blifvit tvungna att lämna bokhållaren om ej 10 så dock 5 rubel till sist så framt ej denne haft otur. Just som han höll på att få *sin* affär i ordning, tittade Vladimir Josifovits ut genom en dörr och ropade på honom. Köpmannen fick därvid syn på Tihon och Ser-

gej och sporde Ivan, som nu plötsligt antagit en mycket ödmjuk hållning, hvad de ville.

»Ah, ingenting, rakt ingenting», stammade denne värdige tjänare.

»Hvad pratar du för dumheter», ropade Vladimir Josifovits. »Hvad vill ni, män — sälja stock förmodar jag? Behöfs inte mycket sådan nu.»

»Jag ber om förlåtelse, Vladimir Josifovits», svarade Sergej», men vi skulle verkligen vilja sälja litet stock och ved. Redan flera gånger ha vi sålt stock åt dig, Tihon och jag. Vill du inte ta den nu också?»

»Vet inte», svarade köpmannen, »jag har inte mycken användning för stock nu. Har redan sagt nej åt flera stycken.»

»Ack, Vladimir Josifovits», sade Sergej, »grof och frisk stock är det alltigenom. Lång väg ha vi flottat den. Vill du inte köpa den af oss i alla fall? Alltid har du, som är en så rik och mäktig man, något att använda den till.»

»Nå ja», sade Vladimir likgiltigt, »vi kan ju se på varan. Gå du, Ivan, med bönderna ner till flotten och se och räkna litet! Jag kommer kanske efter, om jag får tid.

Så tågade då Tihon och Sergej jämte Ivan Osipovits i väg ned till flotten. I portgången funno de Arjël och Vjera, som icke

rört sig ur fläck, sen deras fäder lämnade dem. Arjël, som ute i skogen, på floden och på åker och äng var en fullvuxen man till förstånd och sinne, kände sig i staden som ett barn. Han följde noga sin far, och var mycket rädd för att bli efter och tappas bort i vimlet. Vjera höll honom i handen och kände sig mycket ung och obetydlig, äfven hon.

Ivan började gå omkring och mönstra, så snart han kom ned på flotten. Ingenting var naturligtvis enligt hans smak. Allt var mer eller mindre dåligt och klandervärdt. Stockarne visade spår till röta eller voro alltför spruckna. Veden var för klen — bara stickor. Sannerligen, om Vladimir Josifovits köpte det där virket, så visste han ej hvad han gjorde.

Tihon och Sergej fylldes ingalunda af belåtenhet, då de hörde Ivans omdöme. Men som de uppe hos köpmannen fått en dunkel uppfattning af att den värde bokhållarens ord icke voro så alltför mycket att fästa sig vid, så lade de dem ej heller nu särdeles tungt på sinnet. Bäst var att vänta på Vladimir själf; han skulle kanske göra slag i saken på ett förmånligare sätt.

Och Vladimir kom. Icke var hans dom heller fördelaktig. Bättre virke var han i allmänhet van att få. Det där kunde på sin höjd användas till dåliga uthus och packlådor. Synd var att kasta penningar på skräpet, som det

dock fanns så godt om. Slutligen frågade han, hvad pris säljarne egentligen tänkt sig.

Allmogen har en mycket hög uppfattning om summor som öfverstiga 100 rubel. Flottens värde var kanske tusen rubel och mer — men Tihon och Sergej kunde icke räkna sig till den summan. 500 rubel tyckte de vara ett lämpligt pris — icke för högt visserligen, men dock allt hvad de kunde begära. Emellertid hade de under årens lopp lärt sig så pass mycken köpenskap, att de begärde 600 rubel för flotten, för att sedan kunna slå af litet.

»600 rubel, 600 rubel», ropade Vladimir, »ären i från förståndet, män, 600 rubel för den här smörjan! Jag kan knappt hålla mig för skratt. 600 rubel, ja det är sannerligen löjligt. 50 rubel skulle räcka!»

»50 rubel», sade Tihon, »50 rubel. Nu är det du som drifver med oss herre. Hur mycket ha vi ej arbetat, för att få ihop den här flotten! Hur långt ha vi ej färdats! Nej, nej, du gäckas, 50 rubel kan jag slå af på de 600, men för mindre än 550 får du ej stockarna.»

»Själf drifver du, Tihon», sade Torgovin, »vågar du drifva med mig i handel? 100 rubel, må vara, efter vi handlat tillsammans förr, men ej mer.»

Sergej och Tihon sågo på hvarandra. »Nej, det kan vi ej antaga», sade de båda samtidigt.

»Nå, jag vill ej bråka», sade Vladimir med förnäm likgiltighet. »Kanske ni behöfver penningar, stackars människor. Att hjälpa den fattige är en Gudi behaglig gärning. Alltså, må gå för 200 rubel — men jag säger er, att det är en ren skänk. Tar ni inte det, så må ni behålla skräpet.»

Tihon och Sergej kände sig ganska betryckta. De visste ej hvad de skulle göra. 200 rubel var nog en stor summa, en mycket stor, en ofantlig summa, men ändock — det blef ej mycket för hvarje stock, och de hade tänkt sig mer än dubbelt så mycket. Torgovin märkte deras tveksamhet, drog fram sin plånbok och uttog därur långsamt och högtidligt en efter annan 20 tiorubelsedlar, som han visade för de båda stocksäljarne.

»Här är pengarna», sade han med stark betoning, »allt ihop, bara att ta dem. Vill ni ha dem?»

Åsynen af så mycket pengar på en gång gjorde ett starkt intryck på de enkla, vid ytterst torftiga omständigheter vana ödemarksborna. Hur underbart syntes det dem ej att så där på en gång bli ägare till en sådan rikedom, blott genom att sträcka ut handen. Själfva summans storlek försvann för dem; de sågo blott mängden af sedlar, som syntes dem oerhörd.

»Nåväl, i Guds namn då», sade slutligen Tihon med ett djupt andetag. »Om det icke

kan bli mer så — — Men då får vi penningarna med detsamma?»

»Ja visst», bestyrkte köpmannen, fortfarande med sedlarna i den utsträckta handen.

»Ja, hvad säger du Sergej», frågade Tihon sin vän, »tycker du som jag? Det där är dock mycket pengar.»

»Så är det», medgaf Sergej, öfverväldigad af den rikedom, som han skådade i Torgovins hand. »Må gå då!»

Handeln var uppgjord. Frukten af böndernas trägna arbete hade gått ifrån dem för en ringa bråkdel af sitt värde.

Torgovin var mycket belåten med affären — den var just i hans sanna anda. Tihon och Sergej kände sig äfven mycket rika, då de stoppade på sig sina pengar. Den ende som ej var riktigt nöjd, var Ivan Osipovits Krasnonosov, som gått miste om hvarje särskild fördel af köpet.

»Ni kan lämna flotten här», sade den mäktige och ädle Vladimir Josifovits, redande sig att gå. »Den ligger bra där den ligger. Era kokkärl och hvad ni nu kan ha med er, får ni flytta ned i båten, så snart som möjligt. Kom sen upp till mig, så skall ni få er ett glas.»

Säljarne bugade sig ödmjukt för den mäktige köparen och tackade honom så mycket för hans vänlighet. Den store mannen gjorde dem

då, i misstag antagligen, den hedern att räcka dem handen till afsked, och de tryckte den med största vördnad. Så tågade Vladimir i väg, lika hög och förnäm som han kommit. Några steg efter honom vandrade något slokörad Ivan Osipovits, bokhållaren, som med möda dolde sin förargelse.

Stockflötarne började nu flytta öfver sitt resgods i båten, sedan denna väl blifvit sjösatt och dess bottentapp stadigt inslagits. Öfver midten af farkosten spände de en duk, som skulle tjäna dem till hägn under hvilan och till skydd för de ömtåligare sakerna, matvaror o. d. Arjël plockade fram sina skinn, som han noggrant synade och till sin belåtenhet fann vackra och felfria.

»Vjera», sade han åt den unga flickan, »vet du hvad? Nu går jag och säljer de här skinnen, och för penningarne köper jag oss — ja gissa — en samovar.»

Hon sprang upp af förtjusning vid hans ord.

»Ack, hur god och duktig du är, Arjëlenka, min älskling», ropade hon. »Du är bättre än någon annan i världen.»

Ynglingen gladde sig mycket åt den fröjd han beredt sin älskade, och med många angenäma tankar snörde han ihop skinnen i en bunt.

Nu var allt klart.

»Barn», sade Tihon, »stanna ni här i båten; Sergej och jag måste gå upp till köp-

mannen på en stund. Vi blir nog inte länge borta.»

»Far», bad Arjël, »låt mig komma med! Jag skulle vilja sälja de här skinnen i staden.»

»Men då blir ju Vjera ensam», invände hans far.

»Det gör ingenting far lille», inföll flickan gladt, »här på floden i vår egen båt är jag icke rädd. Det är bara uppe i staden, som jag inte skulle vilja vara ensam.»

»Så följ med då, Arjël», sade Tihon, »det kan för öfrigt ej skada, att du kommer ut bland människor litet och får se hur man beter sig bland stadsbor och rikt folk.»

De tre männen vandrade således i väg mot staden. Vjera satt ensam kvar i båten och såg efter dem, så länge hon kunde följa dem med blicken. Gifvet är att hennes öga främst häftade vid Arjëls gestalt.

»Hur vacker han är», sade hon till sig själf, och ett lyckligt leende gled öfver hennes anlete. »Se hur rakt och lätt han går — alldeles som om han dansade. Hur ståtlig han är, nästan längre än både far och farbror Tihon. Och hans hjärta är ju lika vackert som hans ansikte. Ja, sannerligen, icke finnes i världen en gosse till så god som han och så förståndig. Hur duktig är han icke i timmerhuggning och jordbruk och jakt — ja, se hur många skinn han skaffat med sin bössa. Och så köper han

mig en samovar för pengarna — alltid tänker han på mig. Hvilken stor lycka är det dock icke att ha en stark och god man att lita på, en man som skyddar en och gör allt för att glädja en. Kan det finnas någon större lycka? Hur oändligt god är ej Gud, som skänkt mig en sådan lycka, mig stackars flicka, som ingenting vet och ingenting kan.»

Så satt hon och tänkte och drömde ljusa drömmar, knappt märkande hur tiden skred framåt. Redan stod solen långt i väster, då hon började påminna sig att männen nu snart skulle vara tillbaka. Då skulle Arjël ha samovaren med sig, hvilken glädje!

Men männen kommo icke. Det blef skymning, utan att flickan i båten såg till dem, ja, sommarnatten hann breda sin lätta dunkelslöja öfver land och vatten, utan att de väntade nalkades. Vjera begynte blifva litet otålig. Hvarför dröjde de så länge i staden? Nu borde väl de för länge sedan ha hunnit uträtta sina ärenden. Kupolerna och taken aftecknade sig mörka och skarpa mot den ljusa natthimlen, men vägen var insvept i ett lätt dunkel, som hindrade blicken att tränga särdeles långt. Flickan ansträngde sina ögon så mycket hon kunde, spejade och spejade, ständigt i förhoppning att få se tre skepnader uppdyka, men fåfängt. Natten framskred allt längre. Den bidande dottern och fästmön kände sitt bröst fyllas af en ständigt

stegrad otålighet, slutligen af oro. Hvem kunde veta hvilka faror husmassorna därborta dolde i sitt hemlighetsfulla sköte. Redan började himlen rodna litet i öster, utan att hon tänkte på att söka sömnen. Hon stirrade blott oafvändt längs vägen.

En stråleflod bröt plötsligen igenom dunklet och dref natten på flykten. Solen var uppgången, den nya dagen börjad. Just då upptäckte Vjera tre gestalter, som närmade sig. Intet tvifvel! Hennes oro lugnade sig, och glädje intog dess plats. Det var Tihon, Sergej och Arjël som kommo.

Men det var märkvärdigt hur långsamt det gick för dem. Hur var det nu med ynglingens spänstiga steg? Än stod han och vägde på ena foten, än på den andra. Var han från vettet, dansade han, eller hvad var det? Lika märkvärdigt rörde sig de bägge äldre. När männen kommo närmare, hörde Vjera, hur de utstötte skrål och afbrutna ord. Flickans oro återkom. Hvad i himmelens namn kunde det vara med dem? De voro ju fullkomligt sunda, då de gingo, och nu, ja, nu var det tydligen illa däran med dem. Ju mer de nalkades, dess tydligare och mera motbjudande förnams deras hesa skrål. Vjera greps af förskräckelse.

Slutligen kommo männen raglande fram till båten. Arjël vinglade först med möda ombord. Tihon och Sergej höllo på att falla

öfverända på stranden, omfamnade så hvarandra och gjorde några mycket osäkra språng under försök att sjunga en tydligen ganska mustig visa, försök, som slogo illa ut.

»Vjera, är du, där», hojtade Arjël, väl kommen ombord, »sofver du, fördömda flicka — — — Upp u — upp med dig! U — u — pp och da — ansa! Nu skall man ha roligt. — Hej — när man har pengar så skall man roa sig — Har jag inte pengar, hvad! Fick jag inte 20 rubel för skinnen! 20 rubel — det är pengar — hva — a — ad! U — u — pp, hör du inte att jag ropar — hör —!»

Slutet af meningen blef inne, emedan ynglingen höll på att taga en öfverhalning öfver relingen och blott med möda kunde hejda färden. Flickan stirrade på honom med namnlös sorg och förfäran. Var detta hennes älskade, hennes allvarlige, manlige Arjël, han, som man kunde trygga sig till som till klippan.

»Hej, Vjera», ropade åter Arjël, då han lyckats resa sig upp och intaga en bredbent ställning, i hvilken han dock vaggade betydligt. »Hej, Vjera», skrek han, och sträckte armarna mot henne, »kom hit och kyss mig, kyss mig, säger jag! Är du icke min flicka, hva — a — ad? Vill du icke kyssa mig, slyna? Tycker du jag inte är vacker nog — hva — a — d! Är jag inte vacker! Vet du, att jag har fått kyssa mer än en flicka i dag. A — a, jag

skulle ha fått mer än kyssar — men — jag ville inte — — — du är bättre — — —»

Fasan i Vjeras oskyldiga själ blef gränslös. Hon skulle ha velat fly, men kunde ej röra fötterna.

»Nå, vill du icke — kom—ma, flicka —» upprepade Arjël fortsättningsvis med utsträckta armar — »då skall väl jag komma i stället — ha—ha—ha. Det tycker du kanske är bättre.»

Han försökte taga ett steg framåt, men vacklade öfver, så vickade båten till, och han ramlade framstupa. Kraft att resa sig fattades den druckne ynglingen; ett ögonblick bråkade han litet för att komma upp, men föll tillbaka — och somnade.

På stranden höllo Tihon och Sergej allt fortsättningsvis på med att skråla och hoppa omkring allt emellanåt stupande öfverända. Slutligen tycktes de dock ha fått nog af den sköna dansen och närmade sig båten för att gå ombord. Först krånglade sig Sergej på något märkvärdigt sätt öfver relingen och stod och vaggade i båten utan att kunna intaga en stadig ställning. Så skulle Tihon försöka göra efter manövern — men se, det gick ej så bra. Han föll på mage öfver båtkanten. Farkosten vickade häftigt till, lade sig på sida, och så hördes ett högt plaskande — Sergej hade vid stöten förlorat jämvikten och gått öfver bord. Självbevarelsedriften är dock märkvärdigt utpräglad

hos de lefvande varelserna, och människorna söka, äfven då de äro mycket omtöcknade, nästan omedvetet rädda sig ur lifsfara. Sergej högg tag i relingen, då han föll, och hängde nu där, hållande sig krampaktigt fast med ett par fingrar.

Faderns nöd kom Vjera, denna urskogens raska dotter, att vakna till besinning midt i sin själsskakning. Hon skyndade till och fick den nödställde om handlofven samt började draga af alla krafter. Men hon orkade ej få upp den tunge mannen.

»Ej, Tihon», ropade hon, »vakna då! Ser du ej, att far är nära att drunkna! Skynda, skynda, hjälp mig!»

Men Tihons enda svar bestod i ett fånigt skratt. Han stod nu lutad och höll sig i relingen, men gjorde ej en rörelse för att komma till bistånd.

Vjera såg med förtviflan, hur Sergej blef än rödare i ansiktet än han var; så vardt han nästan blå af ansträngning och faslig att skåda. Dottern måste rent af vända bort ögonen ett slag för att slippa se hans vanställda anlete. Men kallt vatten har dock alltid en förmåga att förtäta ångor, äfven spritångor, som omtöckna en människohjärna. Mannen i vattnet nyktrade ganska hastigt till och började kunna tänka litet redigare. Han insåg, att han ej skulle ha krafter nog att äntra upp i båten raka vägen. Därför

flyttade han sig varligt längs sidan fram mot fören och öfver på andra sidan, som låg an mot flotten. Där fick han fotfäste på stockarna och kunde krafla sig upp.

Ett uttryck af skam och blygsel bredde sig öfver hans drag, där han stod våt och drypande och såg på sin dotter.

»Vjera», sade han förläget, »köpmannen bjöd oss på brännvin. Inte kunde vi neka att dricka. Men sådant är ej bra för hufvudet.»

Flickan påminde sig Arjëls ord om flickorna som han kysst, och insåg, att faderns urskuldningsförsök var en half lögn. Hon vände sig bort med sorg, ovillkorligen blandad med ett visst förakt, och gick och satte sig i aktern på båten, så långt från männen som möjligt.

Där sofvo nu Tihon och Arjël som ett par djur. Sergej makade sig in under tältduken för att få af sig de våta kläderna. Han märkte sin dotters förakt och yttrade ej ett ord till henne. Skamflat lade han sig om någon stund på en toft och somnade.

Åter satt Vjera i båten och lät tankarna flyga — men ack — huru mörka voro ej nu hennes tankebilder! Allt syntes henne så tomt och dystert. För första gången kände hon sig ensam och öfvergifven. Hennes far och Tihon, dessa båda duktiga, redbara män, som hon alltid med vördnad blickat upp till, hade nyss visat sig som ett par redlösa, själlösa djur. Och

Arjël, Arjël, han som tagit hela hennes hjärta, han som varit hennes allt, hennes barndoms kära lekkamrat, hennes ungdoms älskade, han som skulle stödja och skydda henne i alla faror lifvet igenom — han kom nyss till henne förfäad äfven han, men ack, tillräckligt minnesstark, för att hon skulle få höra lastens ord ur hans förr så rena mun, få höra honom själf skryta med, att han kysst andra kvinnor — han som evigt skulle älska henne allena. Med bitterhet i hjärtat tänkte hon på, hur han lofvat köpa samovaren, som hon önskat så mycket, för de penningar skinnen skulle inbringa honom. — Ja väl, skinnen voro nog borta — men antagligen äfven penningarna. Så mycket förstod Vjera, att man icke kunde »roa sig» kostnadsfritt i staden. Skulle det någonsin kunna bli som förr igen? Skulle hon någonsin kunna lita på ynglingen, sedan han visat sig så svag? — Det visste Gud allena. Människan är ej herre öfver sina känslor.

Morgonens strålande sol, luftens och vattnets friskhet och grönskans fägring gjorde för första gången intet intryck på den unga flickan. Lika ljust som det var omkring henne, lika mörkt var det i hennes bröst. — Skulle hon någonsin mera förnimma den härliga morgonstämning, hon så ofta känt vid Arjëls sida under nedfärden.

Vjera satt i sina dystra tankar till fram

på förmiddagen, utan att männen rörde på sig. Då kom hon att besinna, hur svårt och ledsamt det skulle bli, då de åter vaknade och kanske ville urskulda sig. Kanske hade ruset ej ens gått af dem till morgonen. Vid den tanken kände sig Vjera så upprörd, att hon beslöt att lämna båten, så att hon sluppe se dem åtminstone i deras första dufna tillstånd. Hon gick alltså i land och vandrade sakta upp längs flodbrädden. Staden ville hon ej se åt en gång. Den hade hon rent af fattat hat till. — —

— — — — — — — — — — — —

Ganska långt fram på förmiddagen vaknade Arjël. Hur förskräckligt rådbråkad och olustig han kände sig! Kinderna och hufvudet brände och värkte. Han kunde icke riktigt reda sina tankar. Hvad var det åt honom? Han hade ju aldrig ens vetat, hvad sjukdom ville säga. Icke var han väl vorden sjuk nu heller? Men så började han minnas litet af gårdagens händelser, icke mycket förstås, ty enskildheter vid dylika orgier bruka ej fästa sig i ens minne. Emellertid hade han en oredig förnimmelse af att han varit någonstädes bland en massa främmande män, som skreko, drucko och rökte — och äfven kvinnor, ja visst hade det varit några kvinnor med också. Så hade han äfven druckit något, hvars smak han icke kunde tänka på utan äckel. Han kunde förstå, att det varit brännvin.

Men hvar hade då allt det där skett. Han började se sig omkring, och hans begrepp klarnade ytterligare. Ja, visst. Han stod ju i båten, och där var flotten och där slätten, och där borta låg ju staden, Tihograd. När han såg stockarna slog det honom, att de nu voro i andras ägo, och att de gamle fått pengar för dem. Pengar? Hade icke han också fått några pengar? Ah, det var sant, för skinnen! I och med detsamma mindes han samovaren och Vjera. Herre Gud, Vjera, han spratt till som skrämd, när han tänkte på henne. Oredigt och på samma gång förskräckande tydligt fick han för sig, att han svårt förbrutit sig mot henne. Hur — ja det var inte riktigt klart, men att han gjort något galet, något vanvettigt, det kände han tydligt med sig. Men hvar var då flickan — hon syntes ingenstädes till — ej i båten, ej på flotten, ej på stranden? Han kände sig först rent af lättad, då han fann, att hon ej var i närheten, men så vaknade oron åter af två skäl: Hvar var hon, kanske hade något ondt drabbat henne — hade hon drunknat — och hvad skulle han säga, då hon återkom? Den första orosgrunden borttogs snart. Långt borta på flodstranden såg han något som rörde sig, och med sin skarpa blick öfvertygade han sig snart om att det var Vjera. Han såg det på gången, på hufvudets hållning och på dräkten. För resten *kände* han, att det var hon. Men

nu framträdde i stället det andra skälet till oro så mycket starkare. Huru blygdes han ej, då han tänkte på samovaren, som ännu var oköpt. Men tänk om han skulle springa till staden och köpa den med detsamma. Han hade ju fått pengar i går. Hastigt började han leta i byxfickorna, i stöflarna, innanför skjortan — men allt förgäfves. Då vaknade en dunkel hågkomst. Han tyckte sig skåda sig själf stående i högdragen ställning vid ett långt bord, dragande fram en sedel som han öfverlägset slängde ifrån sig under ropet »Podaj vodki». *) Ja, det var nog så. Hans letande var lönlöst, penningarne hade försvunnit som rök i gårdagens eld. Arjël fattades af stor sorg. Allt han arbetat ihop till glädje för Vjera, hade han kastat bort på syndiga förströelser. Dyster satte han sig på en stock, stödde hufvudet mot handen och öfverlämnade sig åt mörka grubblerier. Därunder återvann han småningom sin kroppsliga jämnvikt, men i själen stegrades oron i stället dess mera. Hvad skulle Vjera säga, ja, hvad skulle hon säga!

Då kom den unga flickan vandrande. Arjël blickade stint ned på en stock vid sina fötter, se på sin älskade vågade han ej. Äfven hon kände sig upprörd af mötet, men närmade sig dock småningom ynglingen. Hur sorgsen han

*) Gif hit brännvin!

såg ut, hur djupt bedröfvad — i allt, i den sänkta blicken, i den hårdt hopknipna munnen spårades hans ånger och hans sorg. Gårdagens rusiga, djuriska vildhet, som Vjera med fruktan väntat att återfinna — den var fullkomligt borta. Flickan kunde ej riktigt få klart för sig en gång, att den betryckte ynglingen, som satt där på stocken, var den druckne sällen från i går. Den ömhet, som hon hela sitt lif känt för sin fosterbroder, denna ömhet, som tiden ständigt stegrat, återfick väldet i hennes hjärta. Men det var ej allt som förr. Hon hade i Arjël alltid sett sitt starka stöd och värn, liknat honom vid en ung ek, som orubblig står på egen rot och hvaremot hon kunnat luta sig tryggt och säkert. Nu fick hon i stället en förnimmelse af att den som behöfde bistånd och stöd var ej hon utan Arjël, och tillika kände hon med sig, att endast hon kunde läka hans förkrossade sinne.

Kärleken betänker sig ej länge. Flickan glömde på en sekund de upprörande ord hon hört af ynglingen aftonen förut, glömde hur djupt han fallit. Hon gick sakta fram till honom, lade handen på hans hufvud och sade lågmäldt:

»Arjël, min dufva, var ej sorgsen! Allt blir nog bra, då vi kommer hem igen. Det var blott staden, som bragte dig i förvirring. Icke är vi skapta för den. Där uppe i vår lilla stuga, där i urskogens stilla frid, som alltid

känts oss så ljuflig, där skall vi glömma allt split och all strid här nere och bli lyckliga som förr.»

En stråle af himmelens ljus föll in i Arjëls fördystrade hjärta, då han hörde sin flickas milda, soningsfulla ord. Han såg upp, varsnade ömheten i hennes blick, och af oemotståndligt tvång föll han på knä vid hennes fötter och kysste med tårade ögon hennes hand.

»Vjera», utbrast han, »älskade Vjera, du är så god, så god som en Guds ängel, ja än bättre är du. Förlåter du mig att jag handlat som en skurk, ja värre, som ett osjäligt djur mot dig — kan du förlåta mig det och älska mig som förr? Vjera, Vjera, jag vågar knappt tro att Gud, att du åtskänker mig, usling, min lycka.»

»Arjëlenka», * svarade hon sakta, »alla kan vi falla och synda, säger prästen, och så är det nog också. Hvem vågar säga att han är fullkomlig? Men den som ångrar sina fel uppriktigt, han förtjänar Guds och hvar människas förlåtelse — hur gärna skulle då icke jag förlåta dig, jag som älskat dig i hela mitt lif.»

»Min älskling, min egen älskling», ropade han, resande sig och slutande henne i sina armar — »du ger mig allt, mig, som är värd intet. Och jag ger dig tillbaka — ingenting. Icke ens samovaren, som jag lofvat dig, kan

* Smekform af Arjël.

jag gifva, emedan jag förslösat mina pengar. Vjera, kan du verkligen älska mig ändå?»

»Ger du mig intet», sporde hon till svar, »ger du mig intet — du ger mig ju allt. Blif sådan som du alltid förut har varit, och du skänker mig lycka för hela lifvet — ger mig allt. Och samovaren — ja, vi ha redt oss utan den hittills, så kan vi väl reda oss utan den äfven hädanefter. Det har ju alltid varit trefligt i stugan ändå — ack, om vi blott snart vore där igen! Och för resten kan vi kanske någon gång, då vi får penningar, skaffa samovaren genom krämaren i byn. Kanske skulle det blott pina mig att tänka, att den är ifrån den här förskräckliga staden.» — — — —

— — — — — — — — — — — —

Så återskänkte kärleken, den förlåtande kärleken, lugnet och lyckan åt dessa unga människor, nyss så dystra. De satte sig sida vid sida på stocken, där Arjël nyss suttit ensam och sörjande. En lång stund voro de tysta; de kände så oändligt mycket, men de sade intet. Slutligen höjde Arjël sin röst och gaf ljud åt en tanke eller en känsla, som rörde sig inom honom.

»Vjera», sade han, »nu skulle allt åter vara så godt och bra, om vi blott åter vore hemma, och jag visste, att jag aldrig skulle behöfva fara hit ned igen.»

»Ja, Arjël, låt oss stanna där uppe i skogen», svarade Vjera och lutade sig drömmande mot honom. »Där hör vi hemma, och endast där man hör hemma, kan ens lycka bli fullkomlig.»

DEN VISE IVAN.

DEN VISE IVAN.

Det jag nu skall berätta er hände väl icke i dag eller i går, men icke är det heller så lång tid sen det skedde, ty det var väl någon gång på 70-talet, som Ivan kom hem ifrån värnepliktstjänsten.

Ivan var hemma i byn Spokojnoje någonstädes i mellersta Ryssland, icke så långt ifrån Moskva, en 20 mil eller så. Hans far var bonden Pjëtr*) Vasiljevits Njegramotnij och hans mor, dennes hustru, den beskedliga Vasilissa Sergejevna. Pjëtr hade för icke så länge sen varit lifegen under en adelsman, hvars gods låg i närheten af Spokojnoje, men den gode kejsar Alexander hade befriat honom ur träldomen, och han ägde nu en egen liten jordlott eller rättare flera små lotter på olika ställen af byns område. Till att börja med hade den nyvordne hemmansägaren inte riktigt kunnat uppfatta fördelen med att man kallade jordlapparna hans.

*) Pjëtr = Pjåtr.

Hvad kunde han egentligen ha för nytta af det? Det var bara besvärligt att själf behöfva tänka ut, hvad han skulle göra med dem, mycket besvärligare än då han med hårda ord och hugg och slag tvangs att af dem draga den äring, som förvaltaren på godset ville hafva, och så fick behålla en del af skörden för egen räkning. Men så kom han till insikt om att det ändock var rätt bekvämt att ej nödgas arbeta för andra, utan att få dra hela vinsten af sin möda själf. Tydligt syntes honom då, att det nu var onödigt att sträfva så mycket — bättre var att ligga och sofva och hvila — nog kunde han i alla fall få nog för sina små kraf. Men se om någon tid visade sig detta åter vara ett misstag. Jorden, som ej blef gödslad och brukad, gaf icke mycken äring, och de delar, som ej blifvit besådda, gåfvo ingenting alls. Det blef alltså mycket knappt för Pjëtr, och så småningom fördes han till uppfattning om, att mycken sträfvan dock kräfdes, om han skulle få sitt uppehälle. Nu var han i grunden en duktig karl, och därför töfvade det ej så länge, innan han började taga allvarligt itu med sitt jordbruk. Hvilken lycka, att sonen då vuxit upp så mycket, att han kunde hjälpa till med kraft. Och Ivan, som var en god son, bistod verkligen sin fader träget. Om några år började också ägorna ge ganska god afkastning, och bondens brödbekymmer minskades ansenligt. Det självständiga

arbetet föreföll ej heller längre så besvärligt som i början.

Men så kom den tid, då Ivan kallades in till värnepliktstjänsten med utsikt att bli borta i 5 år. Detta var mycket betryckande, ty Pjëtrs två yngre söner voro ingalunda ännu så pass försigkomna, att de skulle ha kunnat taga sin äldre broders börda på sina skuldror och uppbära den till belåtenhet. Men tsarens bud äro icke att pruta med — Ivan måste bort, och en vacker dag reste han — och det långt bort dessutom — icke blott till Moskva, utan ända upp till Petersburg, till gardena. De två första åren af hans frånvaro voro mycket påkostande för hans far, ty denne fick därunder hjälpa sig fram alldeles ensam. Sen kunde visserligen de yngre sönerna, Ilja och Stepan, träda i redet, men inte gingo de upp mot Ivan — nej, långt därifrån. Hvad Vasilissa beträffar, så sörjde hon mycket öfver sonens bortavaro — ja, hon kunde ibland ej ens komma ifrån det intrycket, att han aldrig skulle återvända från den ände af världen, där han nu befann sig.

Men fastän 5 år äro en lång tid, så förlöpa de dock äfven, och det till och med ganska fort ibland. För resten behöfde Ivan ej vara i tjänsten fulla 5 år, utan enligt vedertaget bruk blef han permitterad nästan hela sista året. Han hade på det viset varit borta i något öfver 4 år, när han en vacker sommardag höll sitt

intåg i Spokojnoje till ytterlig fägnad för far och mor.

Herre Gud hvad den pojken nu blef beundrad! Han hade ju sett så mycket af världen, att han borde vara visare än andra. I själfva Petersburg hade han varit, och han hade där till och med flera gånger sett tsaren själf.

»Jag har varit med om att ropa åt honom: Gud bevare ers majestät!» förtalte Ivan, »och han hälsade på oss och svarade genom att vinka med handen.»

Åh! Vasilissa var nära att buga sig till jorden för sin son, då hon hörde detta. Tsaren hade vinkat åt honom! — Men det hade väl inte händt många gånger i alla fall? Inte ville väl tsaren, som nästan var lika hög som Gud, själf ofta nedstiga bland vanliga dödliga? Kristus hade ju blott kommit en gång.

»Åh nej», svarade Ivan likgiltigt, »inte hände det ju hvar dag, men så sällan var det inte ändå. Men se generaler och öfverstar och dylika höga herrar — dem hade man att göra med allt jämt. Jag har till och med en tid bott hos generalen vid gardet! Hvar dag åt jag vid hans bord. Det var mat, det må ni tro — inte bara surkål!»

»Nå, men hvad gjorde du hos honom då», sporde Pjetr.

»Ingenting att tala om. Fan anamma, man är väl inte skapt att slita ut sig med

arbete heller. Ibland fick jag borsta generalens kläder och stöflar, ja, jag borstade dem dagligen. Det var kläder och stöflar! Så fina, att ni inte skulle ha vågat ta i dem en gång. Men jag fick sköta om dem, och belåten var generalen alltid med den skötseln.» — — —

»Hvad var du då annars», sporde Pjetr åter, »hvad sysslade ni med?»

»Inte just med någonting. Vi lefde alldeles som herrar. På morgonen trummar de för att man skall vakna, och när man stigit upp, får man mat. Så går man omkring eller ligger och sofver, tills middagen kommer, och då ger de en återigen mat, och så får man kvällsmat, och så lägger man sig.»

»Men ni gjorde väl ändå något annat än sof och åt?»

»Ibland hade vi förstås gexercis.»

»Gexercis, hvad är det?»

»Ja, se det är fina saker, må ni tro. Det skulle ni inte kunna, minsann. Hvad är det för konst att gräfva diken eller skära säd — det förstår sig hvar och en på — men se gexercis, det är annat, det. Det måste man lära lång tid, innan man kan det. Det lönar inte att jag säger er hur det går till. Ni begriper det inte ändå. Här på landet är ni för dumma för den saken.»

»Ah, men säg i alla fall», ropade flera röster, lifligt meddragna.

»N-å, om ni så vill, så skall jag väl göra det. Du Ilja och du Kolja, kom hit fram, så skall jag kommendera er!»

De två ynglingarna trädde långsamt fram ur den hop af undrande som samlat sig kring Ivan. Denne ställde de båda inkallade soldaterna bredvid hvarandra, satte en käpp i handen på hvardera och skrek:

»Smirno!*)»

Ilja och Kolja bligade förvånade på Ivan och så på hvarandra, småskrattade ett tag och frågade:

»Hvad säger du?»

»Oxar, åsnor, träskallar», röt Ivan, »ingenting begriper ni! Det var det jag sade. Skall sådana där fån bli soldater — Ni duger blott till att vakta svin.»

»Ivan», sade Pjëtr ödmjukt, »du skall ej fordra så mycket af dem. De ha icke varit ute i världen och blifvit så kunniga som du.»

Några gummor lutade sig emot hvarandra och hviskade: »Ack, hur förnäm han blifvit! Han skriker alldeles som en herre!»

»Ni har inte tillräckligt med förstånd heller», återtog Ivan föraktfullt, oaktadt han nyss förut försäkrat, att exercisen var något så svårt, att den kräfde lång lärotid äfven af den bäste. »Jag bryr mig ej om att försöka med er.»

*) Stilla (= gif akt).

»Försök nu litet ändå», bådo många.

»Nå, låt gå då», sade den vise unge mannen. »Men hör på, jag skall först förklara alltihopa litet för er. Ser ni, alla soldater är inte fotkarlar, som jag var, utan en del rider också, och de kallas kavallerister, och så finnes de, som hör till artilleriet. Fotfolket gexercerar med bössor och jag skall visa för er hur det tillgår, men kavalleristerna, de gexercerar inte med bössor, utan de har sablar — förstår ni hvad sablar ä?»

Intet svar.

»Jo, sabeln håller man inte på axeln, utan den hänger vid sidan, och inte skjuter man med den, utan man slår i stället. Vanligen har man inga människor att slå, förstås, ty folk får man bara slå, då de stå för tätt på gatorna, och man blir befalld att »skingra» dem, som de säga. I stället får de då slå i luften och i halmsäckar och göra annan gexercis med sabeln. Men se artilleristerna de har nog sablar, men de gör ingenting med dem. I stället skjuter de med kanoner och åker på vagnarna, och det kallar de gexercis. Kanonerna kan man inte hålla i händerna som en bössa, ty de är för stora och tunga och de smäller mera än hundra bössor tillsammans. Skulle ni höra ett skott ur en kanon, så skulle ni dö af förskräckelse allihop. — Så, nu vet ni, att det finns olika slags gexercis, och här skall jag visa er fotgexercis.

Inte har ni några bössor här, förstås, därför får vi ta stakar i stället».

»Vi har nog ett par bössor, om vi söker rätt på dem», upplyste blygsamt en yngling.

»Du är dum», sade Ivan. »Tror du man kan gexercera med era bössor? De har ju inga bajonetter vet jag. — Nå, hör upp, Ilja och Kolja! När jag skriker »Smirno», så sätter ni ut bröstet och drar in magen och stirrar på mig, och står stilla, begriper ni! Smirno! — Gevär för fot! Förstår ni! Åsnor! Så där ja! Na ple—tso'! *

Det dånande kommandoordet medförde ingen verkan, förrän Ivan varit framme och med knuffar och stötar och svordomar förtydligat detsamma. Så följde en hel del andra befallningar och kommandorop, alla åtföljda af förvånade blickar och gapande munnar hos de två exercerande. Slutligen blef Ivan ursinnig, förklarade dem för fän allihop, och sade, att han med dem ingenting hade att göra.

Åskådarne å sin sida hyste delade meningar om uppvisningen. Somliga tyckte, att Ivan blifvit mycket herrelik; så utmärkt bra han kunde skrika och skälla! Förvaltaren på godset hade ej i tiden gjort det bättre. Andra åter voro litet tvehågsna, om den kommenderande riktigt var vid fullt förstånd. — — — Hur som helst

* På axel gevär.

så var den åsikten gemensam för alla, att Ivans uppförande gick utöfver deras fattningsförmåga — vare sig nu detta redan berodde på hans stora visdom eller på att han var litet vriden. Emellertid var det blott ett fåtal gamla tvära bondgubbar, som lutade åt den senare åsikten, främst bland dem »djadja» * Semjën, ** som var byns orakel, men nu kände sig litet kränkt i sin värdighet af den vidtbereste ynglingen.

»Var det där allt ni höll på med», frågade Semjën. »Sannerligen synes mig ej det ha varit bortkastad tid. Kan man väl göra någon nytta med slikt. Skaffar det en ens dagliga bröd?»

»Tig du, starikaska», *** utbrast Ivan upprétad, »det där begriper du inte. Vet du hvarför man gexercerar? Jo, till tsarens och fäderneslandets försvar. Gör du något till det, du? Du är helt och hållet en onyttig undersåte.»

Semjën visste ej riktigt hvad han skulle svara på detta, och därför teg han. Detta gjorde den unge vises härlighet än större. Hade han ej visat sig för mer i förstånd än själfva djadja Semjën? Nu tyckte Ivan, att han så godt kunde öfvervältiga byborna fullkomligt med detsamma. Därför ropade han:

»Tror ni för resten, att detta var vår enda sysselsättning? Nej då! Vi lärde oss äfven läsa.»

* farbror.

** Semjën = Semjån.

*** gubbstut.

»Läsa», — gick det som ett allmänt mummel genom hopen. Läsa, det som endast svjastsenniken* kunde. Många af de närvarande hade inte ett riktigt klart begrepp om hvad läsa egentligen var, men att det var något ytterligt lärdt och fint, det förstodo de, och allas vördnad för den läskunnige Ivan blef mycket djup.

»Jag har till och med fått en bok och ett reklahmente med mig», upplyste den återkomne soldaten. »Vill ni att jag skall läsa något för er? Det kunde gagna er att höra på.»

Ja det ville alla, om det ej föll sig besvärligt för Ivan.

»Besvärligt», utropade denne. »Tror ni icke jag kan läsa, hvad? Jag skall börja i slutet af boken, om ni vill, så skall ni få se om jag kan eller inte. Slutet af boken, det må ni veta, är det svåraste af alltsammans. Men jag har väl icke varit soldat för ro skull. Jag kan läsa slutet lika bra som början.»

Den urskicklige ynglingen ville ögonblickligen ge prof på sin oerhörda förmåga och hämtade skyndsamt sin asbuka ** och sitt reglemente. Han slog upp ett ställe i slutet af boken och började med viktig min sin läsning. Rösten var förnämt entonig, det ena ordet löpte utan längre uppehåll öfver i det andra, d. v. s. utan längre

---

* prästen.

** abcbok.

uppehåll, än han gjorde mellan hvarje stafvelse. Ivan läste således:

»Gud — har — ska — pat — al — la — män — ni — skor — öf — ver — alla — styr — tsa — ren — han — rå — der — öfver he — la — värl — den — och — ho — nom — sko — la — al — la — ly — da — och — ä — ra — ty — han — är — al — las — fa — der — han — är — oss — när — ma — re — än — gud — i — guds — stäl — le — är — han — på — jor — den — kris — tus — dog — för — vå — ra — syn — der — i — kyr — kan — få — vi — för — lå — tel — se — om — vi — i — hjär — tat — tro — hvad — präs — ten — sä — ger.»

Ivan höll upp och såg sig med triumferande blick omkring. Beundran var också hvad han varsnade i allas ögon.

»Alldeles som prästen», sade Vasilissa, »alldeles som prästen, lika heligt och obegripligt för oss arma syndare.»

Semjën kände sig äfven mycket påverkad af läsningen. Någon täflan mellan honom och den uppgående solen var ej att tänka på. Lära sig läsa skulle nog gubben aldrig kunna — hvem skulle för resten lära honom det? Icke ville Ivan lära bort sin konst, och lika litet ville prästen. Märkvärdigt var dock, att den unge mannen fått lära sig något dylikt. Hade ej svjastsenniken sagt, att sådant ej var nyttigt för bonden att kunna, att det var en farlig konst, om man ej skötte den med den Guds särskilda

nåd som han, Herrans tjänare, hade med sig. Semjën kunde icke återhålla frågan:

»Hvad skall du, Ivan, som ej är svjastsennik göra med att kunna läsa? Hvad båtar hela läsningen till?»

»Hvad den båtar till! Förstår du ej att man lär sig läsa, för att man skall veta hvad hvarje bokstaf betyder för ljud. Se där ser du den bokstafven — det där tecknet det är A — när jag ser det, så vet jag att jag skall säga A. Där behöfver den som förstår ej tveka ett ögonblick. Strax som han ser den bokstafven, säger han A — på det viset vet man alltid hvad man skall säga.»

»Ja, men inte kan det vara någon nytta med att låta höra ljud, som ingenting betyder.»

»Betyder de ingenting! Hvad! Tror du generalen skulle låta oss lära läsa, om det ingenting skulle betyda? Tror du det ingenting betyder, att kunna reda sig med det här lika bra som svjastsenniken?»

Semjën vardt slagen. Ja, — ja, svjastsenniken brukade ju läsa någon gång. Icke förstod någon hvad han då mumlade, men någon helig och viktig betydelse måtte det ha, eftersom han gjorde det. Och nu gjorde Ivan alldeles på samma sätt. Semjën måste till sin grämelse medge att pojken kommit sig till en öfverväldigande visdom.

Nu skulle Ivan äfven uppläsa en del af »reklahmentet.» Han valde en del hvilken han kunde

mycket bra utantill, som han borde; gaf akt på, att det ställe i texten han tittade på verkligen började med det »ljud» han skulle börja med. Denna bokstaf stirrade han sedan stint på under hela den tid han »uppläste» reglementet:

»Hvarje morgon vid reveljen bör soldaten ögonblickligen resa sig, tvätta sig ordentligt, men med största möjliga skyndsamhet, kläda sig fort och ordentligt och vid taptot vara redo att infinna sig till morgongudstjänst. Under gudstjänsten stånde han i gifakt med mössan i högra handen och högra armen böjd i rät vinkel ut längs sidan med flat hand uppåt och vare vänstra armen sträckt ut längs sidan med handens tumsida in vid revärerna å byxorna och lyssne han sålunda med andakt till mässan o. s. v. — — — — — — — — — —

Allt löpte i sträck »med största möjliga skyndsamhet». Nu visste emellertid Ivan, att han borde följa »reklahmentet,» och att på det upplästa stället föreskrefs den ordning man borde följa om morgonen. Detta medvetande gjorde, att orden framkommo något så när tydliga, och att föreläsaren verkligen förstod, att hvarje sådant betydde något. Till sin gränslösa förvåning förnummo åhörarne också tydliga ord; Ivan måtte tala med någon. Ah, han talade med reklahmentet, och reklahmentet hviskade till honom. Ja, det var klart, nu förstod man det mycket väl. Skriften i reklahmentet

talade till den, som förstod dess tal, men de, som ej kunde läsa, kunde ej fatta hvad den sade, eller öfver hufvud, att den sade något. Hvilken underbar förmåga hade ej Pjëtrs son erhållit. Han begrep hvad papperet sade. —

— — — — — — — — — — — —

Hufvudsaken af Ivans första uppträdande vid återkomsten till hans fäderneby var att han med ens vardt ansedd som ett under af vishet. Hvar man, och än mer hvar kvinna, kände sig stolt öfver att få tala med honom och var färdig att kyssa hans hand för hvart ord som gick öfver hans läppar. Den unge mannen tycktes också trifvas väl i sin ställning och gick omkring till alla byborna och lät sig beundras. Gång på gång upprepade han berättelserna om det myckna underbara han sett, och hvar gång samlade han en talrik lyssnande skara omkring sig. Särskildt voro, som sagdt, kvinnorna och de unga flickorna i främsta rummet mycket begifna på att komma i samtal med honom. Förhållandet var att Ivan Pjetrovits var en vacker karl, svartögd och svarthårig, och som skägget begynt växa ut under tjänstetiden, såg han nu riktigt skön ut. Märkvärdigt var att den unge mannen trots all sin visdom, som berättigade honom till ett framstående rum bland männen, mycket gärna höll till godo med kvinnosällskap, ja, till och med syntes trifvas bättre bland jollrande flickor än bland förståndiga män.

Vasilissa kände sig oändligt stolt öfver sin son. Hur god var ej Kristus och hans moder, som låtit henne gifva lifvet åt en sådan man, som Ivan hade blifvit. I hela byn var han den förnämsta, och andra mödrar betraktade henne med afund. Det var bara en sak, som var litet tråkig, och det var, att sonen ej tycktes särdeles förtjust i de smekningar hon slösade på honom.

»Hvad skall det där vara bra till», sade han helt hårdt. »Du är ju gamla gumman. Låt unga flickor jollra och smekas, men gå du och laga mat!»

Och modern, som ej ville eller vågade göra sin vise och berömde son emot, fick nöja sig med att stå och betrakta honom på afstånd och blott låta blicken tolka sin oändliga ömhet och stolthet.

Ivans fader, Pjëtr, var äfven mycket stolt öfver sin sons kunskaper. »Han, som är så kunnig», tänkte han, »skall nog förstå att sköta jordbruket mästerligt.» Denna tanke gjorde honom mycket belåten. Han hade saknat sin sons kraftiga arm mycket, i synnerhet under första tiden af dennes frånvaro. Då de yngre väl vuxit upp, blef den äldste i någon mån ersatt, men alltid stod det dock för fadern, hur väl arbetet skulle gå, då denne åter kom igen för att gripa i. Och nu hade han kommit, stark och duktig, efter hvad det syntes, som någonsin

förr och därtill förståndigare och förfarnare än någon annan i byn. Hvar kunde Pjëtr väl finna en duktigare hjälp vid skötseln af sina ägodelar?

Emellertid visade Ivan icke till en början någon synnerlig håg att hugga i med arbetet, oaktadt sommarens myckna göra på åker och äng just var för handen. Långt hellre lät han sin visdoms ljus lysa i byn för hvar och en som ville komma i skenet af detsamma, och, som nämndt, var det ej utan, att han företrädesvis sökte flickornas sällskap. Fadern lät honom hållas några dagar. Icke kunde man ju begära, att han skulle taga i alldeles som förr strax efter sin långa resa. Men därpå syntes det dock den hederlige Pjëtr, att längre hvila icke vore af behofvet för sonen. Därför sade han till denne en dag:

»Hör på, Ivan, du har nu varit hemma en vecka; kunde du icke börja hjälpa till med göromålen litet? Icke har vi bönder råd att låta sommartiden gå förbi i sysslolöshet och lättja.»

»Hvad för göromål är det du pratar om», sporde Ivan med misslyntheten tydligt präglad i ansiktet.

»Höbärgningen, det är klart, och gurkskörd och sådant. Har du glömt, att man håller på med det den här tiden på året?»

»Hvad är det för bondgöra», utbrast sonen. »Sådana där saker tänkte jag inte ens på, medan

jag var i tjänsten. Eller tror du kanske att man slår hö på Petersburgs gator eller sätter gurkor på torgen? Nej du, där är ståtligare än så, må du tro. Eller menar du, att man fick lära sig att tröska, slå och plöja i lägret eller i kasernen? Nej du, man gexercerade för tsaren och fosterlandet, det var allt.»

»Men om man vill ha något att äta, så måste man också arbeta», invände Pjëtr.

»I tjänsten stod maten på bordet vid sin gifna tid, utan att vi rörde ett finger för den saken.»

Fadern blef smått förargad.

»Son», sade han, »om du icke lärt dig annat där uppe i Petersburg än att latas och förakta bondens lif och arbete, så är det bäst att du så snart som möjligt glömmer bort, att du någonsin varit där. Icke båtar all din visdom dig till någonting här på landet, om du icke vill begagna armarne till jordens bruk och skötsel som andra och som du själf gjorde förr. Här har vi inte råd att föda och kläda friska och starka karlar, som ej gör någon nytta för sig.»

Ivan kände sig ett grand skamsen vid faderns ord, men försökte dock invända:

»Man kan vara till gagn för sitt fäderneland på annat sätt än genom att gräfva i jorden. — Att slåss för tsaren och fäderneslandet är också en nyttig sak.»

Nu kände sig Pjëtr både sorgsen och uppbragt:

»Det är sorgligt, att se dig vara så olik mot förr», ropade han. »Du pratar och pratar om plikt mot tsaren och fosterlandet, om att strida och gexercera. Har vi då krig här i byn, och är ej den för resten ditt fosterland — eller hvad? Vill du kanske ej längre vidgå, att du är född här eller att jag är din far? Tror du, att tsaren har något gagn af att du går här och latas? Nog vet jag, att hela Ryssland är hans gods och ägendom, men att man skall behöfva slåss och döda människor, för att det godset skall bli välskött, det förstår jag ej. Mig synes, att bättre vore, om hvar man skulle arbeta för att uppodla hvar fläck af det, och draga ständigt nya skatter ur dess gifmilda jord. Då blir folket välmående, och då tjänar det tsaren bättre, än om hvar man blott går omkring och talar stora ord, men låter arbetet vara.»

Nu måste Ivan för skams skull lämna sitt skenfagra tal.

»Skrik icke nu i onödan, far», sade han, dock vresig i tonen. »Har jag sagt, att jag inte ämnar arbeta? Det vet jag mig aldrig ha talat om. Säg ifrån hvad jag skall göra, och jag må nu i Guds namn gripa mig an med samma, efter det är så brådt.»

»Du vet ju själf, att höbärgningen pågår

som bäst på små ängarne», sade Pjëtr, mildare stämd. »I morgon kommer du med till bärgningen.»

»Ja, så gör jag», sade Ivan, och därmed var saken, efter hvad det syntes, utredd till belåtenhet.

— — — — — — — — — — — —

Följande dag i soluppgången följde Ivan också med de sina ut till »småängarne», som i själfva verket voro betydande gräsbevuxna marker. Småängarne kallades de därför att de ej voro hela byns gemensamma ägendom, utan tillhörde hvar för sig några stycken enskilda bönder.

På den äng, hvari Pjëtr hade del, samlades nu i den tidiga morgonstunden de olika delägarene med sitt husfolk, och snart var där en hel hop folk i arbete. Männen slogo och kvinnorna räfsade, alldeles som det tillgår annanstädes så inom som utom Ryssland. Höbärgning är icke något tråkigt göra för den, som är van därvid och ej tröttas af att svänga lien. Männens härdade armar kände också ingen matthet, utan följde säkert takten i den entoniga sång, som är oundviklig i Ryssland, så snart flera människor förehafva samma likformiga arbete.

Framemot kl. 6 på morgonen kommo några kvinnor med samovarer, te och bröd från byn, och nu vidtog första rasten. Folket lägrade sig i grupper på marken, små eldar gjordes upp, och då tillräckligt glödande kol fanns till hands, fylldes samovarerna med vatten, och kolen

inlades i rören. Om någon stund var allmän tedrickning i gång, och stora mängder af drycken nedsköljde ofantliga massor af surlimpa.

Sedan ätningen var undanstökad och magarna behörigen fyllda, hvilket för öfrigt ej var så snart, alldenstund ryssen äter och än mer dricker med en viss långsam värdighet, redde sig flertalet af männen att sofva. Några af de yngre drefvo omkring för att skämta med hvarandra och med flickorna, som samlade sig i en enda klunga. Bland dessa unge män befann sig äfven Ivan, den där mottogs med hänförelse hvart han kom. Han lät också icke dem, som önskade läska sin ande i hans visdoms rika källa, sitta och sukta, utan förtalte vidt och bredt, om alla de märkvärdigheter han upplefvat. Därvid underlät han ej att allt emellanåt gyckla med bondelifvet och böndernas dumhet och barnslighet. Följden var, att många af åhörarna kände sig mycket tillbakasatta och ringa, långt ringare än förut, och började önska sig något bättre och »finare» än hvad de hade.

Ivan lade särskildt märke till en ung flicka, som med ifver lyssnade till hans ord. Detta var Anna Antonovna, den duktige, förståndige Anton Mihailovits* Tsistodusnijs dotter. Hon var mycket vacker, ja, så vacker att Ivan såg på henne med förtjusning. Huru röda voro ej hennes läppar, hur hvita hennes tänder, som lyste fram

*) *h* uttalas hård (ch).

då hon skrattade, hur mörka och lifliga hennes ögon, hur glänsande hennes hår! Och lika välskapt som hennes ansikte var hela hennes kropp. Rund och fyllig hvälfde sig barmen under den lösa, tunna tröjan, medan midjan var smal och böjlig. Lätt och dansande förde hennes små fötter henne fram öfver ängen, då hon rörde sig under räfsningen eller annars. Den återkomne gardisten kunde ej taga sina ögon ifrån denna flicka. Han kände henne sen hon var barn, men aldrig hade han förr tänkt på, att hon var så vacker. Men nu såg han det, och det försatte hans sinne i rörelse. Hur märkvärdigt hon såg på honom. Det var alldeles, som om hon skulle ha velat uppfånga orden, redan innan de lämnat hans läppar. Och hur ögonen blixtrade sedan — de blixtarne försatte Ivan i eld och lågor.

Skulle nu Pjëtrs son ha varit densamme duktige och enkle bondynglingen, som for hemifrån 4 år tidigare, så skulle kanske kärlekens låga ren och skär tändts i hans bröst. Han skulle ha haft sin glädje bara i att se och beundra Anna en tid, han skulle med njutning hört de ord, som gingo öfver hennes läppar, och med hänförd lycka skulle han ha flugit med henne i dansen. Så skulle han kanske ha yppat för henne, hur mycket han älskade henne, hur hans högsta önskan var, att hon skulle bli husmoder vid hans härd och följa honom genom

lifvet i ljuft och ledt. Och om hon då lycklig skulle räckt honom sin hand, så skulle kring de båda unga slutits ett kärleksband, som förenade dem helt och hållet, till själen som till kroppen — dock först blott till själen. Hans rena kyss skulle icke ha sprungit ur sinnets och lustans brand utan ur den kärlek som står midt emellan gränslös tillgifvenhet och dyrkan. Och om någon tid skulle svjastsenniken ha välsignat deras förbund för lifvet, och hon skulle ha blifvit hans hängifna, ömma, vårdande hustru, han hennes älskande, stödjande make — till en tid åtminstone.

Men se, nu var den Ivan som återkommit ej den samme som for. Storstadens, kasernens lif, så fullt af mörker och snaror, hade tryckt en stämpel på hans själ, en stämpel som icke märkte endast ytan. Därför framkvällde ej i den unge mannens bröst de känslo- och tankeströmningar jag skildrat, utan där väcktes lidelser af annat slag. När han såg de röda läpparna, fattades han af ett lågande begär att kyssa dem, kyssa dem vildt och hårdt, när han skönjde den yppiga barmens häfning, uppflammade inom honom en rasande åtrå att få trycka flickans varma kropp till sin och släcka branden i sitt heta blod i hennes famn. Och hennes ögon, dessa själens speglar, ökade blott hettan i hans sinne genom sina strålar. — — — — —

— — — — — — — — — — — —

Arbetet vidtog emellertid om en stund ånyo, utan att Ivan kommit i tillfälle att närma sig Anton Mihailovits sköna dotter, och under dagens lopp kunde han för öfrigt öfver hufvud taget icke taga ett steg åt det hållet. Men på aftonen, då de gingo hem mot byn, lämnade han de sina och sällade sig till Antons folk i stället. Det är märkvärdigt, hur ödet ställer till saker, som man tycker icke borde inträffa. I vanliga fall samlade Ivan en talrik krets omkring sig hvart han kom, men nu märkte han plötsligen, att han gick ensam vid Annas sida. De öfriga gingo antingen något före eller något efter. Kanske att Ivan icke var så talträngd för tillfället, kanske att den åstundan han hyste att få tala till flickan ensamt mötte en liknande sträfvan på hennes sida — nog af — de vandrade tillsammans vägen hemåt utan att någon tredje kom fram och störde dem.

»Anna Antonovna», började Ivan, »roade det dig att höra mig tala om hvad jag sett och varit med om där uppe i Petersburg?»

»Ack ja», svarade Anna, »det roade mig mycket. Hur märkvärdigt och annorlunda än här allt där måtte vara. Jag kunde aldrig höra nog om lifvet däruppe. Du är dock bra lycklig, Ivan Pjetrovits, som fått se och vara med om allt det där. Här får vi gå och träla och träla utan hopp om att någonsin få komma lös. Värst är det för oss kvinnor. Karlarne

kan alltid röra på sig, men vi, vi får sitta hemma och sköta hushållet.»

»Det är för att ni inte vill ha det bättre, Anna Antonovna», anmärkte Ivan.

»Inte vill ha det bättre», utropade Anna, »hur skulle vi kunna få det bättre? Är icke kvinnan skapt att lyda mannen? Först är fars vilja ens lag, så gifter man sig, och då blir mannen ens herre. Hur skulle det kunna vara annorlunda? Inte tycker jag det är roligt, men hvad skall man göra?»

»I städerna, skall jag säga dig, tänker man inte så.»

»Ack nej, man måtte inte göra det. Innan du kom och berättade om hur fria ni varit däruppe, hur grant och präktigt allt var, och hur ni roade er och till och med glömde allt hvad jordbruk och arbete heter midt i all den härligheten, tänkte jag aldrig på, att man kunde ha det bättre än vi har det — om man nu inte är af herresläkt. Men nu börjar jag förstå, att man också kan lefva på annat vis. Berätta mig litet om det lifvet! Hvad tar sig kvinnorna för där i Petersburg, då de inte arbetar.»

»Hvad de tar sig för — åh, — det är många saker, det. För resten arbetar nog en del också — ja, de flesta arbetar.»

»Men det finns dock sådana som bara roar sig?»

»Vet du hvad Anna», sade Ivan med låg

och skälfvande stämma, »man kan förtjäna pengar däruppe genom att roa sig också.»

»Hur skulle det kunna gå till!»

»Ja se, den saken får du nog svårt att begripa. Ni är för rädda af er här på landet. Alltid tänker ni på hvad mor har sagt och hvad far har sagt, och därför går ni och har tråkigt, går alldeles som bundna — ända tills ni blir gifta.»

Anna Antonovna kände blodet stiga åt ansiktet. Det ryska folket talar sällan i förtäckta ordalag. Rakt på sak och utan fördöljande framställer det saker, som skulle komma människor af de bildade klasserna att rodna och blygas. Men bonden har också inte i själfva verket något skäl till fördöljande af hvad som för honom är lika rent som hvilken god känsla som helst, ty sedan urminnes tid har han hållit det mänskliga samlifvets innerligaste känslor och förbindelser rena, naturliga och obesmittade. Men Ivan, han hade insupit storstadens gift, det hade förpestat hans innersta — och han hade lärt sig fördölja och anspela om också blott klumpigt. Det är märkvärdigt, hur omedelbart dylikt verkar. Den unga bondflickan skulle utan ett spår till blygselkänsla hört ord, som helt ohöljdt berörde äktenskapets mysterier men Ivans förtäckta tal — det dref blodet till hennes kinder, och hon stammade:

»Ivan, hvad — hvad menar du?»

»Hvad jag menar!» utropade hennes följeslagare hett, »vet du ej det en gång? Ah, hur träaktiga är ni inte här på landet — man går här precis som bland kor och oxar — bara ledsamhet och tråkighet — ingenting gladt och lifligt! Hvad jag menar! Vill du att jag skall förklara dig det? Jag menar, att du går där så vacker, så vacker, att man blir galen, bara man ser dig. Och där skall du gå kall som snö — ingen vågar värma upp dig, utan att alla skall vara med och välsigna och gilla — och själf vågar du inte vara varm och sjudande, fastän alla kvinnor är skapta blott att vara så. Anna, förstår du inte, hvilka njutningar du kunde nå, om du inte brydde dig om hvad gamla, torra, utlefvade gubbar och käringar talar och bjuder?»

Anna Antonovna slog ned ögonen. Giftet slog öfver äfven i hennes sinne. Där grodde känslor och dunkla tankar, som aldrig borde kommit dit. Men ännu kände hon dock mest förskräckelse vid dessa svallningar.

»Ah», sade Ivan, »du är alldeles som alla de andra. Du önskade komma till staden, du ville skåda dess härligheter och 'lefva med', som man säger där. Hvad tror du, du skulle ha' för nöje där uppe, om du inte ger fan i hvad de predikar och befaller här i byn.»

Anna teg allt fortfarande, men den unge mannen vid hennes sida hade råkat i eld och lågor en gång för alla, och de flammor, som

slogo upp ur den grofva bondnaturen, sen den besmittats, voro förfärliga i sin råa kraft.

»Anna», ropade han, »gå inte och tig så där! Du tycker, förstås, att jag talar som en syndare, du menar att jag hädar och bespottar Gud och hans bud. Dumheter! Om du visste, hur munkar och andra heliga fäder lefver och roar sig, så skulle du inte ta saken så hårdt. Skall vi försöka vara bättre än de! Liksom om vi kände Guds vilja bättre än de heliga fäderna. Ack, om jag finge dig med mig upp till Petersburg, då skulle jag visa dig, hvad lifvet är, och då skulle du inte gå och tiga som nu. —

— — — — — — — — — — — —

Höbärgningsfolket närmade sig nu byn, och detta gjorde att Ivans samtal med Anna blef afbrutet. Om blott så lyckligt skulle varit, att den unga mannens ord med samma skulle ha varit bortblåsta ur flickans sinne! Men ack — så var det ej. Antons dotter saknade något, en egenskap som utgör vårt bästa skydd mot lifvets faror — förnöjsamhet. Hittills hade hon emellertid aldrig kunnat tänka sig någon annan tillvaro än det sträfsamma, flärdfria lifvet i sin fäderneby. Men Ivan hade visat henne bilder från en annan värld, som skiftade i så oändligt tjusande och granna färger. Först var det blott stadens märkvärdigheter, som fängslat hennes nyfikenhet, så började hon tänka öfver, hur underligt det var, att Pjëtrs son, som fordom stän-

digt legat i och arbetat, nu hela 4 år fått lefva i lättja och nöjen. Af alla hans skildringar kunde hon nämligen ej sluta till annat, än att han lefvat godt som en herre där uppe i staden. Kunde icke äfven kvinnor få del af något dylikt? Hvarför skulle blott karlarna ha det så bra? Så kom det sig, att hon började fråga Ivan om kvinnorna i Petersburg. Och detta bragte henne i beröring med en låga som kanske skulle förbränna henne. Ty så underligt det kan synas, hade verkligen Ivans råa ord väckt en aning i hennes själ, om att lifvet på landet äfven kunde få en fläkt af stadens rusande härligheter — om man blott vågade och ville. Stackars flicka! Om hon blott kunnat förstå, att denna aning var första steget från oskuldens Eden mot helvetets förtärande lågor.

Hvarför skulle jag steg för steg, ord för ord skildra hur Ivan gjorde sig till herre öfver Annas hjärta? Skulle det icke blott pina en att höra. Han gjorde sig till herre öfver henne, det är nog. Hon såg i honom först en man, som kunde visa henne vägen till ett friare lif — så lät hon honom leda sig in på de irrande stigar, där andarna gå till spillo. Från att ha njutit af att höra hans ord och förtäljningar började hon njuta af de heta, förförande blickar, som åtföljde orden; snart frossade hon i deras glöd, och den glöden förbrände oskuldens tempel i hennes själ. Hederns och sedens oklara, men

dock så ljudande varningsrop i hennes inre tystnade — och så hade belägraren stormat fästet och hissat sin blodröda fana på detsamma. —

— — — — — — — — — — — —

I byn hade många lagt märke till, hur Pjëtrs son och Antons dotter ständigt sökte hvarandras sällskap. Ingen såg dock något ondt däri. Var det i själfva verket ej ytterst lämpligt, att dessa båda unga förenade sina öden? På det sättet skulle Ivan bli den rikaste byamannen nära nog. — Dock det är sant — en fanns det, som icke med lugn och belåtenhet såg denna kärlek, och det var Annas moder, Jekaterina. Hon iakttog en förändring i sin dotters hela väsen, som gjorde henne bekymrad. Flickan var ej längre samma glada, förståndiga flicka som förr. Ett drag i hennes själsgry, som alltid funnits där, började framträda allt för skarpt och tog en tråkig skiftning. Anna hade ständigt genom sin skönhet och sitt glädtiga lynne varit en af byns mest uppmärksammade flickor. Detta visste hon af, och det var ej fritt, att hon i någon mån såg sina jämnåriga öfver axeln. Som hon emellertid hittills alltid varit den främsta i förstånd och arbetsamhet, likasom i dans och nöjen, så hade detta ej betydt så mycket, och den goda Jekaterina medgaf inom sig, att hennes dotter hade full rätt till självmedvetenhet. Men nu började flickan slarfva med sina sysslor, och

kunde hon komma ifrån ett eller annat göromål, så gjorde hon det gärna. Om hennes mor då förehöll henne detta, och påminde henne om att hon, som ständigt ville vara den främsta, icke fick stå andra flickor efter i hushållsaktighet och idoghet, kunde det hända att hon svarade.

»Hvad skall det tjäna till att ständigt släpa och träla. Lifvet skall väl inte slösas bort på bara tråkigheter heller? Andra flickor må täfla bäst de gitter och söka öfverbjuda hvarandra i släp och knog — jag bekymrar mig inte om dem.»

»Anna, Anna», sade hennes mor förmanande, »kom icke med dylika ord; de är rent af syndiga. Har inte vår Herre satt oss i världen, för att vi skall bruka hans gåfvor efter bästa förmåga?»

»Tsaren, som väl nogsamt känner Guds vilja, låter hvar ung man vara fri från allt arbete i fyra hela år. Skall inte vi flickor ha samma rättigheter?»

»Kvinnan skall vara mannens tjänarinna och sköta hans hus och hem.»

»Dumheter! Kvinnorna får vara lika fria som männen. Hvarför skall den ena ha det friare än den andra? Det är bara här på landet ni hittar på sådana där dumma band och bördor, som du talar om. Far till staden och se; där lefver man på annat sätt.»

»Anna, dotter, är det nu den där Ivan, Pjetrovitsen, som satt i dig slika tankar? Han har då alldeles förvridit hufvudet på dig. Det är inte bra, att du är i hans sällskap så mycket. Det har du ingen nytta af, bara skada.»

»Om jag har nytta eller skada af hans sällskap, förstår jag själf bättre än du. Ni gamla ha torkat in i era dumheter alldeles för mycket.»

»Barn, kom ihåg, att den främsta skyldigheten människan har är att hedra och lyda sina föräldrar!»

»Icke om de ä' dumma och gör en lifvet surt i onödan.» — — — — — — — —

Sådana samtal förbittrade mycket den goda Jekatrinas sinne. Hur smärtsamt var det ej för henne att se sin dotter urarta på det viset. Till och med den heligaste plikt tycktes flickan glömma — vördnaden för dem som gifvit henne lifvet. Om man åtminstone kunde varit säker på, att Ivan ville gifta sig med henne och skulle blifva henne en god man. Då skulle hon lämna hemmet, och det gjorde ej så mycket sedan, om hon inte hyste all den vördnad hon borde för sina föräldrar. Nå ja, men det var ju otänkbart, att icke gossen hade giftastankar. När Jekaterina tänkte på saken lugnt och förståndigt, hvilket hon dock ej ofta kunde, så syntes det henne alldeles klart, att det snart skulle bli giftermål af mellan de unga. Men se, trots den tanken kunde hon ej bannlysa en märkvärdig

oro ur sin själ, och den oron tog till och med emellanåt form af en tanke, olik den nyss nämnda.

Om det inte just vore Ivan flickan älskade. Han hade fått en sådan massa märkvärdiga meningar med sig från Petersburg, att man rent af kände sig rädd för honom. Gud allena visste om han ej skulle ställa till något otyg.

Slutligen fann den bekymrade modern att enda utvägen var, att fråga dottern rakt på sak, om Ivan skulle gifta sig med henne eller inte.

— — — — — — — — — — — —

Något mer än en månad, en och en half kanske, hade gått efter Ivans återkomst, då Anna Antonovna en dag åter hade lämnat de sina och gått bort — självfallet tillsammans med den unge mannen, kring hvilken alla hennes själsförnimmelser numera rörde sig. Hemma i stugan satt modern, Jekaterina, ensam, ty äfven Anton var ute. Som vanligt gingo hennes tankar kring dottern och dennas förbindelse.

»Ja, det kan ej hjälpas, jag måste fråga henne raka vägen», tänkte Jekaterina för sig själf. »På det här sättet går det ej längre. Hon bör väl snart komma tillbaka nu.»

Det var på eftermiddagen som flickan försvunnit, och solen hann sänka sig långt i väster, utan att hon kom igen. Ja, slutligen försvann dagens drottning, och skymningen bredde sig

öfver jorden; allt fortsättningsvis dröjde Anna borta.

»Hon låter rent af människorna börja förakta sig på det här viset», tänkte Jekaterina, och oron växte inom henne. »Natten faller på, och hon är ute med en yngling, som ännu ej ens är hennes fästman. Sannerligen, jag måste göra slag i saken, jag skall fråga henne med samma.»

Det var mycket skumt i stugan, ty natten var nära. Jekaterina gick fram och friskade på elden i härden för att koka tevatten. Ingen af husfolket var inne utom hon allena. Tid efter annan gick hon fram till det lilla solkiga fönstret och såg ut på vägen. »Skulle de ej ändtligen komma?»

Jo, där döko verkligen två gestalter upp, en manlig och en kvinnlig, närmande sig Antons boning.

De stannade utanför porten och talade med hvarandra några ögonblick, innan de skildes. Så inträdde flickan ensam på gården. Med långsamma, dröjande steg nalkades hon trappan och dörren. Så stannade hon liksom tvekande och såg sig tillbaka. Hon tycktes vara obeslutsam, om hon skulle gå in eller inte. En ganska lång stund stod hon så, men så fortsatte hon sin väg efter en märkvärdigt hastig vändning på kroppen.

Nu gick dörren upp, och Jekaterina såg sin dotter inträda.

»God afton barn», hälsade modern, »har du nu åter varit ute och drifvit med Ivan Pjetrovits?»

Anna mumlade blott något och tycktes ej vilja se på sin mor en gång.

»Anna», sade denna då tvärt och beslutsamt, »det måste bli ett slut på det här, och det snart, förstår du! Hela byn vet, att du springer omkring och jollrar med Ivan. Sådant får ej ske, om det ej är allvar bakom det. Svara mig rakt och som sanningen är! Skall han gifta sig med dig?»

En förskräckt, plötslig skälfning for genom flickan vid denna fråga. Det var som om hon skulle ha träffats af ett slag i ansiktet.

»Mor, mor — — — hvad menar du», sporde hon hest och stötande — »gifta mig — hvad» — —.

Hon lyfte ansiktet mot modern, och denna såg in i hennes ögon — En blick — och den stackars kvinnan kände en aning i sitt bröst, som inom ett ögonblick stegrades till en fasansfull visshet.

»Anna, Anna», ropade hon med en röst, som ville stocka sig i hennes hals, »så du ser ut! Hvad är det — hvad — är du — sjuk?»

Hon väntade ej på svar, utan sprang fram och grep dottern hårdt i armen, och så gick ett smärtans skri öfver hennes läppar.

»Du har famnat honom, du — utan kyrkans välsignelse! Oh!»

Och Jekaterina, utom sig af sorg, sjönk ned på en bänk, ordlös och med den stirrande blicken häftad vid dottern. Denna stod äfven förkrossad: det var som om ett ljus plötsligt gått upp för henne, ett ljus som visade henne den fasaväckande afgrund, i hvilken hon störtat. Hennes läppar voro krampaktigt hopbitna, och ögonen, feberaktigt glänsande, omgifna af djupa, blåa skuggor, hängde ångestfulla vid moderns. Då hördes steg utanför. Anna spratt till och ville kasta sig ut genom dörren, men stötte mot sin far som inträdde.

»Hvad är det med er», ropade Anton förvånad, »Jekaterina, hvad sitter du där som en stock för? — Och du, flicka, hvad drifver dig ut med en sådan hast?»

»Anton, man», stönade hustrun hest, »se på henne, se på ögonen! Förstår du?»

Anton såg bestört på sin dotter. Hvad kunde Jekaterina mena?

»Det är bättre att du strax säger, hvad som är på färde», sade han. »Jag är för gammal att gissa.»

»Förstår du inte olycklige — ah, Guds straff är öfver oss. Hon har syndat — just kom hon hem med Ivan.»

Då begrep äfven fadern, och han skrek:

»Med Ivan! Har du legat med Ivan? Du, min dotter — du — —!»

Han knöt händerna i en blandning af vrede och sorg, så höjde han armen, liksom hotande Gud, som låtit slika ogärningar ske — och brast ut i en hejdlös, skakande ström af tårar.

— — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — —

Ivan hade fortsatt vägen till Pjëtrs boning. Han var blek och såg icke riktigt nöjd ut. Sanningen var, att det började gnaga och fräta i hans inre, samvetets sargande klo högg in i hans själ. Han försökte slå bort grillerna.

»Djäfvulen i de här flickorna på landet», mumlade han halfhögt. »De tar allting så satans allvarligt. Hur ofta skämtade jag inte med töserna i staden — inte kände jag någon sorg efter det. De tog allt lika roligt som jag. Fan anamma landet, säger jag, och alla dess flickor med!»

Men nej — han kunde ej komma ifrån bilden af Anna, stående framför honom med ångest i blicken och sägande:

»Kristus vare oss nådig! Hvad ha vi dock gjort? Ivan, Ivan — älskar du mig verkligen?»

Han hade ej svarat något på denna fråga — — men den pinade honom i alla fall.

»Ivan» hade hon åter ropat, »kan vi ej gifta oss? — Ack, Ivan, jag har ju gifvit dig allt, och du säger att du älskar mig. Hvarför

skulle vi ej gifta oss? Ivan, du vill gifta dig med mig, icke sant?»

Och åter hade han svarat blott med ett otydligt, undvikande mummel. Då hade han sett förtviflan skymta i hennes ögon. Icke förstod han, att det var förtviflan; icke kunde han utreda det uttryck han såg — men att det pinade och stack honom, det förnam han tydligt och allt tydligare och tydligare ju längre det led.

Så kom han hem, förstörd och dyster.

Pjëtr vände sig till honom, strax han inträdde, och sade:

»Du har varit ute igen med Anna, förstås. Nå, är det klart snart! Skall du föra henne till prästen så småningom?»

Så — äfven där det där talet om giftermålet. Det hade Anna talat och bedt om, det höll fadern på, och inom honom ropade ständigt en tredje röst allt högre — »Försona din synd — gift dig med henne».

Det hjälpte ej, att han sökte lugna samvetsrösten med tanken på de lättfärdigheter, som ingen klandrat i Petersburg. Samvetet syntes vara »bondskt» bland bönderna och brydde sig icke om staden.

Åter sade Pjëtr:

»Ja väl, son, du har inte ställt till det så illa. Anna är ingen dålig svärdotter; gift dig då!»

Då afgjordes striden i Ivans själ. Nå, så

fick det då ske i Guds namn! Eftersom han ändå skulle stanna kvar i den där eländiga byhålan, så var han väl tvungen att böja sig för dess seder. De hade nu en gång för alla intet begrepp om stadslifvet. För resten var ju Anna en vacker flicka. Han kunde ju vara nöjd med henne. Någon bättre fanns icke i byn. Och eftersom hon nu själf höll på de där dumma banden, så — — —.

»Ah ja, far lille», sade Ivan, »hvad tjänar det till att dölja saken. Jag skall gifta mig med flickan så snart jag kan.»

Som han sagt de orden blef det bättre i hans själ, men han kände liksom med samma, att den Ivan, som sade dem, icke var den Ivan, som kom hem från Petersburg vis och märkvärdig, utan den gamle Ivan, Pjetrs enkle, duktige son. Kanske att den unge mannen själf inte förstod detta fullt tydligt, men en omedveten förnimmelse däraf hade han helt säkert, och visst är, som sagdt, att det vardt bättre inom honom, sen han sagt de bindande orden, trots det att de alls ej gingo ihop med de läror han, gardisten, förkunnat för Anna. — — — —

— — — — — — — — — — — —

Följande morgon kom Anton Mihailovits med dyster uppsyn vandrande till Pjëtr Vasiljevits' stuga. Han fann husboden hemma och bad att få tala vid honom ett slag, utan att någon lyssnade.

»Bra», svarade Pjëtr gladt, »kom, vi sätter oss här ute på gården!»

De gjorde så, och Pjëtr återtog:

»Ja, väl, Anton, jag förstår mycket väl hvarför du kommer, men jag förstår icke, hvarför du ser så ledsen ut. Hela saken är ju riktigt treflig och väl i lag. Jag är åtminstone mycket nöjd med att få din dotter till hustru åt min son.»

Anton blickade hastigt upp.

»Så, din son tänker gifta sig med Anna. Men vet du, att han handlat som en usling och syndare mot henne? Vet du, att han kommit henne för när, henne, min dotter, min rena dufva, utan att vara hennes fästman en gång. Är det så sagdt, att jag vill ha en sådan bof till svärson.»

Pjëtr såg bestört på Anton.

»Hvad säger du», ropade han, »är det ej lögn du talar? Vill inte hvar man, att den flicka han gifter sig med, skall ha sin dygd orörd?»

»Man synes ej tänka så där uppe i Petersburg, där son din lärt så mycken visdom och så många vackra saker.»

Pjëtr sprang upp.

»Förbannelse öfver Petersburg», ropade han, »det har förstört min son alldeles! Förr var han den främste i arbetet, nu tycker han inte om annat än att gå omkring och prata skräp.

Lat har han blifvit, stor i ord och liten gärning, — och så detta till. Förbannelse öfver Petersburg!»

»Ja, förbannelse öfver Petersburg», sade Anton dystert. »Han har nog intalat flickan, att dygd och renhet ingenting betyder — ty i Petersburg bryr man sig icke om sådant, påstår han ju. Förbannelse öfver Petersburg och öfver honom, som sätter dess uslingars syndiga lif och tal öfver fädernas maningar och det som var dem heligt!»

»Anton», sade Pjëtr, äfven fördystrad, »du har rätt, Ivan har handlat som en skurk. Men skola vi döma honom som en skurk, och låta honom gå miste om din dotter? Säg mig, älskar icke din dotter honom, vill hon ej gifta sig med honom?»

»Jo, det vill hon, men det är icke sagdt, att jag vill.»

»Sätt dig inte emot saken», sade Pjëtr allvarligt, sedan han en stund betänkt sig. »Ivan är inte i grunden så dålig, fastän det där storstadslifvet förvirrat honom. Får han en bra hustru, hoppas jag han blir som förr. Men blir han inte gift, då vet ingen hvad han kan ställa till, om han stannar i byn. Ungt folk är lätt att förleda och förvilla. Dess blod är hetare än vårt, och svårt är att styra det. Anton, jag ber dig låt dem gifta sig, Ivan och Anna, då blir nog båda lyckliga. Ingen skall tänka på

den olycka Anna råkat i, ty än så länge vet ingen något om den.

Anton satt och lyssnade till Pjëtrs ord i stor tveksamhet och beklämning. Anna hade bekänt för honom hur hon låtit sig förföras af Ivans skildringar af hur kvinnorna kunde hafva det, om de inte brydde sig om sina föräldrars maningar. Ack, alla tyckte ju att den unge mannen var så vis, och han talade så varmt och öfvertygande. Hon hade börjat älska honom, och hans ord hade ingjutit ett berusande gift i hennes själ — hon hade ej vetat hvad hon gjort. Han var henne allt — och han fick allt. — Men han älskade ju henne också, ja, hon trodde att han ville gifta sig med henne.

Det var alltså hvad Anna hoppades, och för att tala om den saken hade Anton kommit till Pjëtr. Svåra förgrymmad kände han sig på Ivan, och tungt syntes det honom att nödgas ge sin dotter åt en sådan sälle. Men ack — hon hade gifvit sig själf åt honom redan — kanske var det bäst, för hennes skull, att låta allting ha sin gång, innan det blef för sent.

Långsamt reste sig Anton, räckte sin hand åt Pjëtr och sade:

»Må det då i Guds namn bli som du — och hon — och — han vill. Icke tror jag fäderna skulle ha varit så eftergifna, men ack — vi lefva i en annan tid nu — det ser man bäst på våra barn. — Ja, ja, må det ske!»

Pjëtr skakade Antons hand, och så kysste de hvarandra upprepade gånger. Förbundet var besegladt.

— — — — — — — — — — — —

Hvem kan skildra Annas glädje öfver denna utgång. Nu skulle allt nog åter bli bra. Ivan var ju nog en duktig ung man i grunden, och han älskade henne och ville gifta sig med henne — hvad var då annat att tala om än lycka? Äfven far och mor skulle nog glömma hennes felsteg, då de sågo hur bra hon skulle få det.

Äfven Ivan kände sig belåten, då allt var klart, och allt belåtnare blef han, ju mer han kom in i sin nya ställning som erkänd fästman. Gardisten med de vilda, lättsinniga tankarna och känslorna började ge rum för den gamle Ivan, Pjëtrs duktige och arbetsamme son.

Det gick ej lång tid efter den dag, då Anton och Jekaterina drabbades af det tunga slaget, innan de följde sin dotter till prästen och sågo hennes förening med Ivan välsignas af den heliga kyrkans tjänare. — — — —

— — — — — — — — — — — —

Ja, kanske lämna vi nu den vise Ivan, som ej mera är så vis, och hans unga hustru. Några af mina läsare skola kanske känna sig tillfredsställda öfver att se dem i »hamnen» och mena, att allt nu är bra. Men — det finns och fanns i Spokojnoje de, som inte tyckte att allt var så bra, och bland dem var gubben

Semjën, som återtog sin värdighet af orakel, då Ivan blef mindre skrytsam och ej längre arla och särla ordade om sina erfarenheter och sina kunskaper.

Förhållandet var, att många anade hvad som föregått Ivans giftermål. Ingen vet, hur dylikt kommer ut, men ut kommer det i alla fall, och snart känna mest alla invånarne i det lilla samhället till det.

Emellertid hade de flesta intet att klandra. De unga hade ju gift sig ordenligt, man fick väl förlåta dem, om de varit litet för heta af sig — Ivan kom ju från staden. Hela saken betydde ju ej så mycket. Men se, Semjën var af annan mening, och han yttrade den en gång eller flera gånger till goda vänner och hvem helst för öfrigt som ville höra honom.

»Bröder», sade han så en gång, »hur fåvitska är ni ej, som menar, att intet ondt ligger i Ivans handling. Jag säger er — en ond grodd spirar ibland oss till vårt fördärf. Stor sak i, att den där soldaten gifte sig med flickan, för att hon och hennes och hans föräldrar efteråt halft tvang honom till det. — Ja, jag vet hur det gick till, jag. Bara för det där giftermålets skull glömmer ni bort, att han med berådt mod förvirrade och fördärfvade flickan utan tanke på annat än sin egen lust och bragte henne på fall, utan att hon ens visste, om han skulle bli hennes fästman. Slika

saker skulle våra fäder bestraffat med knutpiskan, eller rent af skulle de ha jagat bort skurken från byn. — Ni ha redan blifvit slappare och sämre i dygd och sed — redan öfverser ni med brott mot Guds sjette bud. — Vänta — era barn skall rulla sig i smuts och skam, så att Herrens änglar skall gråta däråt. Och dock — allt detta är ej ert fel. Förbannelse öfver städerna, dessa lastens pesthålor, som är till ingenting annat än fördärf för våra duktiga söner, när de på tsarens bud tvingas in i dem. Dumma konster lär de sig där, konster som till ingen nytta är, men gör dem fåfänga och skrytsamma, och de glömmer fädernas maningar och mödrarnas böner och tukt och sed. Så kommer de igen och förbländar och förvillar annan ungdom — och så blir våra barn ett släkte af bolare och skökor. Förbannelse öfver städerna säger jag — Guds eld öfver dem!»

OFFRET.

OFFRET.

Min ärade läsare, har du orkat följa mig ända hit, så har du varit i alla möjliga ändar af det stora Ryssland. Du har sett kazakerna flyga öfver stepperna långt i söder, du har gästat hos den stillsamme, fattige nybyggaren långt i norr, du har skådat heliga under och syndens smygvägar — har du ännu litet krafter och litet deltagande för mina bekanta där borta på slätten kvar, så följ mig långt bort i öster — ända upp till Kamás skogar. De människor du där träffar på äro ej ryssar, utan deras ätteled gå upp till mongolerna borta vid Altaj — de äro finsk-ugrer. En hel mängd af dem träffar du på där — syrjäner, votjaker, tscheremisser, mordviner och hvad de nu må heta. Jag känner dem ej mycket och förstår knappt deras märkvärdiga språk. Länge skall jag ej heller dröja hos dem — blott så länge, att jag hinner visa dig än

en af de underliga saker, som det mäktiga tsarriket döljer inom sina gränser. Det är bara en liten tafla med lefvande figurer du skall få se — och jag bryr mig ej ens om att ta rätt på hvad figurerna ha för namn. Låt oss alltså skåda.

Där uppe i skogen ligger en by, icke någon stor by, om jag ser rätt. Framför ett hus stå några män och tala med lifliga ord och åtbörder. En af dem pekar bakåt mot en utbyggnad på stugan. Hvad kan där vara? Vi se in och upptäcka en död häst på golfvet. I ett bås ligger en ko, pustande och flåsande, tydligen sjuk. Ah — fäsoten har kommit till byn och härjar bland husdjuren. Hästen har redan fallit offer — snart skall äfven kon vara död. Det är därom männen tala så ifrigt.

En af dem lyssnar uppmärksamt och betänksamt till hvad den, som synes vara stugans ägare, säger. Säkerligen är mannen byns kloke. Det är han som skall råda bot. Om någon stund träder gruppen fram mot »fähuset» och skall just gå in däri, då en kvinna kommer springande och ropar några ord till en af männen. Denne blickar bestört på henne, så på de andra, utropar något, pekande på sig själf. Jaså — äfven hemma hos honom ha tydligen djuren blifvit angripna.

Männen blicka oroligt på hvarandra. Det ser farligt ut. Vet icke den kloke någon bot?

Denne står tvekande och betänksam. Slutligen ger han ett råd. Man bör röka med enris.

Ett par bönder skynda genast bort och komma tillbaka med stora enkvistar om någon stund. Rådgifvaren tager en ruska, går in till härden och försöker tända densamma. Detta lyckas, ty det är torra kvistar man hämtat. Med den brinnande kvisten skyndar han nu ut till skjulet och börjar piska kon med densamma, först på ryggen, så på pannan, allt under det han mumlar otydliga ord. Kons ägare och en annan bonde samla under tiden ihop ris i ett hörn af båset och tända på. En tjock skarp rök börjar fylla rummet.

Det sjuka djuret flåsar och pustar värre än förut och utstöter så ett högt råmande. Därefter blir stönandet mattare, tungan faller långt utom munnen, ögonen stå stela i hufvudet. Med ens kastar det hufvudet åt sidan, spärrar ut benen, flåsar ett slag värre än någonsin — och faller dödt ihop.

Den kloke kastar enriskvisten ifrån sig och utbreder händerna. Här finns ingenting mer att göra. Bönderna lämna den döda kons ägare åt sitt öde, och bege sig till den, hvars hustru nyss kommit springande. Hos denne har äfven pesten kommit på besök. En häst har blifvit häftigt sjuk, vrenskas, flämtar och sparkar, lägger sig ibland och springer så åter plötsligt upp. Den kloke ser på djuret och skakar på hufvudet.

Så lyfter han handen och pekar uppåt. Det är gudens straffdom alltihop — guden är vred. — Hvilken gud? Väl icke heller de kristnes? Det är det vi skola se.

Man måste gripa till kraftigare medel. Ett friskt djurs blod skall offras för att hålla sjukdomen borta. Guden vill ha blod — men han tar hellre friskt än sjukt.

Men ägaren vill icke offra ett djur. Han har minsann intet öfverflöd på boskap. Då är det lika bra, att ett och annat dör i pesten. Kanske blir det endast detta enda — hvarför då självmant göra sig af med ett dyrbart kräk.

Den kloke slår ut ena handen — ägaren må handla efter godtycke. Han (den kloke) har blott sagt sin mening. De närvarande blicka förebrående på den djärfve, som föraktar gudens vrede och vägrar honom ett offer. Skall ej olyckan bli så mycket värre därigenom?

Så skiljas männen åt, allt annat än nöjda och lugna till sinnes. Farsoten rycker ifrån dem det dyrbaraste de hafva. Hvad skola de göra för att mildra vreden hos guden, hvars straff soten är? Offra, hade den kloke sagt. Men den som uppmanats att göra offret hade vägrat — hvad fara kunde ej detta medföra. Men hvarför kunde ej den kloke offra af egen boskap? Var ej den i fara lika mycket som alla andras? Nej, ty han har inga djur, han lefver sedan gammalt i byn, vördad och ärad

som en, den där kan genomskåda tingen bättre än vanliga dödlige, och bönderna underhålla honom villigt med allmosor. — — — —

Dagen förgår utan att några flera kräk bli sjuka. Kanske är faran öfver. Kanske guden fått nog af de djur han slagit. Men nej — följande dag falla åter ett par kor och en häst offer. Bönderna äro förtviflade; hvad skola de göra? De samlas för att rådpläga utanför den vises stuga. Han kan ej lugna dem. Guden kräfver en svår bot — minst två friska djur. I går vägrade en man att skänka honom, hvad han kräfde, och han är obeveklig. I dag fordrar han tvåfaldt så mycket som i går. Med tungt hjärta besluta sig männen att offra ett par kor åt honom. Den kloke drager lott på något sätt dem emellan — lotten faller på två, de fattigaste. Hvilket bistert öde! De äro tvungna att låta det viktigaste af sina ägodelar gå till spillo. Men de våga ej knota. Den ryske prästen, som besökt dem emellanåt, säger att Gud är mild och förlåtande mot den som tror på honom och på hans son, som kallas Kristus, men där uppe i skogen vet man bättre. Guden är icke mild — han är hård som sten och fordrar ständiga offer af människorna.

»Den dumma prästen! Han vill att man icke skall offra. Han kallar offret en helvetets gärning, och då detta ej synes verka nog, utlofvar han svåra straff i denna världen åt dem,

som offra djur eller annat. Men icke får man fästa sig vid sådant. Människors straff kan man lista sig ifrån, men gudens sviker aldrig. Därför må guden främst få hvad han kräfver. Man kan ju gifva honom det i löndom, så att ingen obehörig må få veta det.»

Alltså släpas de två offerdjuren ut i skogen till gudens träd, den gamla knotiga eken, som står där så ensam och hög bland furor, granar och björkar. Männen ställa sig i ring kring trädet och fastbinda korna vid detsamma under mumlande af märkvärdiga ord. Så träder den kloke inom kretsen med en knif i handen. Dock försiktighet skadar aldrig. Kanske prästen har rätt i något. I hvarje fall fordrar ju den där milde guden så litet för att tillfredsställas, att man godt kan gé honom det. Offraren vänder alltså hastigt ryggen mot den heliga eken, för att ej dess gud skall märka hvad han gör och förtörnas — samt korsar sig snabbt några gånger. Nu är den milde försonad — den hårde skall i sin ordning ha sitt, och det är mer och viktigare. Mannen framdrager en knif med bredt tveeggadt blad och börjar gå i kretsar kring de bundna kräken, allt under framsägande af »sina heliga formler». Då går han fram till den ena kon och stöter knifven i dess bringa — en bred blodstråle skjuter fram, offraren uppsamlar något af den röda vätskan i ett lerkärl. Därefter får det andra djuret

lida samma behandling — och offret är verkställdt.

Emellertid nöjer sig guden dess bättre med hudarne blott, och därför skynda männen att flå de slaktade korna. Köttet slå de in i dukar, men hudarne upphänga de i eken till försoningsgärd åt dess herre. När detta är gjordt, vända de tillbaka från skogen, alla betydligt lugnade, men ingalunda alla glada, ty, som sagdt, de båda fattiga bönderna ha offrat sin dyrbaraste egendom, och svårt skall det bli dem att få förlusten ersatt, om de ens kunna få det. I hvarje fall är guden säkert blidkad — annat kan man väl ej tänka sig. Med de två offerdjurens blod bestrykas sedan pannorna på byns kreatur till skydd mot farsoten.

Den kloke som ledt offret erhåller i ersättning en stor del af offerdjurens kött och emottager skänken med stor belåtenhet. Farsoter har han stor fördel af. Under dem gör han sig riktigt gällande, fullkomligt oumbärlig. Då ökas såväl hans anseende som hans förråd af mat och andra förnödenheter synnerligen mycket.

Men ack! Denna gång måtte gudens förtörnelse vara ofantlig. Under de följande dagarna stryka flera stycken kreatur med för slaget af hans fördärfvande hand. Böndernas oro stegras allt mer. Hvad skola de taga sig till? Inte kunna de väl offra alla sina djur heller? Hvad gagnar dem sedan deras offer? Skall dock

icke den kloke veta bot, han som aldrig är rådlös, han som genomskådar alltings ursprung och känner mäktiga besvärjelseformler?

Byinvånarne samlas hos honom. Vill han icke hjälpa dem? Han ser tveksam ut. Gudens vrede är oerhörd, den släckes ej af småsaker nu. Hvem vet om männen vilja offra så mycket som kräfves? De begära att få veta hvad som kräfves. Den vise tvekar, om han skall säga dem det. De bedja och pocka. Nå väl då, om de vilja lofva, att aldrig för någon främling omtala, hvad han säger och hvad som kanske skall ske. De lofva det alla högtidligt. Då går hjälparen omkring och berör hvars och ens panna under upprabblande af trollformler, som ingen begriper. De berörde darra och skälfva af fruktan för hvad komma skall.

»Guden är mycket vred, vredare än han någonsin kanske varit», säger den kloke», och det af särskild orsak. Då han först sände oss sina straffdomar var det emedan han ville ha offer. Men den, som jag först uppmanade att offra, vägrade. Detta var ett förskräckligt brott mot guden — hans förtörnelse vet inga gränser. Icke ens offret af de två korna kunde blidka honom, och han har slagit till och med de djur, som vi beströko med offrens blod. Nu kräfver han ett större offer. Jag vill ej ens säga högt hvad detta är, ty om guden såge er högt uttrycka er förfäran kunde han förgöra

oss allihop. Jag skall säga det i hvars och ens öra.»

Och så går gudens tolk omkring och hviskar i hvarje bondes öra:

»Han vill ha människoblod.»

De närvarande, som höra detta, bli visserligen icke så utomordentligt förvånade, ty guden har kräft människoblod förr, men de darra dock och bäfva. Ingen kan tänka på att vägra offret. Den kloke känner säkert gudens vilja. Men hvem skall offras. Äfven det få de svar på, ty han, som med skäl kan kallas gudens präst, går åter omkring och hviskar i männens öron:

»Han som väckt vreden genom att vägra offret, han skall själf dö, ty så länge han lefver, skall gudens vrede vara.»

Blott i den brottsliges öra hviskar han intet. Den mannen blir däraf mycket orolig; hvad kan det betyda? Han drar sig ut ur kretsen och stirrar på de andra med fruktan i blicken.

»Män», ropar då prästen, »ej må vi bida! Gripen honom!»

Bönderna tveka ett ögonblick inför det budet — men så gå de löst på den utpekade, kasta honom till golfvet och binda händer och fötter på honom med ett rep, som den kloke räcker fram. Den anfallne utstöter fruktansvärda skrin, men han får ej förskoning. Offret skall

fullbordas. För att hindra honom att skrika stoppa de en träplugg i hans mun.

Det är rätt sent på eftermiddagen, men offret skall ej ske förr än i nattens dunkel, och man vill ej ännu ge sig i väg. I den klokes stuga ligger han, som skall försona guden, bunden på golfvet, och bredvid honom sitter stugans ägare och stirrar med mörka, glödande blickar på den man, som han drifver i dödens armar. Denne ser med ångest på sin bödel. Skall då ingen nåd gifvas? Dock, hoppet är svagt, ty han känner sin stams seder och bruk. Han har själf varit med om att offra andra förr, fastän ingen obehörig vet det.

Utanför stugan stå bönderna och samtala med låga röster. Det är som om de fruktade att öka gudens vrede blott genom ljudet af sina stämmor. Alla tyckas vara fullt eniga om att de handlat rätt. Dock nej — en ser tveksam ut, och djup sorg är präglad i hans anlete. Kanske han står i närmare förbindelse med offret än de andra. Märkvärdigt, hur lik han är den bundne där inne i stugan. Det är hans broder, det slår ej fel.

Nu träder prästen ut från sin koja; han pekar på solen, som sjunker bakom trädtopparna: det skall snart bli mörkt. Man bör spänna för en kärra för att köra offret till skogen. En af bönderna aflägsnar sig för att verkställa detta.

Just som han går, kommer en man van-

drande in i byn. Hvad kan det vara för en främling? Männen kasta forskande och missnöjda blickar på honom. Han kommer olägligt — just då de skola skrida till en handling, som ej är för obehörigas ögon och öron. Karlen är af grof kroppsbyggnad, hög till växten och bredaxlad. Hans uppsyn är inte riktigt tilltalande. Blicken är lömsk och lurande, dragen skarpa och hårda.

Han träder fram till gruppen vid »prästens» stuga och säger på ryska, så att vi utan ansträngning förstå honom:

»Vänner, skänken en tröttad vandrare litet mat och härberge öfver natten!»

Nästan alla bönderna förstå ryskan mycket väl, men de genmäla intet till att börja med. De kasta blott skefva blickar på den komne. Men så synes brodern till den som skall offras få ett infall.

»Hvarifrån kommer du?» frågar han.

»Hvarifrån jag kommer», svarar den andre. — Är det kristnes sed att spörja en, som ber om gästfrihet, hvadan och hvart? Hvart jag än kommit hittills, har man hyst mig och förplägat mig som en broder. Skall ni vara sämre än alla andra i det heliga Ryssland?»

»Vi vägra dig ej härberge», återtager den andre, »men hvad är det väl för ondt uti att spörja hvarifrån du kommer? Blott den, som brutit mot Guds och människors lagar, behöfver dölja sin väg.»

»Efter du så noga vill veta», säger den sålunda ansatte, »så kommer jag därifrån — och han pekar mot öster — och ämnar mig dit — han pekar mot väster. Vill du veta mer? Vill du höra, hvem min fader var, och hvad min moder hette, vill du höra hvar jag föddes, och hvilka som voro mina faddrar vid dopet?»

»Nog — du behöfver ej säga mer. Behåll din stig för dig själf! Vänta ett ögonblick, så skall jag föra dig hem till min boning.»

Så vänder han sig till byborna och säger lågmäldt och på sitt eget språk:

»Bröder, kommen in i stugan. Jag har något att tala med er om.»

Bönderna följa hans uppmaning och gå in. Vi följa dem för att se hvad som kan vara å färde. Den ende som kvarstannar utanför är vandraren.

Sedan de inträdt tar brodern till mannen, som ligger bunden, till orda.

»Bröder», säger han, »där ute står en man som brutit svårt mot gudar och människor. Det är en af tsarens fördömde. Tror icke äfven ni det?»

Ett jakande mummel höres. »Det är ej första gången en flykting från Sibirien kommer till byn. — Nåväl — synes det er ej underligt, att han kommer just nu — han, en man som förverkat sitt lif. Du kloke man, som kan

skåda gudens vilja, synes ej dig, att guden själf sändt honom till oss.»

Ett förstående, slugt leende går öfver den vises drag. Han nickar, fastän dröjande.

»Bröder», fortfar då talaren med stigande styrka, »är det ej klart, att vår gud vill skona en af det folk, som hyllar honom. Blod skall han hafva, människoblod — men han sänder själf till oss den, som vi kan offra utan att skada oss själfva eller andra.»

De andra blicka på honom med en blandning af förvåning och gillande. Att våldföra sig på en gäst är dock synd. En rysse skulle knappt ha tänkt på något dylikt. Men å andra sidan ligger det dock något märkvärdigt utpekande i denne förrymde brottslings ankomst.

Brodern till den man tänkt offra lutar sig fram mot den vise och hviskar:

»Är du ej af min tanke, säg? Vill du icke rädda en af ditt folk? Helt visst skall han vedergälla dig rikligen — och det skall äfven jag.» Prästen ser betänksamt på den bundne. I dennes öga har hoppet lyst upp; han blickar bedjande på den, som skulle bli hans bödel.

Då fylles den vise af uppfattning om gudens vilja.

»Bröder», säger han högtidligt. »Det är som denne mannens broder säger. Guden kräfver människoblod, ty hans vrede är svår. Men denne ville han blott straffa genom ångestens

kval, och ångesten har nu kvalt honom nog. Han är en som vidgår gudens makt — därför skall han sparas. Vandraren som nyss kom till byn, han tror ej på den makten — och han är en svår brottsling. Jag säger eder: Gudens vilja är att han skall offras. Hans försvinnande skall för öfrigt märkas af ingen.»

Bönderna känna sig öfvertygade af detta tal. Hvarföre skulle man också offra en ansedd bybo i onödan? Nej, främlingen skulle släcka vreden med sitt blod.

»Låtom oss då gå ut och gripa honom», säger prästen, och hela skaran skyndar ut genom dörren.

Just då kommer mannen, som gick att spänna för, körande med sin kärra och stannar utanför stugan samt hoppar ned för att hjälpa till med offrets lyftande på åkdonet.

Bönderna tveka ej längre. Allihop med prästen i spetsen störta sig öfver den bidande vandraren. Men denne, misstänksam för sitt onda samvetes skull, fattar genast hvad saken gäller. Han håller i handen en tung påk till stöd på vandringen. Nu höjer prästen sin arm för att gripa honom. I samma ögonblick fattar den anfallne påken med båda händerna och ger den kloke ett sådant slag i hufvudet, att den träffade ögonblickligen störtar till marken. Ett par slag till låter två stycken andra följa efter. Anfallet hejdas härigenom.

Då flyger det tillämnade offret med några långa språng fram till kärran, hoppar upp i denna, griper tömmarne och ger hästen ett väldigt slag med påken. Djuret slår upp och sätter så af i stickande sken, förande den anfallne helt hastigt utom räckhåll för de anfallande. Ett hånande rop slungar han åt dem, då han ilar bort och försvinner vid slutet af byn.

På valplatsen stå bönderna kvar mycket förbluffade. På marken ligga tre af dem, fällda af påkslagen. Nu resa sig två med möda, stönande och jämrande sig. Den ene är den man som gaf första stöten till det skedda, brodern till den som genom sin vägran att offra uppväckt gudens vrede.

Men den tredje kvarligger orörlig på jorden. Det är den kloke, han som tydde gudens vilja och sade, att denne kräfde människoblod! Bönderna luta sig ned öfver honom för att se om han lefver — och hvad finna de? — Jo, hans hufvud är fullkomligt sönderkrossadt. Prästen skall aldrig leda deras offer mera, skall aldrig mera tyda gudens vilja för dem.

Detta gör att de känna sig alldeles rådlösa. Utan den klokes ledning kunna de intet företaga. Han allena kunde säga, hvad eller hvem och hur man skulle offra.

Om någon stund lyfta de upp den döda kroppen och bära in den i stugan. Där ligger det först tillämnade offret ännu bundet på golfvet

och blickar bestört på de inträdande. Dessa lägga liket på den torftiga bädden vid väggen och befria därefter den bundne från hans bojor. Icke kunna de nu tänka på att offra honom. De ha ju för resten nyss kommit på att han ej bör offras.

— — — — — — — — — — — —

Ja, nu är min berättelse ändad. Men, frågar någon — blef det då intet offer af? Fick icke guden det blod han kräfde?

Jo, han måtte ha fått det i alla fall, ty säkert är, att han tog sin hand ifrån kreaturen och lät farsoten upphöra. — Det blod han ville hafva var alltså tydligen prästens, och det hade han ju fått och var nöjd. Det var offret.

NYHETER

från

WAHLSTRÖM & WIDSTRANDS FÖRLAG.

»Språket flödar lugnt, mildt och fagert, som en bäck af silfver. Det hvilar öfver denna härliga prosadikt en doft af skäraste poesi, som fängslar, smeker och tjusar».

(G. A.)

Birger Mörner.

Fru Brahe till Erichsholm.

Pris 2 kr.

»En liten bok i delikat utstyrsel, innehållande en rörande, stundom direkt gripande kärlekshistoria, som berättas med all den tidstrohet, hvaraf förf. till »Dess höga Plaisir» visat sig mäktig».

(B. L. T.)

»Det hvilar så mycken vek och smekande poesi öfver hela arbetet, att man med saknad lägger det ifrån sig». *(S. H.)*

»Detta af ädel poesi fyllda sagodrama är ett i hög grad anmärkningsvärdt arbete . . . Sköna och älskvärda diktskapelse! Med din idealitet, med ditt vårliga behag, dina fina skiftningar och darrande dagrar, med din upphöjda karaktär, som låter lifvets gåta klarna genom en högre ledning synes du mig själf ett vårtecken i vår litteratur» . . . Ur en längre rec. af *C. D. af Wirsén* om

»Åter har Per Hallström riktat vår svenska litteratur med en skatt af ovanskligt värde».

(K. T.)

Per Hallström.

Grefven af Antwerpen.

Pris 2.50.

»Det är omöjligt att i en strängt begränsad anmälan ge en aning om den skönhet, som är lefvande i detta verk, i hvilket Hallströms konst nått sin höjdpunkt». *(K.)*

»Arbetet bör läsas och ägas af hvar och en som är det minsta intresserad af svensk litteratur.» *(J. P.)*

LUNDS UNIVERSITETSBIBLIOTEK
15000 600531508